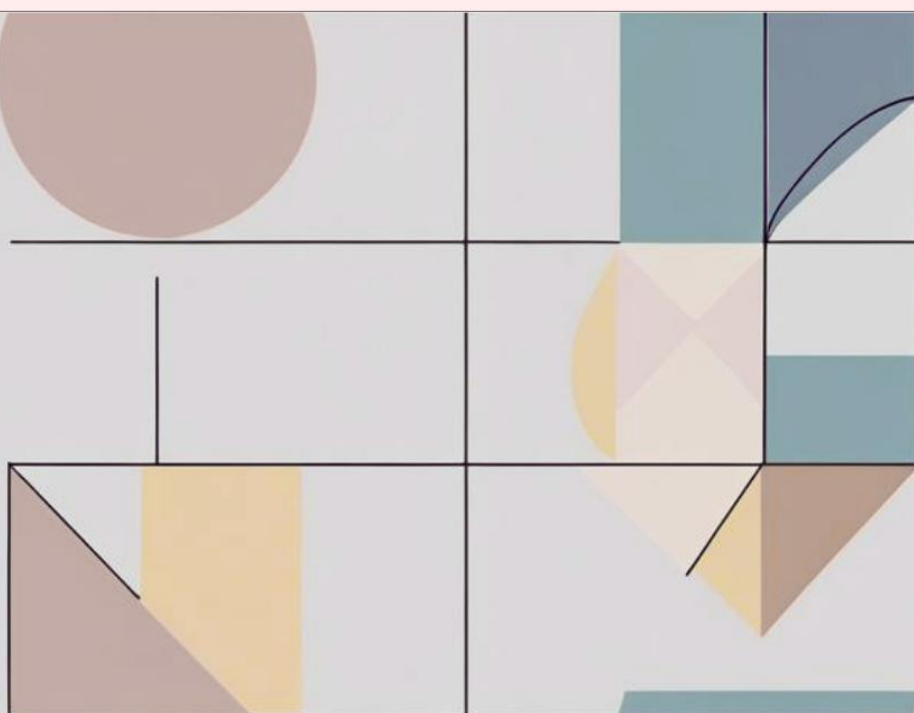

Πεπιλήψεις

Πανελληνίου Συνεδρίου (Προ)σχολικής Παιδαγωγικής

Τόμος Β' – 2026

Περιλήψεις

Πανελληνίου Συνεδρίου

(Προ)σχολικής Παιδαγωγικής

Επιμέλεια:

Ζάραγκας Χαρίλαος, Παρασκευή Μπουκουβάλα, Κωνσταντίνος Σόγιας

Εργαστήριο Παιδαγωγικής &
Διδακτικής Μεθοδολογίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ
ΤΜΗΜΑ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ISSN 3057-4870

ISBN 978-960-233-314-3

© Copyright 2026

Ζάραγκας Χαρίλαος, Παρασκευή Μπουκουβάλα, Κωνσταντίνος Σόγιας

και

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

2ο Πανελλήνιο Φοιτητικό Συνέδριο (Προ)σχολικής Παιδαγωγικής

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
24 & 25 Απριλίου 2026

*“Γνώσεις και δημιουργία: Συνθέτοντας το μέλλον της
Εκπαίδευσης”*

BIBΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

Επιστημονική Επιμέλεια

Χαρίλαος Ζάραγκας

Ευδοξία Δέρμου

Ευφροσύνη Θεοδωροπούλου

Ελένη Κολοκούρη

Πολυξένη Μήτση

Αγγελική Ρογκότη

Παναγιώτα Στράτη

Πρόλογος

Ο παρών τόμος περιλήψεων του 2ου Πανελληνίου Φοιτητικού Συνεδρίου (Προ)σχολικής Παιδαγωγικής συγκεντρώνει τις περιλήψεις των εισηγήσεων που θα παρουσιαστούν στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων στις 24 και 25 Απριλίου 2026, με θεματικό άξονα «Γνώσεις και δημιουργία: Συνθέτοντας το μέλλον της Εκπαίδευσης».

Στόχος του συνεδρίου είναι να αναδείξει σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις, ερευνητικά δεδομένα και παιδαγωγικές πρακτικές που αφορούν την προσχολική και σχολική εκπαίδευση, ενισχύοντας τον επιστημονικό διάλογο και τη δημιουργική ανταλλαγή ιδεών ανάμεσα σε φοιτητές, νέους ερευνητές, εκπαιδευτικούς και μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Θερμές ευχαριστίες απευθύνονται σε όλους και όλες όσοι συνέβαλαν στην οργάνωση και την υλοποίηση του συνεδρίου, στα μέλη των επιτροπών, στους/στις εισηγητές/εισηγήτριες, στους/στις συμμετέχοντες/συμμετέχουσες, καθώς και σε όσους στήριξαν τη διοργάνωση. Ευχόμαστε ο παρών τόμος να αποτελέσει ένα χρήσιμο τεκμήριο του επιστημονικού προβληματισμού και της δημιουργικής συνάντησης που φιλοδοξεί να υπηρεπήσει το συνέδριο.

Η Οργανωτική και η Επιστημονική Επιτροπή του Συνεδρίου

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΡΟΚΟΣ

Πανάρτιον
BAKERY & COFFEE

Τιμητική Επιτροπή Συνεδρίου

Καθηγήτρια Άννα Μπατιστάτου, Πρύτανης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Επιστημονική Επιτροπή Συνεδρίου

Πρόεδρος:

Ζάραγκας Χαρίλαος, Καθηγητής, Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών, Διευθυντής του Εργαστηρίου «Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας», Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Μέλη:

Αναστασίου Σοφία, Καθηγήτρια, ΤΑΦΠΠΗ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Βαμβακούση Ξένια, Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Γκαρβέλας Κωνσταντίνος, Επίκ. Καθηγητής, Τμήμα Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Γκόγκας Θεμιστοκλής, Αναπλ. Καθηγητής, ΠΤΔΕ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Δέρμου Ευδοξία, Υποψ. Διδάκτωρ, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Διαμάντη Κωνσταντίνα, Διδάκτωρ, ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Ζάγκος Χρήστος, Αναπλ. Καθηγητής, Τμήμα Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Ζιάβρα Ναυσικά, Καθηγήτρια, Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Θάνος Θεόδωρος, Καθηγητής, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Θεοδωροπούλου Ευφροσύνη, Υποψ. Διδάκτωρ, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Καινούργιου Ελένη, Αναπλ. Καθηγήτρια, ΤΑΦΠΠΗ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Καραδημητρίου Κωνσταντίνος, Αναπλ. Καθηγητής, ΤΕΕΑΠΗ, Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης

Καραμήτρου Αικατερίνη, Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Καραούλας Απόστολος, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Κατσαδήμα Ευθαλία-Έφη, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Κολοκούρη Ελένη, Επίκ. Καθηγήτρια, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Κορνελάκη Αθηνά, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μάντζιος Πανταζής, Επίκουρος Καθηγητής, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μήτση Πολυξένη, Διδάκτωρ, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μικρόπουλος Αναστάσιος, Καθηγητής, ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μπουκουβάλα Παρασκευή, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μπρούζος Ανδρέας, Καθηγητής, ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Νικηφορίδου Ζωή, Αναπλ. Καθηγήτρια, ΤΑΦΠΠΗ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Νούση Ροζαλία, Υποψ. Διδάκτωρ, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Ντίνου Μαγδαληνή, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Παγγέ - Λέκκα Πολυξένη (Τζένη), Καθηγήτρια, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Παπακώστας Χρήστος, Αναπλ. Καθηγητής, ΠΤΔΕ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Παπαντωνίου Γεωργία, Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Πλακίτση Αικατερίνη, Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Πλιόγκου Βασιλική, Αναπλ. Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Ράπτης Θεοχάρης, Καθηγητής, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Ρήγα Βασιλική, Καθηγήτρια, ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστημίου Πατρών

Ρογκότη Αγγελική, Υποψ. Διδάκτωρ, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Σακελλαρίου Μαρία, Ομότιμη Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Σαρρής Δημήτριος, Αναπληρωτής Καθηγητής, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Σιαφάκα Βασιλική, Καθηγήτρια, Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Σκορδίλης Εμμανουήλ, Καθηγητής, ΤΕΦΑΑ, Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Σόγιας Κωνσταντίνος, Υποψ. Διδάκτωρ, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Σοφού Ευστρατία, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Στράτη Παναγιώτα, Επίκ. Καθηγήτρια, ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Στεργίου Αμαρυλλίς, Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Τόκη Ευγενία, Καθηγήτρια, Τμήμα Λογοθεραπείας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Τραυλός Αντώνης, Καθηγητής, ΤΟΔΑ, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τρούλη Καλλιόπη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Κρήτης

Τσιτσανούδη Νικολέττα, Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Τσομπανάκη Ελένη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Φλούδας Γεώργιος, Καθηγητής, Τμήματος Φυσικής, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Φύκαρης Ιωάννης, Αναπλ. Καθηγητής, Τμήμα Φιλολογίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Οργανωτική Επιτροπή Συνεδρίου

Πρόεδρος:

Ζάραγκας Χαρίλαος, Καθηγητής

Μέλη:

Αντωνάκη Νότα, Αποσπασμένη Εκπαιδευτικός

Γκότοβου Ελένη, Διοικ. Υπάλληλος

Ευθυμίου Γεώργιος, Υποψ. Διδάκτωρ

Δέρμου Ευδοξία, Υποψ. Διδάκτωρ

Δημητρίου Κωνσταντίνος, Υποψ. Διδάκτωρ, Αποσπασμένος Εκπ/κός

Θεοδωροπούλου Ευφροσύνη, Υποψ. Διδάκτωρ

Καραούλας Απόστολος, Ε.ΔΙ.Π.

Κατσαδήμα Ευθαλία-Έφη, Ε.ΔΙ.Π.

Κολοκούρη Ελένη, Επίκ. Καθηγήτρια ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μίχα Αλεξάνδρα, Διοικ. Υπάλληλος

Μπέζα Ευθαλία, Προϊσταμένη Γραμματείας, Υποψ. Διδάκτωρ

Μπουκουβάλα Παρασκευή, Ε.ΔΙ.Π.

Νούση Ροζαλία, Υποψ. Διδάκτωρ

Ντίνου Μαγδαληνή, Ε.ΔΙ.Π.

Σιούλα Παναγιώτα, Διοικ. Υπάλληλος

Σόγιας Κωνσταντίνος, Υποψ. Διδάκτωρ

Στράτη Παναγιώτα, Επίκ. Καθηγήτρια ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Γραμματειακή Υποστήριξη Συνεδρίου

Συντονισμός: Σόγιας Κωνσταντίνος, Υποψ. Διδάκτωρ

Μέλη:

Αντωνάκη Νότα, Αποσπασμένη Εκπαιδευτικός

Δέρμου Ευδοξία, Υποψ. Διδάκτωρ

Δημητρίου Κωνσταντίνος, Υποψ. Διδάκτωρ, Αποσπασμένος Εκπ/κός

Θεοδωροπούλου Ευφροσύνη, Υποψ. Διδάκτωρ

Νούση Ροζαλία, Υποψ. Διδάκτωρ

Εθελοντική Ομάδα Π.Τ.Ν

Ελένη Λαμπράκη

Αναστασία Τζάγκα

Στέργιος Μπραζίτικος

Ραφέλλα Δανιήλ

Στυλιανή Κουλοχέρη

Σοφία Ράπτη

Χρυσάνθη Μαλέσκου

Ηρακλής Μίγδος

Ελένη Μουρατίδου

Αφροδίτη Μήτση

Χριστίνα Γεωργούλα

Βασιλική Παρασκευή Νασιδη

Βασίλης Υψηλάντης

Άννα Γεωργατσώνα

Νεκταρία Κούσουλα

Αγγελική Μποζιονέλου

Αναστασία Μενίκου

Παρασκευή Σακαλή

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

1. STEM/STEAM, δημιουργικότητα και αειφόρος ανάπτυξη
2. Γλώσσα, λογοτεχνία, πολυγραμματισμοί και Μέσα
3. Δικαιώματα, ταυτότητες και κοινωνική δικαιοσύνη στην εκπαίδευση
4. Ειδική Αγωγή, Συμπερίληψη και υποστηρικτικές παρεμβάσεις
5. Θεωρίες μάθησης, Παιδαγωγική και εκπαιδευτικές καινοτομίες
6. Κινητική, ρυθμική, ψυχοκινητική αγωγή και παιχνίδι
7. Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας και αξιολόγηση προγραμμάτων
8. Περιβαλλοντική εκπαίδευση, βιώσιμη ανάπτυξη και αγροδιατροφικός πολιτισμός
9. Συμμετοχή, Δημοκρατία, σχέσεις και σχολική ζωή
10. Σχολείο, οικογένεια, κοινότητα και πολιτισμός
11. Τέχνες, μουσική και δημιουργική έκφραση στην εκπαίδευση
12. Υγεία, ευεξία και Αγωγή Υγείας στην εκπαίδευση
13. Χώροι μάθησης, αρχιτεκτονική και υλικός σχεδιασμός
14. Ψηφιακές τεχνολογίες, Τεχνητή Νοημοσύνη και εκπαίδευση
15. Ψυχολογικές και κοινωνικοσυναισθηματικές διαστάσεις της μάθησης

Περιεχόμενα

Γλώσσα, λογοτεχνία, πολυγραμματισμοί και Μέσα.....28

**Η μελοποιημένη ποίηση στα Ανθολόγια Λογοτεχνικών Κειμένων στην
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: από την αισθητική αγωγή στην πρόσληψη και
ερμηνεία του ποιητικού λόγου**

Γεωργία Αναστάση, Πανταζής Μάντζιος..... 28

**Αυτονομία και Κοινωνική Δικαιοσύνη στην Εκπαίδευση: Εφαρμογή Καντιανών
Αρχών και της Θεωρίας Δικαιοσύνης του Ρόλς**

Σοφία Βαρντίμου..... 29

Η επιλογή του παιχνιδιού σε σχέση με το φύλο του παιδιού

Χρήστος Ιωαννίδης..... 30

**Από το μουσείο στην αφήγηση: Διακαλλιτεχνικές και διακειμενικές διαδρομές
στο παιδικό βιβλίο *Μα πού πήγαν όλοι;***

Ελισάβετ Καλύβα..... 31

**Η παιδαγωγική ανάδειξη της έννοιας της εμπιστοσύνης μέσα από λογοτεχνικά
κείμενα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης**

Μαρίνα Παπαδοπούλου, Βασιλική Καντζέλη..... 32

**Από τον Lord Byron στο Διονύσιο Σολωμό: Η βυρωνική διάσταση του
ποιήματος “Λάμπρος”**

Γεωργία Σκιαδά..... 32

**Εργαστήριο Ρητορικής για την Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας στα
πλαίσια του Κριτικού Γραμματισμού Ένα διδακτικό σενάριο**

Δήμητρα Τσιβοπούλου..... 33

Άσεμνο Λεξιλόγιο στο Ιδίωμα του Πηλίου

Γεώργιος Τσοποτός..... 34

**Αποδομώντας τα Έμφυλα Πρότυπα στην Παιδική Λογοτεχνία: Διερεύνηση των
Αναπαραστάσεων της Πριγκίπισσας και του Πρίγκιπα μέσα από Συγκριτική
Διδακτική Παρέμβαση Κριτικού Γραμματισμού**

Μαρίνα Φιλίππου..... 35

Δικαιώματα, ταυτότητες και κοινωνική δικαιοσύνη στην εκπαίδευση36

**Κοινωνική δικαιοσύνη και εκπαιδευτική πολιτική: Η συμμετοχή των
εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας στο κίνημα των Τεμπών**

<i>Αλέξανδρος Βανταράκης</i>	36
Η Επικοινωνία ως Θεμέλιο των Διαπροσωπικών Σχέσεων και της Προάσπισης των Δικαιωμάτων των Παιδιών Προσφύγων: Μια Συγκριτική Διαπολιτισμική Προσέγγιση	
<i>Ελένη Δερβένη, Αρτεμης Γιώτσα</i>	37
Η εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας κατά τη Βιομηχανική επανάσταση. Ένα project για την Γ΄ Γυμνασίου	
<i>Ευαγγελία Ζαραβέλα</i>	38
Αναπαραγωγή κοινωνικών ανισοτήτων και σχολική αποτυχία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: από τον αποκλεισμό στη συμπερίληψη	
<i>Απόστολος Αθ. Κατσικάς</i>	38
Κοινωνική ταυτότητα, στερεοτυπική απειλή και παιδαγωγικές παρεμβάσεις για μια δημοκρατική τάξη	
<i>Άννα Μαρία Λαναρή</i>	39
Διδάσκοντας τη Σεξουαλική Ετερότητα στο Δημοτικό: Απόψεις Γονέων και Εκπαιδευτικών	
<i>Ελένη Μπάρκα, Λήδα Στεργίου</i>	40
Η Αξιολόγηση ως Αντίσταση: Από την Κουλτούρα της Ταξινόμησης στην Παιδαγωγική της Συμπερίληψης στο Δημοτικό Σχολείο	
<i>Μάριος Οικονόμου, Μαρία Παπαδημητρίου</i>	41
Από το “Εγώ κι Εσύ” στο “Μαζί”: Βιωματική Διαπολιτισμική Παρέμβαση για Παιδιά 4–6 Ετών	
<i>Μαρία Παπαγεωργίου, Βασιλική Πλιόγκου</i>	42
Ανθρώπινα Δικαιώματα και Υψηλός Αγωνιστικός Αθλητισμός: Η περίπτωση των διεμφυλικών (τρανς/trans) αθλητών και αθλητριών	
<i>Χαράλαμπος Παπαϊωάννου, Χαρίλαος Ζάραγκας</i>	43
Ειδική Αγωγή, Συμπερίληψη και υποστηρικτικές παρεμβάσεις.....	44
Εκπαιδευτική Ρομποτική και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες: Ανάπτυξη Δεξιοτήτων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	
<i>Χρυσούλα Αρχοντάκη</i>	44
Η συμμετοχή των παιδιών με διαταραχή αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ) στο καθημερινό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου	
<i>Πασχαλίνα Γερονικολάκη</i>	45
Από το Τατάμι στην Κοινωνική Ένταξη: Τζούντο ως Μέσο Ενίσχυσης Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης σε Παιδιά με Αυτισμό	

<i>Δήμητρα Γκατζόγια, Χαρίλαος Ζάραγκας</i>	49
Η συμβολή της συμβουλευτικής και του παιχνιδιού στην κοινωνική ένταξη μαθητών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος	
<i>Σοφία Κοντοστέργιου</i>	46
Ο Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση (UDL) ως Πλαίσιο Συμπερίληψης: Σχεδιάζοντας για την Ποικιλομορφία στο Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό Σχολείο	
<i>Ευαγγελία Λαδιά</i>	47
Από τη Θεσμοθέτηση στην Πράξη: Τμήματα Ένταξης, ΕΔΥ και Στελέχωση Νηπιαγωγείων στο Πλαίσιο της Συμπερίληψης	
<i>Ειρήνη Μαϊμάρη</i>	48
Φοιτητές με οπτικές αναπηρίες στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση: ζητήματα προσβασιμότητας, συμμετοχής και συμπερίληψης	
<i>Φώτης Μπίμπασης</i>	49
Το Αυτιστικό Φάσμα κατά την Προσχολική Ηλικία (4-7): Αντιμετώπιση από τη Σχολική κοινότητα σε συνεργασία με την Οικογένεια	
<i>Μαρία Μπινιόλα</i>	50
Από το στίγμα στη συμπερίληψη: Ο ρόλος λογοθεραπείας στην υποστήριξη μαθητών με διαταραχές λόγου	
<i>Μπουτιόνη Θεοφύλακτη</i>	51
Αποτελεσματικότητα διαφοροποιημένης διδασκαλίας σε τάξεις συνεκπαίδευσης για μαθητές με ή χωρίς Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες. Παρατήρηση σε τάξεις συνδιδασκαλίας Γυμνασίου Γενικής Αγωγής	
<i>Μαρία Παπαδημητρίου, Ελένη Κεραμάρη, Ιωάννης Φύκαρης</i>	52
Διαταραχές και προβλήματα συμπεριφοράς στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία	
<i>Μαρία Παπαναστασίου</i>	53
Εφαρμογές κλινικών θεωρητικών προσεγγίσεων στον χώρο της Ειδικής Αγωγής: Άγχος και φοβίες στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία υπό το πρίσμα των θεωριών των S. Freud, M. Mahler, J. Lacan	
<i>Εβελτία Πετροπούλου</i>	54
Η Παιγνιοθεραπεία ως θεραπευτική προσέγγιση για παιδιά με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος	
<i>Μαρία Πλιάτσιου</i>	54

Η συμβολή του ομαδικού παιχνιδιού στην ρύθμιση συναισθημάτων παιδιών προσχολικής ηλικίας με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ)	
<i>Δήμητρα Πλιάτσιου.....</i>	<i>55</i>
Αναδιαμορφώνοντας την «Αισθητηριακή Οικολογία» της Τάξης: Ψυχοκινητικές Πρακτικές ως Εργαλεία Αποστιγματοποίησης της ΔΕΠ-Υ και της ΔΑΦ	
<i>Κωνσταντίνος Σόγιας, Παρασκευή Μπουκουβάλα, Ροζαλία Νούση, Χαρίλαος Ζάραγκας.....</i>	<i>57</i>
Πρακτικές Διαφοροποίησης της Διδασκαλίας για τη Συμπερίληψη Μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στη Γενική Τάξη	
<i>Αντώνιος Τσατσάκης.....</i>	<i>58</i>
Παρεμβάσεις εκπαιδευτικών για τη συμπερίληψη τυφλών μαθητών στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Συγκριτική μελέτη σχολείων στην Ευρώπη	
<i>Μαρία Τσουμάνη, Περσεφόνη Τασιούλα.....</i>	<i>58</i>
Θεωρίες μάθησης, Παιδαγωγική και εκπαιδευτικές καινοτομίες	60
Κοινωνικοί και Οικονομικοί Παράγοντες της Σχολικής Αποτυχίας και της Μαθητικής Διαρροής στην Ελλάδα του 21ου αιώνα	
<i>Αντιγόνη Βαρτζώκα, Αικατερίνη Γούλια, Νικολέττα Μπαλλά, Ολυμπία Ντόμαρη, Αικατερίνη Ξαζήρη, Μαρία Ορφανίδου, Απόστολος Καραούλας.....</i>	<i>61</i>
Τα διαγενεακά προγράμματα ως πλαίσιο ενίσχυσης της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της διαγενεακής μάθησης μεταξύ παιδιών και ηλικιωμένων	
<i>Βασιλική Ευαγγέλου, Κωνσταντίνος Καραδημητρίου, Μαρέττα Σιδηροπούλου</i>	<i>62</i>
Ολοκληρωμένη εκμάθηση περιεχομένου και γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Διδακτική παρέμβαση για την επικοινωνία στο μάθημα των αγγλικών	
<i>Αικατερίνη Ζιάβρου, Μαριαλένα Δάλλα.....</i>	<i>63</i>
Η ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη ως πεδίο βιωματικής μάθησης και πολιτισμικής διαχείρισης: η περίπτωση σπάνιων τεκμηρίων στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων	
<i>Ελευθερία Μούτσιου.....</i>	<i>63</i>
Ο Μύθος ως Συμβολική Μορφή και Παιδαγωγικό Παράδειγμα: Γλωσσική Συγκρότηση, Ενσώματη Μάθηση και Πολιτισμική Ταυτότητα στην Προσχολική Ηλικία	
<i>Αικατερίνη Νταμάνη.....</i>	<i>64</i>

Συστήματα Εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα από το 1964 έως το 2021

Αγγελική Ρογκότη, Χαρίλαος Ζάραγκας..... 65

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία: έρευνα για τη συχνότητα χρήσης από εκπαιδευτικούς Αγγλικής γλώσσας

Μαρία Σακελλαρίου, Αρετή Κεραμίδα..... 66

Κινητική, ρυθμική, ψυχοκινητική αγωγή και παιχνίδι68

Διατροφικές συνήθειες παιδιών προσχολικής ηλικίας και η θεωρητική τους σύνδεση με την ψυχοκινητική ανάπτυξη

Μαρία Αλμπάνη, Αλεξάνδρα Εξάρχου..... 68

Παίζοντας με ασφάλεια; Μια ανασκόπηση των σχολικών τραυματισμών από παιγνιώδεις δραστηριότητες

Ευδοξία Δέρμου, Ροζαλία Νούση, Ευφροσύνη Θεοδωροπούλου, Χαρίλαος Ζάραγκας 69

Κίνηση και Αφήγηση ως Μέσα Ενίσχυσης της Κοινωνικοποίησης και της Επικοινωνίας σε Παιδιά με Ειδικές Ανάγκες

Μάνθα Ζιάγκου, Χαρίλαος Ζάραγκας..... 70

Επίδραση των Έμφυλων Στερεοτύπων στην Ψυχοκινητική Ανάπτυξη του παιδιού της προσχολικής ηλικίας και ο ρόλος του/της νηπιαγωγού στην άμβλυνσή της

Βαΐα Κρασιά, Χαρίλαος Ζάραγκας..... 71

Η συμβολή της προπόνησης Judo στην κινητική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων

Παναγιώτης Λάζαρης, Χαρίλαος Ζάραγκας..... 72

Βελτιώνοντας τις κινητικές και συναισθηματικές δεξιότητες μέσω της Ψυχοκινητικής Αγωγής σε παιδιά ηλικίας 4-5 ετών

Γεώργιος Μόσχος, Γεώργιος Ζαχαρόπουλος, Ευάγγελος Γρίβας 73

Η συμβολή της αθλητικής δραστηριότητας στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη παιδιών της πρώιμης και όψιμης παιδικής ηλικίας 3-12 ετών

Αντωνία Νάστου, Μερόπη Μάρκου..... 74

Η παιγνιώδης μάθηση ως παιδαγωγικό εργαλείο στη μη τυπική εκπαίδευση: Βιβλιογραφική προσέγγιση στη διδασκαλία του ελληνικού παραδοσιακού χορού σε παιδιά ηλικίας 4-12 ετών

Ροζαλία Νούση, Χαρίλαος Ζάραγκας, Παρασκευή Μπουκουβάλα, Ευδοξία Δέρμου, Ευφροσύνη Θεοδωροπούλου, Κωνσταντίνος Σόγιας..... 75

Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας και αξιολόγηση προγραμμάτων77

Επίπεδο Ενημέρωσης Φοιτητών Για Θέματα Πολιτικής Προστασίας: Σεισμός- Πλημμύρα

Μαρία Αλμπάνη..... 77

Παιδαγωγικοί «Λόγοι» και Προγράμματα Σπουδών Προσχολικής Εκπαίδευσης: Τα παραδείγματα της Σιγκαπούρης, της Πορτογαλίας και της Ελλάδας.....77

Αλέξανδρος Μόκκας..... 77

Περιβαλλοντική εκπαίδευση, βιώσιμη ανάπτυξη και αγροδιατροφικός πολιτισμός79

Οικο-ήρωες του 3ου Νηπιαγωγείου: Από τη βιωματική μάθηση στη βράβευση με την Πράσινη Σημαία

Βασιλική Κατσαρού, Σταυρούλα Δάκα, Αλίκη Κωλέττα, Παρασκευή Δημητρίου, Γιαννούλα-Ρόζα Πορίκη, Αλεξάνδρα Παππά..... 79

Αειφορία και προσχολική εκπαίδευση: Διεθνή πλαίσια, προκλήσεις και προοπτικές στην αρχική εκπαίδευση Νηπιαγωγών

Γεωργία Κεραμίδα..... 80

Εκπαίδευση για την Αειφορία: Αρχές και Προσεγγίσεις στα Νέα ΠΣ και εγχειρίδια Μελέτης Περιβάλλοντος Δημοτικού

Ελένη Λεοντίου, Ελένη Κολοκούρη 81

Διαχείριση ακραίων καιρικών φαινομένων στην προσχολική ηλικία: Στάσεις και αντιλήψεις φοιτητών/τριών Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών

Ευσταθία Σιαράβα, Ελένη Κολοκούρη 82

Συμμετοχή, Δημοκρατία, σχέσεις και σχολική ζωή84

Προγράμματα παρέμβασης για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού

Ερασμία Κυρούδη..... 84

Αντιλήψεις μαθητών Λυκείου για τη δημοκρατική εκπαίδευση στην ψηφιακή εποχή

Ειρήνη Παπαδογεώργου, Κωνσταντίνος Δημητρίου, Τζένη Παγγέ

Σχολείο, οικογένεια, κοινότητα και πολιτισμός87

Συνεργατικές πρακτικές σχολείου–οικογένειας στην προσχολική εκπαίδευση: Ο ρόλος της ΕΔΥ και των εργαστηρίων γονέων σε μια μελέτη περίπτωσης

Δήμητρα Γιαμαλίδου, Μαρία Σιδηροπούλου, Βασιλική Χολέβα..... 87

Η καλλιέργεια Συναισθηματικής Νοημοσύνης σε παιδιά δημοτικού στο σχολικό περιβάλλον	
<i>Ελένη Καλαμάκη</i>	88
Κοινωνικοί και Οικονομικοί Παράγοντες της Σχολικής Αποτυχίας και της Μαθητικής Διαρροής στην Ελλάδα του 21ου αιώνα	
<i>Ελένη Καλαμάκη, Απόστολος Καραούλας</i>	89
Σχολείο, Οικογένεια, Κοινότητα: Συνδιαμορφώνοντας το Παιδαγωγικό Περιβάλλον στην Προσχολική Εκπαίδευση	
<i>Φωτεινή Καρέλη</i>	90
Σχέσεις εκπαιδευτικών και γονέων με προσφυγικό υπόβαθρο στην Προσχολική Εκπαίδευση	
<i>Ευσταθία (Εφη) Λαδογιάννη</i>	90
Απόψεις εκπαιδευτικών Α/βάθμιας εκπαίδευσης για τη σημασία της γονεϊκής εμπλοκής στο σχολείο και τους παράγοντες που την επηρεάζουν	
<i>Ευθαλία Πεπόνη, Μαρία Σακελλαρίου</i> Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	
Μετάβαση από τον Παιδικό Σταθμό στο Νηπιαγωγείο: Μελέτη περίπτωσης του 5ου Νηπιαγωγείου Ιωαννίνων και του Βρεφικού–Βρεφονηπιακού Σταθμού Ολοκληρωμένης Φροντίδας της ΑΜΚΕ «Η Μέριμνα»	
<i>Ευσταθία Σιαράβα, Αλεξάνδρα Χατζηελευθερίου, Βασιλική Νέου</i>	92
Η συνεισφορά της συνεργασίας οικογένειας – νηπιαγωγείου για την προαγωγή των ψυχοκοινωνικών, γνωστικών και κινητικών δεξιοτήτων των νηπίων. Η περίπτωση ενός δημόσιου αστικού νηπιαγωγείου	
<i>Βερόνικα Ταχμαζίδου</i>	93
STEM/STEAM, δημιουργικότητα και αειφόρος ανάπτυξη	95
Από το Εργαστήριο στο Νηπιαγωγείο: Σχεδιάζοντας "Μικρούς Επιστήμονες" μέσα από τον Κόσμο των Μικροβίων και της Βιοηθικής	
<i>Μυρτώ Γεωργιάδου, Αλεξάνδρα Ζαχαρη, Ιάσων Ζέρβας, Γεώργιος Μπαρμπέτας Μακρής, Γεώργιος Μπουρνάκας, Αθανάσιος Νικόδημος Μουλιώτης, Σταυρούλα Παπαδοπούλου</i>	95
Βλέποντας τον χώρο από διαφορετικές οπτικές. Βελτίωση της ικανότητας χωρικής προοπτικής στο νηπιαγωγείο	
<i>Χριστίνα Ζήση</i>	96
Διερεύνηση των αντιλήψεων μελλοντικών νηπιαγωγών για τη σχέση ανθρώπου– φύσης μέσα από εικαστικές αναπαραστάσεις	
<i>Γραμματεία Καρέτσου, Αθηνά-Χριστίνα Κορνελάκη</i>	97

Μαθαίνω δημιουργικά: Εισαγωγή στην 3D σχεδίαση και κατασκευή σπιτιού από νήπια μέσω ψηφιακών εργαλείων

Ηλιάνα Παπαντώνη, Κωνσταντίνος Δραγογιάννης..... 98

Τέχνες, μουσική και δημιουργική έκφραση στην εκπαίδευση.....100

Προγράμματα μουσικής για νήπια σχετικά με τη χρήση τους στο νηπιαγωγείο

Αθηνά Αναστασοπούλου..... 100

Ο μουσικός αυτοσχεδιασμός ως εργαλείο αειφόρου εκπαίδευσης στην προσχολική αγωγή: Στάσεις και αντιλήψεις μελλοντικών νηπιαγωγών

Παναγιώτα Αντωνάκη, Κωνσταντίνος Δημητρίου 100

Εκπαιδευτικές Διαδρομές στην πόλη με παιδιά προσχολικής εκπαίδευσης: εξοικείωση με υπαίθρια γλυπτική

Ελευθερία Βελογιάννη..... 101

Η παιδαγωγική αξιοποίηση trap τραγουδιών στο μάθημα της Μουσικής στο Γυμνάσιο. Το παράδειγμα του τραγουδιού Romanzo Criminale

Ευγενία Καρούμπαλη..... 102

Όχι. Διαθεματική Σύνδεση Μουσικής και Εργαστηρίου Δεξιοτήτων στο Γυμνάσιο

Ευγενία Καρούμπαλη..... 103

Φιλαναγνωσία και 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης «Ευτυχισμένοι άνθρωποι δημιουργούν ευτυχισμένες πόλεις» «Τα παιδιά σχεδιάζουν την πόλη που τους αξίζει»

Διονυσία Πάτρα..... 104

Αντιλαμβανόμενη υπευθυνότητα των εκπαιδευτικών για την καλλιέργεια της μουσικής δημιουργικότητας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

*Μαρία Σακελλαρίου, Γεωργία Σαδικάκη, Σπυρίδων Πανταζής, Γρηγόριος Στάθης
..... 105*

Εμπλουτισμός - αναθεώρηση της διδακτικής πρακτικής στη μουσική εκπαίδευση: Απόψεις νηπιαγωγών, δασκάλων και εκπαιδευτικών Μουσικής

*Γεωργία Σαδικάκη, Μαρία Σακελλαρίου, Σπυρίδων Πανταζής, Γρηγόριος Στάθης
..... 106*

«Μικρο...Καλοτεχνίτες»: Οι φοιτητές της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων εισάγουν τους μαθητές του νηπιαγωγείου στη θεωρία και την πράξη της σύγχρονης τέχνης

Εσθήρ Σόλομων, Ιωάννα Τριάντου 107

Δημιουργικότητα μέσω Τέχνης για την Τρίτη Ηλικία

<i>Αλέξανδρος Η. Στυλιανίδης</i>	108
Υγεία, ευεξία και Αγωγή Υγείας στην εκπαίδευση	109
Διατροφή, σώμα και αυτοεικόνα στους νέους: μια διαθεματική προσέγγιση στο Εργαστηριακό Κέντρο Γρεβενών	
<i>Ευδοξία Δέρμου, Μάνου Νεκταρία, Αριστέα Κατσανεβάκη, Αικατερίνη Κατσιούρα, Γεώργιος Καραμήτσιος</i>	109
Η εκπαίδευση των νηπιαγωγών στις πρώτες βοήθειες: Βιβλιογραφική ανασκόπηση και ο ρόλος της Νοσηλευτικής	
<i>Αλκμήνη Δημητρίου</i>	110
Μαζί για την υγεία: Συνεργασία, επικοινωνία, ενεργός πολιτειότητα	
<i>Κέντρου Ευαγγελία</i>	111
Καλές πρακτικές για προγράμματα Αγωγής Υγείας στην υγιεινή διατροφή μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	
<i>Σεραφείμ Λάμπας, Γεώργιος Δέντσικας</i>	112
Χτίζοντας συναισθηματική ασφάλεια στο Νηπιαγωγείο: εφαρμογή προγράμματος προαγωγής ψυχικής υγείας	
<i>Κατερίνα Φυτιλή</i>	113
Χώροι μάθησης, αρχιτεκτονική και υλικός σχεδιασμός	115
Ο ρόλος της οργάνωσης των κέντρων μάθησης στον εσωτερικό και εξωτερικό χώρο του νηπιαγωγείου: Βιβλιογραφική ανασκόπηση	
<i>Πολυτίμη-Μαρίνα Καφαράκη, Αλεξάνδρα Στρουμπή</i>	115
Ψηφιακές τεχνολογίες, Τεχνητή Νοημοσύνη και εκπαίδευση.....	116
Απόψεις μελλοντικών εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την εφαρμογή των ψηφιακών serious games σε μαθητές δημοτικού με μαθησιακές δυσκολίες»	
<i>Αντιγόνη Βαρτζώκα, Κωνσταντίνος Δημητρίου, Τζένη Παγγέ</i>	116
Δημιουργώντας βίντεο στο μάθημα της Ιστορίας με τη βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης	
<i>Αλεξάνδρα Γερακίνη</i>	117
Εκπαιδευτικό Λογισμικό και Θεωρίες Μάθησης στο Νηπιαγωγείο: Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις και Διδακτικές Προεκτάσεις	
<i>Σπυριδούλα Γεροκώστα, Λευκοθέα Κάτσενου, Βασιλική Ντάκου, Βασιλική Παγώνα</i>	118

Αξιολόγηση της Εξ Αποστάσεως Διδασκαλίας: Κριτήρια, Μέθοδοι και Προκλήσεις στη Σύγχρονη Εκπαιδευτική Πραγματικότητα	
<i>Βασιλική Γιάννου</i>	119
Η χρήση των αυτόματων μεταφραστών στην εκπαίδευση: Μελέτη περίπτωσης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	
<i>Αικατερίνη Γούλια, Κωνσταντίνος Δημητρίου, Τζένη Παγγέ</i>	120
Πανεπιστημιακή Διδασκαλία και Covid-19: Καταγράφοντας τις Ανάγκες των Εκπαιδευτικών στην Ψηφιακή Μετάβαση	
<i>Κωνσταντίνος Δημόπουλος, Κωνσταντίνος Καραδημητρίου</i>	121
Παιδεία στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης: Ψηφιακές Τεχνολογίες, Ψυχοκοινωνική Ανάπτυξη και ο Ανθρωποκεντρικός Ρόλος του Εκπαιδευτικού	
<i>Φωτεινή Καρέλη</i>	122
Πώς μπορούν τα Αρχαία Ελληνικά να συναντήσουν τα Μαθηματικά : Μία διαθεματική προσέγγιση μέσω της χρήσης των ΤΠΕ	
<i>Κιτσίνου Δήμητρα, Νταφογιάννη Αθηνά, Σκουλαρίκη Ελένη</i>	123
Πανεπιστήμονας: Το Quiz των Επιστημών Ένα ψηφιακό διαθεματικό παιχνίδι για τη Γ' Γυμνασίου	
<i>Κολάτου Ελένη, Νταφογιάννη Αθηνά</i>	124
Ζωντανεύοντας το παρελθόν στην τάξη: Η ψηφιακή αφήγηση στη διδασκαλία της Ιστορίας στη ΣΤ' Δημοτικού	
<i>Κρανή Αικατερίνη</i>	125
Η χρήση ψηφιακών παιχνιδιών στη διδασκαλία των Μαθηματικών: Αντιλήψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	
<i>Αριστέα Ραφαέλα Κωστανάσιου, Κωνσταντίνος Δημητρίου, Τζένη Παγγέ</i>	126
Ενημέρωση και Ετοιμότητα Μελλοντικών Εκπαιδευτικών σε Θέματα Πολιτικής Προστασίας: Η Περίπτωση της Πυρκαγιάς και της Πλημμύρας	
<i>Παναγιώτης Λάζαρης, Κωνσταντίνος Δημητρίου, Τζένη Παγγέ</i>	127
Ψηφιακή Επάρκεια των Εκπαιδευτικών: «Ψηφιακοί Πόροι, Αξιολόγηση, Προώθηση ψηφιακών ικανοτήτων των μαθητών & Ανοιχτότητα- Δέσμευση των εκπαιδευτικών»	
<i>Ελένη Λεοντίου, Τζένη Παγγέ</i>	128
Digital platforms and their usability at university level	
<i>Agostino Marengo, Jenny Pange</i>	129
Προσεγγίσεις εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας στην μάθηση και στην πολιτιστική περιήγηση: Η περίπτωση του γεφυριού της Άρτας	

Φώτιος Μπόσμος.....	130
Ψηφιακά Εργαλεία και Συμπερίληψη στο Νηπιαγωγείο: Προοπτικές στη Συμβουλευτική Γονέων Παιδιών με ΕΕΑ	
<i>Ελευθερία Μπουρνιά.....</i>	<i>131</i>
Η βία ως κοινωνικό και γλωσσικό φαινόμενο: Από τη σωματική επιθετικότητα στη συμβολική βία του ψηφιακού λόγου	
<i>Ελένη Μπούρου.....</i>	<i>132</i>
Στα βήματα του Ηρακλή: Ένας ψηφιακός άθλος συνεργασίας και εξερεύνησης	
<i>Αναστασία Παπαδοπούλου.....</i>	<i>133</i>
Ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης και πολυγραμματισμοί στη διδασκαλία του λαϊκού παραμυθιού: μια διδακτική πρόταση στο πλαίσιο της αξιοποίησης των ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση	
<i>Αλέξανδρος Η. Στυλιανίδης.....</i>	<i>134</i>
Αναστοχαζόμενα Παιδιά: Η ΑΙ στην Υπηρεσία της Αξιολόγησης και της Μεταγνώσης	
<i>Κωνσταντίνα Τάλλου.....</i>	<i>134</i>
Χρήση εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	
<i>Κωνσταντίνα Τσιάβου, Κωνσταντίνος Δημητρίου, Τζένη Παγγέ.....</i>	<i>135</i>
Ο ρόλος της εξατομικευμένης μάθησης μέσω Τεχνητής Νοημοσύνης στην (προ)σχολική εκπαίδευση: δυνατότητες, περιορισμοί και παιδαγωγικές προϋποθέσεις	
<i>Φατσέας Νικόλαος, Τζένη Παγγέ.....</i>	<i>136</i>
Χρήση Εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης από Φοιτητές: Οφέλη, Κίνδυνοι, Κριτική Σκέψη και Ηθικά Όρια	
<i>Μαρίνα Χαραλαμπίδη, Κωνσταντίνος Δημητρίου, Τζένη Παγγέ.....</i>	<i>137</i>
Ψυχολογικές και κοινωνικοσυναισθηματικές διαστάσεις της μάθησης	139
Αποξένωση από την μαθησιακή διαδικασία στην σχολική αίθουσα	
<i>Λάζαρος Μαλαμίδης, Σταυρούλα Καλδή.....</i>	<i>139</i>
Η τέχνη ως γλώσσα συναισθημάτων: Δημιουργική έκφραση και οριοθέτηση στην προσχολική ηλικία	
<i>Αργυρούλα Μπαρμακέλλη, Κατερίνα Μαρκοπούλου.....</i>	<i>140</i>

Αντιλήψεις παιδιών προσχολικής ηλικίας για την αποδοχή και απόρριψη από τον/τη νηπιαγωγό: συσχετίσεις με την ψυχολογική και συμπεριφορική προσαρμογή	
<i>Μαρία Πανταζή, Άρτεμις Γιώτσα</i>	141
Role models, απεξάρτηση και πρόληψη: Από την ανάκαμψη στην ενίσχυση δεξιοτήτων ζωής στις μικρές ηλικίες	
<i>Μαρία Τσιέπα</i>	142
Φυσικά και Περιβαλλοντικά Χαρακτηριστικά Παιδικών Χαρών του Δήμου Ιωαννιτών ως Μικροσυστήματα Ανάπτυξης: Μια Προσέγγιση με Βάση το Οικολογικό Μοντέλο του Bronfenbrenner	
<i>Νεκταρία Μάνου</i>	143
Βιωματικά Εργαστήρια	134
Έννοια, εξέλιξη και διαστάσεις της ανθεκτικότητας: διερεύνηση στα παραμύθια πέντε χωρών	
<i>Νίκη Κοντού, 135 Τζεσίλντα Κάμπερ</i>	135
Ψηφιακές τεχνολογίες στην εκπαίδευση 135	
<i>Μελίνα Γιαννακοπούλου, Αντωνία Καρβουνοπούλου</i>	136
Ο Δράκος του Θυμού και οι Ιππότες του Θάρρους: Βιωματική παρέμβαση κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης για την καλλιέργεια ενσυναίσθησης και κοινωνικών δεξιοτήτων στο νηπιαγωγείο	
<i>Μαρία Γαλάνη</i>	137
Η Αξιοποίηση της Θετικής Εκπαίδευσης στη σχολική πράξη: καινοτόμες παιδαγωγικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της μαθησιακής και ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης	
<i>Δημητροπούλου Φωτεινή</i>	138
Μίλα μου για να ανθίσω: Η γλώσσα ως εργαλείο ενδυνάμωσης στο σχολείο	
<i>Θεοδώρα Τζώρτζη</i>	138
Πριν-Τώρα-Μετά: διερευνώντας την έννοια του χρόνου μέσα από το θεατρικό παιχνίδι	
<i>Φλώρα Φκιώλα</i>	139

**Η μελοποιημένη ποίηση στα Ανθολόγια Λογοτεχνικών Κειμένων
στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: από την αισθητική αγωγή στην
πρόσληψη και ερμηνεία του ποιητικού λόγου**

Γεωργία Αναστάση,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00203@uoi.gr

Πανταζής Μάντζιος,

Επίκουρος Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

amantzios@uoi.gr

Ερευνητικό αντικείμενο της μελέτης αποτελεί η μελοποιημένη ποίηση ως μέσο αισθητικής αγωγής και η πολυτροπική παιδαγωγική αξιοποίησή της στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Η μελοποίηση του ποιητικού λόγου προσεγγίζεται ως δυναμική διαδικασία που συνδυάζει την αισθητική εμπειρία με τη γνωστική διεργασία, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση ενός σύγχρονου, διαθεματικού και συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού μοντέλου. Το ερευνητικό υλικό της μελέτης αντλείται από τα μελοποιημένα ποιήματα των Ανθολογίων Λογοτεχνικών Κειμένων *Το δελφίνι* (Α΄ και Β΄ Δημοτικού), *Στο σκοτεινό του κόσμου* (Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού) και *Με λογισμό και μ΄ όνειρο* (Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού), με θεματικούς, ειδικότερα, άξονες τις σχέσεις παιδί–οικογένεια και παιδί–φύση. Η εργασία δομείται σε δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερμηνευτικό. Στο πρώτο μέρος διατυπώνονται τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα σχετικά με τα παιδαγωγικά και αισθητικά οφέλη της μελοποιημένης ποίησης. Εξετάζοντας παράλληλα το ισχύον πλαίσιο των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών, με σημεία αναφοράς τη διδασκαλία της ποίησης, τους διδακτικούς στόχους, το εκπαιδευτικό υλικό και τις προτεινόμενες δημιουργικές δραστηριότητες, επιχειρούμε να αναδείξουμε τη δύναμη της μελοποίησης του ποιητικού λόγου, η οποία συνίσταται στη λειτουργική αλληλενέργεια των δύο τεχνών –της ποίησης και της μουσικής–, ιδωμένων ως συναρτώμενων συστημάτων σημείων. Το δεύτερο μέρος, το κατεξοχήν ερμηνευτικό, διερευνά, διαμέσου της συσχετικής τους εξέτασης, τη διαλεκτική σχέση μέλους και ποιητικού λόγου, στο υπό μελέτη πεδίο, με όρους της σημειολογίας, αναδεικνύοντας τη μελοποιημένη ποίηση ως πολυτροπικό κείμενο, στο οποίο τα ηχητικά (-μουσικά) και τα λεκτικά (-ποιητικά), αντίστοιχα, σημαίνοντα συλλειτουργούν σημασιακά, ως φορείς δηλαδή νοήματος. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι η δημιουργική παιδαγωγική αξιοποίηση του αδόμενου ποιητικού λόγου προάγει τους πολυγραμματισμούς, την κριτική σκέψη, ενισχύει την

πρόσληψη και ερμηνεία του ποιητικού λόγου, συμβάλλει στην αισθητική, ευρύτερα, αγωγή λειτουργεί, επομένως, ως γέφυρα μεταξύ δημιουργίας και γνώσης στη σύγχρονη εκπαίδευση.

Λέξεις-Κλειδιά: μελοποιημένη ποίηση, σημειωτική θεωρία, πρόσληψη-ερμηνεία, πολυτροπικότητα-πολυγραμματισμοί, δημιουργική μάθηση-αισθητική αγωγή

Αυτονομία και Κοινωνική Δικαιοσύνη στην Εκπαίδευση: Εφαρμογή Καντιανών Αρχών και της Θεωρίας Δικαιοσύνης του Ρόλς

Σοφία Βαρυτίμου,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppp100251@uoi.gr

Η εκπαίδευση αποτελεί καίριο πεδίο για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ηθικής καλλιέργειας των ατόμων. Μέσα από την προσέγγιση της καντιανής ηθικής, η οποία υπογραμμίζει ότι κάθε άνθρωπος πρέπει να αντιμετωπίζεται ως σκοπός και ποτέ ως μέσον, αναδεικνύεται η σημασία του σεβασμού στην αυτονομία και στην αξιοπρέπεια των μαθητών. Οι παιδαγωγικές πρακτικές που εδράζονται σε αυτή τη θεώρηση ενθαρρύνουν την ισότητα, την ενσυναίσθηση και την αναγνώριση της διαφορετικότητας, δημιουργώντας ένα σχολικό περιβάλλον όπου η ατομική ανάπτυξη και η συλλογική συμμετοχή συνυπάρχουν αρμονικά. Η εφαρμογή των καντιανών αρχών στην εκπαίδευση δεν περιορίζεται μόνο στη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών, αλλά διαμορφώνει τη συνολική κουλτούρα του σχολείου, προωθώντας πρακτικές που αναδεικνύουν τη σημασία του προσώπου και της ηθικής ακεραιότητας. Παράλληλα, η θεωρία της δικαιοσύνης του Τζον Ρόλς προσφέρει ένα κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο που συμπληρώνει τις καντιανές αρχές. Μέσω της “αρχής της ισότητας”, το εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να διαμορφώσει προγράμματα και πολιτικές που εξασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες για όλους τους μαθητές. Η ενσωμάτωση των ρολσιανών αρχών στην εκπαίδευση συμβάλλει στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και προάγει την κατανόηση της συλλογικής ευθύνης και της δικαιοσύνης ως κεντρικής αξίας. Η συνδυαστική εφαρμογή των καντιανών αρχών και της θεωρίας δικαιοσύνης του Ρόλς δημιουργεί ένα συνεκτικό πλαίσιο που συνδέει την ατομική ηθική ανάπτυξη με την κοινωνική δικαιοσύνη. Η εκπαίδευση, μέσα από αυτό το πρίσμα, δεν περιορίζεται στη μετάδοση γνώσεων, αλλά γίνεται εργαλείο ηθικής και κοινωνικής μεταρρύθμισης, διδάσκοντας στους μαθητές την αξία της ισότητας, του σεβασμού και της υπευθυνότητας απέναντι στον συνάνθρωπο και στην κοινωνία συνολικά.

Λέξεις–Κλειδιά: Καντ, Ρόλς, Αυτονομία, Σεβασμός στο πρόσωπο, Κοινωνική δικαιοσύνη, Ισότητα, Εκπαίδευση, Ηθική φιλοσοφία, Πλουραλιστική κοινωνία, Ηθική παιδαγωγική.

Η επιλογή του παιχνιδιού σε σχέση με το φύλο του παιδιού

Χρήστος Ιωαννίδης,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

c.ioannidis@uoi.gr

Καθημερινά στο Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό ακούγονται εκφράσεις όπως «αγορίστικο – κοριτσίστικο», «παίζω – επιλέγω», «μ’ αρέσει – δεν μ’ αρέσει», «ο φίλος μου – η φίλη μου», οι οποίες αποτυπώνουν τις αντιλήψεις των παιδιών σχετικά με το παιχνίδι και τις κοινωνικές τους επιλογές. Σε μια εποχή όπου τα πρότυπα μεταβάλλονται και τα στερεότυπα αμφισβητούνται, η παρούσα έρευνα εξετάζει κατά πόσο εξακολουθεί να υφίσταται το δίπολο «αγορίστικο – κοριτσίστικο» ως κριτήριο επιλογής παιχνιδιού στην προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία. Παράλληλα, διερευνάται βάσει ποιων προτύπων τα παιδιά επιλέγουν παιχνίδια, αν παίζουν με όλα τα είδη παιχνιδιών και αν η επιλογή διαφοροποιείται ανάλογα με το φύλο του φίλου ή της φίλης με τον/την οποίο/α παίζουν. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε έξι νηπιαγωγεία, έξι δημοτικά σχολεία και ένα ΚΔΑΠ των Ιωαννίνων, στο πλαίσιο της διδακτορικής διατριβής με θέμα «Η Επιλογή του Παιχνιδιού σε Σχέση με το Φύλο του Παιδιού». Συμμετείχαν περίπου 240 παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Ως μέθοδος συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις, βασισμένες σε ερωτηματολόγια και εμπλουτισμένες με φωτογραφικό υλικό. Οι συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν με έγγραφη συναίνεση των γονέων και διήρκεσαν 5–7 λεπτά. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει τρία μέρη: (α) παρουσίαση μίας φωτογραφίας παιχνιδιού και διερεύνηση της σχέσης του παιδιού με αυτό (χρήση, προτίμηση, συχνότητα, φύλο-ταυτότητα του παιχνιδιού), (β) παρουσίαση πολλαπλών φωτογραφιών και επιλογή παιχνιδιών με βάση την προτίμηση, τη χρήση και το κοινωνικό πλαίσιο, (γ) γενικές ερωτήσεις για τα παιχνίδια που επιθυμούν, διαθέτουν ή χρησιμοποιούν στο σχολικό περιβάλλον, καθώς και για το φύλο των φίλων τους. Η έρευνα συμβάλλει στην κατανόηση των έμφυλων στερεοτύπων που διαμορφώνονται μέσα από το παιχνίδι και αναδεικνύει τη σημασία της παιδαγωγικής παρέμβασης για την προώθηση της συμπερίληψης και της ισότητας των φύλων από τις πρώτες σχολικές ηλικίες.

Λέξεις–Κλειδιά: παιχνίδι, φίλος/φίλη, αγορίστικο – κοριτσίστικο, επιλογή παιχνιδιού, φύλο, προσχολική ηλικία

Από το μουσείο στην αφήγηση: Διακαλλιτεχνικές και διακειμενικές διαδρομές στο παιδικό βιβλίο *Μα πού πήγαν όλοι;*

Ελισάβετ Καλόβα,

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Μ.Δ.Ε. «Λόγος, Τέχνες και Ετερότητα στην Εκπ/ση»,

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ellicave@gmail.com

Η παρούσα ανακοίνωση προσεγγίζει το μουσείο ως αφηγηματικό και παιδαγωγικό πεδίο αισθητικής εμπειρίας, με αφετηρία το βιβλίο της Σοφία Δάρτζαλη *Μα πού πήγαν όλοι;* σε εικονογράφηση του Βασίλη Κουτσογιάννη. Η εν λόγω μυθολογία συγκροτεί ένα φανταστικό «υπερμουσείο», όπου η ιστορία της ζωγραφικής συμπυκνώνεται σε έναν ενιαίο χώρο, επιτρέποντας τη συνύπαρξη διαφορετικών καλλιτεχνικών ρευμάτων και ιστορικών περιόδων. Κεντρικό πρόσωπο αποτελεί ο Πέδρο, μορφή πίνακα που αποκτά φωνή και δράση, εγκαταλείπει το κάδρο του και περιπλανιέται αναζητώντας ερμηνευτικά στηρίγματα μέσα σε ένα περιβάλλον αβεβαιότητας που συνδέεται με το κλείσιμο του μουσείου. Η μελέτη εστιάζει στο λογοτεχνικό κείμενο υπό το πρίσμα της διακαλλιτεχνικότητας και της διαμεσικότητας, αναδεικνύοντας τον τρόπο με τον οποίο η ζωγραφική μετασχηματίζεται σε αφηγηματική εμπειρία. Εμβληματικά έργα δημιουργών όπως του Pablo Picasso, του René Magritte και του Salvador Dalí εντάσσονται οργανικά στην πλοκή, λειτουργώντας ως ενεργοί συνομιλητές της ιστορίας. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στις διακειμενικές αναφορές που αναπτύσσονται, όπως η εμφάνιση του Σεβάχ του Θαλασσινού, η οποία διευρύνει το νοηματικό πεδίο του κειμένου και συνδέει το εικαστικό περιβάλλον του μουσείου με την παράδοση των ταξιδιωτικών αφηγήσεων. Παράλληλα, αναλύεται ο ρόλος της εικονογράφησης ως ισότιμου πολυτροπικού μέσου που ενισχύει τον οπτικό γραμματισμό και την πολιτισμική κατανόηση. Η αλληλεπίδραση λόγου και εικόνας δεν περιορίζεται σε εικονογραφική υποστήριξη της αφήγησης, αλλά συγκροτεί ένα συνεκτικό πεδίο νοηματοδότησης. Συμπερασματικά, αναδεικνύεται μια σύγχρονη συνάρθρωση πολιτισμικής γνώσης και δημιουργικής σκέψης, εντός της οποίας η τέχνη λειτουργεί ως δυναμικός φορέας μνήμης, στοχασμού και πολιτισμικής ανθεκτικότητας.

Λέξεις-Κλειδιά: διακαλλιτεχνικότητα, διακειμενικότητα, οπτικός γραμματισμός, παιδική λογοτεχνία, μουσειοπαιδαγωγική

Η παιδαγωγική ανάδειξη της έννοιας της εμπιστοσύνης μέσα από λογοτεχνικά κείμενα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Μαρίνα Παπαδοπούλου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
m.papadopoulou@uoi.gr

Βασιλική Καντζέλη,

Εκπαιδευτικός ΠΕ60, Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Κέρκυρας,
Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
vickykantzel@yahoo.gr

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο η εμπιστοσύνη αναπαρίσταται σε επιλεγμένα λογοτεχνικά κείμενα που περιλαμβάνονται στα σχολικά εγχειρίδια της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Μέσα από την ανάλυση ενδεικτικών κειμένων, διερευνώνται οι μορφές με τις οποίες η εμπιστοσύνη αποτυπώνεται στις σχέσεις των λογοτεχνικών χαρακτήρων, καθώς και τα γλωσσικά μέσα που συμβάλλουν στη διαμόρφωσή της. Παράλληλα, αναδεικνύονται οι παιδαγωγικές δυνατότητες αξιοποίησης των κειμένων στη γλωσσική διδασκαλία, με στόχο την ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, την κατανόηση της ετερότητας και τη δημιουργία ενός κλίματος εμπιστοσύνης και διαλόγου στην τάξη. Επιπλέον, η μελέτη εστιάζει στις δυναμικές σχέσεις μεταξύ των χαρακτήρων και στον τρόπο με τον οποίο η εμπιστοσύνη αναπτύσσεται, διατηρείται ή δοκιμάζεται μέσα από τις αλληλεπιδράσεις τους. Τονίζεται η σημασία της ανάδειξης θετικών προτύπων, καθώς και η χρήση των κειμένων ως εργαλείων που υποστηρίζουν τη συναισθηματική κατανόηση και την κοινωνική μάθηση των μαθητών. Μέσα από αυτήν την προσέγγιση, η λογοτεχνία προσφέρει ευκαιρίες για τη διαμόρφωση ενός ασφαλούς και συμμετοχικού μαθησιακού περιβάλλοντος, ενισχύοντας την καλλιέργεια της εμπιστοσύνης, του σεβασμού και της συνεργασίας στην τάξη.

Λέξεις-Κλειδιά: εμπιστοσύνη, λογοτεχνία, κριτικός γραμματισμός, γλωσσική διδασκαλία

Από τον Lord Byron στο Διονύσιο Σολωμό: Η βυρωνική διάσταση του ποιήματος “Λάμπρος”

Γεωργία Σκιαδά,

Νηπιαγωγός ΠΕ60, Κάτοχος ΔΜΣ Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και ΔΜΣ Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης των Πανεπιστημίων Πατρών-Λευκωσίας,
georgia020300@gmail.com

Η εισήγηση πραγματεύεται το ποίημα “Λάμπρος” του Διονυσίου Σολωμού, δίνοντας έμφαση στα στοιχεία βυρωνισμού που το διατρέχουν και επιχειρώντας να αναδείξει τον τρόπο ενσωμάτωσης τους στη σολωμική ποιητική. Αφετηρία της μελέτης αυτής συνιστά μια σύντομη και περιεκτική επισκόπηση στη βιογραφία του ποιητή, καθώς αποτελεί μια από τις κυριότερες φυσιογνωμίες της Επτανησιακής Σχολής που διαμορφώθηκε υπό την επίδραση των ρευμάτων του Ρομαντισμού. Ένα από τα έργα που χαρακτηρίζει την ώριμη περίοδο του Σολωμού είναι το ποίημα “Λάμπρος”. Μέσα από την ανάλυση του ποιήματος και τη σκιαγράφηση των χαρακτήρων, τονίζοντας την ιδιάζουσα μορφή του κεντρικού ήρωα, αναδεικνύονται η εσωτερική σύγκρουση, το ατομικό πάθος, η εμπειρία της ενοχής και ο ηθικός διχασμός ως θεμελιώδεις άξονες της σύνθεσης. Τα θεματικά αυτά στοιχεία συνάδουν με τα γνωρίσματα του Ρομαντισμού και φανερώνουν την έντονη επίδραση του Άγγλου ρομαντικού ποιητή Lord Byron στην ελληνική ποίηση του 19^{ου} αιώνα και ιδιαίτερα στο Σολωμό, ιδίως ως προς τη διαμόρφωση του μελαγχολικού και αντιφατικού ήρωα. Συνεπικουρικά με αυτά τα ρομαντικά και βυρωνικά στοιχεία, λειτουργεί η φύση, η οποία προσδίδει ένα έντονα μελαγχολικό κλίμα, μια ψυχολογική ένταση και μια ιδιαίτερη δραματικότητα. Η εργασία ολοκληρώνεται με τη διατύπωση κάποιων γενικότερων αλλά σημαντικών επισημάνσεων που τοποθετούν το εν λόγω ποίημα στο κέντρο της γόνιμης πρόσληψης του Ευρωπαϊκού Ρομαντισμού, οδηγώντας τον Σολωμό στο απόγειο της ώριμης ποιητικής του δημιουργίας.

Λέξεις-Κλειδιά: βυρωνισμός, Lord Byron, Διονύσιος Σολωμός, Ρομαντισμός

Εργαστήριο Ρητορικής για την Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας στα πλαίσια του Κριτικού Γραμματισμού

Ένα διδακτικό σενάριο

Δήμητρα Τσιβοπούλου,

Δασκάλα ΠΕ70, Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,

demitsiv@gmail.com

Στη σύγχρονη διδακτική πραγματικότητα, η ρητορική αποτελεί μια πρακτική μέσω της οποίας οι μαθητές/-τριες έχουν τη δυνατότητα να εξασκήσουν τον προφορικό λόγο και να καλλιεργήσουν τις επικοινωνιακές τους ικανότητες. Παράλληλα, η ρητορική προάγει την κριτική αμφισβήτηση και την ανάληψη δράσης. Υπό αυτό το πρίσμα, συνδέεται άμεσα με την κριτική γλωσσική επίγνωση και τις αρχές του Κριτικού Γραμματισμού, βασική επιδίωξη του οποίου είναι η κριτική προσέγγιση της γλώσσας, ώστε τα άτομα να οδηγούνται σε νέες κοινωνικές πρακτικές και αλλαγές. Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει ένα διδακτικό σενάριο με τη μορφή εργαστηρίου ρητορικής, αφιερωμένο

στη διαχρονική αξία της ελληνικής γλώσσας. Βασικοί στόχοι του εργαστηρίου είναι η καλλιέργεια της ρητορικής ικανότητας και της κριτικής σκέψης, καθώς και η συνειδητοποίηση της διαχρονικής σημασίας της ελληνικής γλώσσας από την αρχαιότητα έως σήμερα. Η διδακτική μεθοδολογία είναι ομαδοσυνεργατική και μαθητοκεντρική, εναρμονισμένη με τις αρχές της παιδαγωγικής του Κριτικού Γραμματισμού. Στο πρώτο μέρος της εισήγησης αναλύεται το θεωρητικό υπόβαθρο (ρητορικές πρακτικές, αρχές Κριτικού Γραμματισμού), ενώ στο δεύτερο περιγράφεται το εκπαιδευτικό πλαίσιο εφαρμογής, η στοχοθεσία, η πορεία διδασκαλίας και η αξιολόγηση. Τα αποτελέσματα της εφαρμογής κατέδειξαν την αποτελεσματικότητα του σεναρίου στην καλλιέργεια του προφορικού λόγου και την ενίσχυση της κριτικής σκέψης των συμμετεχόντων.

Λέξεις-Κλειδιά: εργαστήριο ρητορικής, πρωτοβάθμια εκπαίδευση, κριτικός γραμματισμός, διδακτικό σενάριο

Άσεμνο Λεξιλόγιο στο Ιδίωμα του Πηλίου

Γεώργιος Τσοποτός,

Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας,

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,

ytsopotos@gmail.com

Η παρούσα εργασία εστιάζει στην παρουσίαση του λεξιλογίου που θεωρείται «άσεμνο» στο ιδίωμα του Πηλίου, το οποίο χρησιμοποιείται για τον χαρακτηρισμό προσώπων και καταστάσεων που συχνά αποφεύγεται να κατονομαστούν ρητά. Οι λέξεις και οι ιδιωματικές εκφράσεις συγκεντρώθηκαν μέσω αποδελτίωσης από: α) επιτόπιες συνεντεύξεις με γηγενείς πληροφορητές/-τριες, β) χειρόγραφες διαλεκτικές συλλογές από το Αρχείο Χειρογράφων του ΚΕΝΔΙ-ΙΑΝΕ της Ακαδημίας Αθηνών και την ψηφιακή πλατφόρμα «ΠΕΡΓΑΜΟΣ» του ΕΚΠΑ, και γ) δευτερογενείς πηγές (λεξικά, γλωσσάρια, μελέτες). Μέσα από την καταγραφή αυτών των μονάδων, ανιχνεύονται έμμεσα τα υποβόσκοντα στερεότυπα που προκύπτουν, ωστόσο κύριος στόχος της εργασίας παραμένει η παρουσίαση του λεξιλογίου χωρίς εκτενή κοινωνιογλωσσική ανάλυση. Με δεδομένο τον γλωσσικό πλούτο του ιδιώματος, το οποίο παραμένει εν μέρει ζωντανό σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες, η χρήση του άσεμνου λεξιλογίου παρουσιάζεται μέσα από θεματικές κατηγορίες που αφορούν την καθημερινή ζωή και την κοινωνική πραγματικότητα της περιοχής.

Λέξεις-Κλειδιά: άσεμνο λεξιλόγιο, λέξεις taboo, πηλιορείτικο ιδίωμα, απρεπής εκφορά λόγου

Αποδομώντας τα Έμφυλα Πρότυπα στην Παιδική Λογοτεχνία: Διερεύνηση των Αναπαραστάσεων της Πριγκίπισσας και του Πρίγκιπα μέσα από Συγκριτική Διδακτική Παρέμβαση Κριτικού Γραμματισμού

Μαρίνα Φιλίππου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Επιστημών Αγωγής, Πανεπιστήμιο Frederick,

marinafilippou@gmail.com

Η παιδική λογοτεχνία λειτουργεί ως σημαντικός φορέας κοινωνικοπολιτισμικών αναπαραστάσεων, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση έμφυλων προτύπων ήδη από τις πρώτες σχολικές ηλικίες. Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει τον σχεδιασμό μιας διδακτικής παρέμβασης κριτικού λογοτεχνικού γραμματισμού, με στόχο τη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οι μαθητές/τριες προσλαμβάνουν και αναπαριστούν τους χαρακτήρες της πριγκίπισσας και του πρίγκιπα, καθώς και τη μεταξύ τους σχέση, πριν από και μετά από συστηματική διδακτική επεξεργασία. Η παρέμβαση βασίζεται στη συγκριτική ανάγνωση του κλασικού παραμυθιού της Σταχτοπούτας και του σύγχρονου ανατρεπτικού κειμένου Η Πριγκίπισσα με τον Χάρτινο Σάκο του Robert Munsch, τα οποία αξιοποιούνται ως αφετηρία για την ανάδειξη και τον αναστοχασμό πάνω σε συμβατικές και εναλλακτικές έμφυλες αναπαραστάσεις. Στο πλαίσιο της παρέμβασης, οι μαθητές/τριες θα συμμετάσχουν σε δραστηριότητες κριτικής συζήτησης και δημιουργικής παραγωγής αφηγήσεων. Τα δεδομένα της έρευνας θα προκύψουν από τις αφηγήσεις των παιδιών πριν από και μετά την παρέμβαση, καθώς και από συστηματική παρατήρηση της συμμετοχής και των τοποθετήσεών τους κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Η ανάλυση θα εστιάσει στα χαρακτηριστικά που αποδίδονται στους δύο χαρακτήρες, στην κατανομή της δράσης και στην αναπαράσταση της σχέσης μεταξύ τους. Η εισήγηση επιχειρεί να αναδείξει τις δυνατότητες που προσφέρει η συγκριτική αξιοποίηση συμβατικών και ανατρεπτικών αφηγήσεων στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού για τη διερεύνηση και την ενδεχόμενη μετατόπιση των έμφυλων αναπαραστάσεων των μαθητών/τριών.

Λέξεις-Κλειδιά: έμφυλα στερεότυπα, κριτικός γραμματισμός, παιδική λογοτεχνία, πριγκίπισσα, πρίγκιπας, διδακτική παρέμβαση.

Δικαιώματα, ταυτότητες και κοινωνική δικαιοσύνη στην εκπαίδευση

Κοινωνική δικαιοσύνη και εκπαιδευτική πολιτική: Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας στο κίνημα των Τεμπών

Αλέξανδρος Βανταράκης,

Φοιτητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,

avantarakis@uth.gr

Η παρούσα μελέτη ερευνά την περίπτωση του κινήματος των Τεμπών στους δασκάλους πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης υπό το πρίσμα της εκπαιδευτικής πολιτικής και των κοινωνικών κινήματων. Θεωρητικά η μελέτη διερευνά τις προσεγγίσεις των Johnson (2015) και Tilly (2004) για τα κοινωνικά κινήματα, του Lebon (1894) για την κατανόηση της προέλευσης της κυρίαρχης ρητορικής στα κοινωνικά κινήματα καθώς και του Foucault (1978) για την εκπαιδευτική πολιτική και την σχέση μεταξύ των δύο. Η παρουσίαση θα εστιάσει στον εκπαιδευτικό ως υποκείμενο εντός της εκπαιδευτικής πολιτικής καθώς και στη δυνατότητά του να συμμετέχει σε κοινωνικά κινήματα που συμβάλλουν στην παραγωγή ενός νέου λόγου (discourse) περί κοινωνικής δικαιοσύνης. Η έρευνα είναι ποιοτική και διεξήχθη με ημιδομημένες συνεντεύξεις δια ζώσης και διαδικτυακά. Για τη συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η τεχνική της χιονοστιβάδας. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από δέκα δασκάλους και δασκάλες της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, από διαφορετικές πόλεις της Ελλάδας και με διαφορετικά χρόνια προϋπηρεσίας. Σημαντικός παράγοντας της επιλογής του δείγματος ήταν να έχουν εργαστεί σε σχολεία από το σχολικό έτος 2022-2023 έως και το 2024-2025 ώστε να έχουν άμεση επαφή και πρωτογενή εμπειρία στην αλληλεπίδραση της εκπαιδευτικής πολιτικής με το συμβάν των Τεμπών. Για την ανάλυση των δεδομένων έγινε χρήση της θεματικής ανάλυσης. Τα συμπεράσματα αναδεικνύουν μια διαφοροποίηση του κινήματος των Τεμπών από τα υπόλοιπα καθώς χαρακτηρίζεται από τους συμμετέχοντες ως α) ένα συναισθηματικό κίνημα σε σχέση με τα υπόλοιπα κοινωνικά κινήματα, και β) είναι ένα κίνημα που «εξαπλώνεται» σε όλες τις κοινωνικές ομάδες, με μεγάλο αριθμό συμμετοχής. Στα δεδομένα παρατηρείται μια σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ του κινήματος των Τεμπών και της εκπαιδευτικής αξιολόγησης η οποία εμφανίζεται λόγω της χρονικής σύμπτωσης τους. Έτσι η αξιολόγηση άλλοτε εμφανίζεται ως μια συνθήκη που ενισχύει τις αντιδράσεις των εκπαιδευτικών ενώ σε άλλες περιπτώσεις ως περιοριστικός παράγοντας για την συμμετοχή τους στο κίνημα των Τεμπών.

Λέξεις-Κλειδιά: εκπαιδευτική πολιτική, κοινωνική δικαιοσύνη, κοινωνικά κινήματα, κίνημα Γεμπών, πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Η Επικοινωνία ως Θεμέλιο των Διαπροσωπικών Σχέσεων και της Προάσπισης των Δικαιωμάτων των Παιδιών Προσφύγων: Μια Συγκριτική Διαπολιτισμική Προσέγγιση

Ελένη Δερβένη,

Διδάκτωρ Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ederveni@uoi.gr

Αρτεμης Γιώτσα,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

agiotsa@uoi.gr

Η παρούσα μελέτη διερευνά τη σημασία της επικοινωνίας στην προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών προσφύγων, εστιάζοντας στις διαπροσωπικές σχέσεις και στη συγκρότηση συμμετοχικών παιδαγωγικών πρακτικών σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια. Βασισμένη στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ, η μελέτη αναλύει θεμελιώδη δικαιώματα, όπως η εκπαίδευση, η ισότητα, η ασφάλεια, η συμμετοχή και ο σεβασμός της πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας. Η συγκριτική ανάλυση επικεντρώνεται σε ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά μοντέλα, αναδεικνύοντας ομοιότητες και διαφοροποιήσεις όσον αφορά την εφαρμογή των δικαιωμάτων των παιδιών. Τα αποτελέσματα υπογραμμίζουν ότι, ενώ η θεσμική κατοχύρωση των δικαιωμάτων αποτελεί κοινό σημείο αναφοράς, η ουσιαστική ενσωμάτωσή τους εξαρτάται από το πολιτισμικό πλαίσιο, τις επικοινωνιακές πρακτικές και τις παιδαγωγικές στρατηγικές που προωθούν την ισότητα, τη συμμετοχή και τον σεβασμό της ετερότητας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων όπως η ενσυναίσθηση, η ενεργητική ακρόαση και η σαφής έκφραση συναισθημάτων, οι οποίες ενισχύουν τις διαπροσωπικές σχέσεις στο σχολικό περιβάλλον και συμβάλλουν στην ψυχοκοινωνική ενδυνάμωση των παιδιών προσφύγων. Η μελέτη καταλήγει ότι η διαπολιτισμικά ευαίσθητη επικοινωνία αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για την πραγματική εφαρμογή των δικαιωμάτων των παιδιών και τη συγκρότηση σχολείων ως χώρων δημοκρατίας και κοινωνικής ένταξης.

Λέξεις-Κλειδιά: επικοινωνία, διαπροσωπικές σχέσεις, παιδιά πρόσφυγες, δικαιώματα του παιδιού, πολιτισμικό πλαίσιο

Η εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας κατά τη Βιομηχανική επανάσταση. Ένα project για την Γ΄ Γυμνασίου

Ευαγγελία Ζαραβέλα,

Φιλολόγος, Διδάκτωρ Μεσαιωνικής και Νέας Ελληνικής Φιλολογίας Πανεπιστημίου
Ιωαννίνων, Μουσικό Γυμνάσιο με Λυκειακές Τάξεις Ηγουμενίτσας,

ezaravela@yahoo.gr

Η μέθοδος project αποτελεί μια δυναμική και ανοιχτή εκπαιδευτική προσέγγιση, η οποία βασίζεται στην ενεργό εμπλοκή της ομάδας και διαμορφώνεται σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα των μελών της. Κεντρικό άξονα της παιδαγωγικής διαδικασίας συνιστά η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, καθώς εφοδιάζει τους μαθητές και τις μαθήτριες με δεξιότητες απαραίτητες για τη σχολική αλλά και την ενήλικη ζωή. Το παρόν project εκπονήθηκε κατά το σχολικό έτος 2024-25 από τους μαθητές και τις μαθήτριες της Γ΄ τάξης του Μουσικού Γυμνασίου με Λυκειακές Τάξεις Ηγουμενίτσας με θεματικό άξονα το ζήτημα της παιδικής εργασίας κατά την περίοδο της Βιομηχανικής Επανάστασης. Το θέμα συνδέεται άμεσα με τη διδακτέα ύλη της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας της Γ΄ τάξης, δίνοντας τη δυνατότητα στις ομάδες των μαθητών και των μαθητριών να εμβαθύνουν στο ιστορικό πλαίσιο μέσω της διερευνητικής μεθόδου, να αξιοποιήσουν τεχνικές δημιουργικής γραφής, ανάλυσης πηγών και περιγραφικής προσέγγισης οπτικού υλικού. Το project ολοκληρώθηκε με κριτικό αναστοχασμό και καταγραφή των συναισθημάτων των ομάδων καθώς και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων στην ολομέλεια και συζήτηση.

Λέξεις-Κλειδιά: project, καλλιέργεια ενσυναίσθησης, Βιομηχανική επανάσταση, παιδική εργασία, δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Αναπαραγωγή κοινωνικών ανισοτήτων και σχολική αποτυχία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: από τον αποκλεισμό στη συμπερίληψη

Απόστολος Αθ. Κατσικάς,

Σ.Ε.Π. Τμήματος Παιδαγωγικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας,

katsikas.a@unic.ac.cy

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση συνιστά κεντρικό πεδίο στο οποίο οι κοινωνικές ανισότητες όχι μόνο αποτυπώνονται, αλλά και αναπαράγονται μέσα από τις δομές, τις πρακτικές και τις κυρίαρχες εκπαιδευτικές νόρμες. Το σχολείο προσεγγίζεται ως θεσμός που ενσωματώνει και αναπαράγει ταξικές και πολιτισμικές ιεραρχήσεις, μετατρέποντας συγκεκριμένες μορφές οικογενειακού και κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου σε σχολικό πλεονέκτημα ή μειονέκτημα. Στο πλαίσιο αυτό, η σχολική αποτυχία νοείται ως αποτέλεσμα κοινωνικά δομημένων προσδοκιών και ταξινομήσεων και όχι ως αποκλειστικά ατομική αδυναμία των μαθητών/τριών. Η ανάλυση εστιάζει στις διαδικασίες μέσω των

οποίων η οργάνωση της διδασκαλίας, το αναλυτικό πρόγραμμα, οι γλωσσικοί και πολιτισμικοί κώδικες, καθώς και οι πρακτικές αξιολόγησης συντελούν στην κατηγοριοποίηση και ιεράρχηση των μαθητών/τριών, κανονικοποιώντας τις κοινωνικές διαφοροποιήσεις ως «φυσικές» διαφορές ικανότητας. Παράλληλα, αναδεικνύονται οι δυνατότητες του σχολείου να λειτουργήσει ως χώρος άρσης ή, τουλάχιστον, περιορισμού των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, μέσα από προσεγγίσεις που δίνουν έμφαση στη συμπερίληψη, στη διαφοροποιημένη διδασκαλία και στην αναδιαμόρφωση των θεσμικών κανόνων που ορίζουν τι θεωρείται «κανονική» επίδοση και σχολική επιτυχία. Τίθενται, τέλος, προς συζήτηση οι προϋποθέσεις ενός ουσιαστικού μετασχηματισμού της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ώστε το σχολείο να μετακινηθεί από ρόλο μηχανισμού αναπαραγωγής κοινωνικών ανισοτήτων σε ρόλο φορέα εκπαιδευτικής ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Λέξεις-Κλειδιά: κοινωνικές ανισότητες, αναπαραγωγή, σχολική αποτυχία, συμπερίληψη, πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Κοινωνική ταυτότητα, στερεοτυπική απειλή και παιδαγωγικές παρεμβάσεις για μια δημοκρατική τάξη

Αννα Μαρία Λαναρή,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Ε.Κ.Π.Α – ΕWC, Κ.Π.Μ.Σ Ταυτότητα εκπαίδευση και
ικανότητες για δημοκρατικό πολιτισμό,

annalanare3@gmail.com

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει πώς οι κοινωνικές ταυτότητες, η άρνηση των εμπειριών διάκρισης και η απειλή των στερεοτύπων διαμορφώνουν τη συμμετοχή και την ένταξη των μαθητών στη σχολική τάξη, καθώς και πώς οι παιδαγωγικές παρεμβάσεις μπορούν να μετατρέψουν συγκρουσιακές στιγμές σε ευκαιρίες δημοκρατικής μάθησης. Αφετηρία αποτελεί ένα περιστατικό σύγκρουσης μεταξύ μαθητή που ανήκει σε μειονοτική ομάδα και μαθητή της πλειονότητας, όπου η εμπειρία διάκρισης του πρώτου αμφισβητείται ως «υπερβολική». Η μεθοδολογία βασίζεται σε θεωρητική και εννοιολογική ανάλυση της διεθνούς και ελληνικής βιβλιογραφίας γύρω από την κοινωνική ταυτότητα, την απειλή στερεοτύπου, τις σχέσεις συνομηλίκων και την ανθεκτική προσαρμογή μαθητών με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο. Παράλληλα, αξιοποιούνται παιδαγωγικά θεωρητικά σχήματα, όπως η παιδαγωγική της δυσφορίας και η έννοια της ενημερωμένης ενσυναίσθησης, για την ερμηνεία των σχολικών αλληλεπιδράσεων και των δυναμικών εξουσίας στην τάξη. Τα βασικά ευρήματα δείχνουν ότι η άρνηση των εμπειριών διάκρισης από την πλειονότητα δεν αποτελεί απλή διαφωνία, αλλά λειτουργεί ως μηχανισμός αναπαραγωγής ανισοτήτων, ενισχύοντας την απειλή στερεοτύπου και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Επιπλέον, αναδεικνύεται

ο καθοριστικός ρόλος του σχολικού κλίματος και των σχέσεων με τους συνομηλίκους στην αίσθηση του ανήκειν και στη συμμετοχή των μαθητών. Η εργασία καταλήγει ότι στοχευμένες παιδαγωγικές παρεμβάσεις, βασισμένες στον αναστοχασμό, τον διάλογο και την ενημερωμένη ενσυναίσθηση, μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία μιας δημοκρατικής και συμπεριληπτικής τάξης, υπό την προϋπόθεση θεσμικής στήριξης και ενεργού ρόλου του εκπαιδευτικού ως φορέα κοινωνικής δικαιοσύνης.

Λέξεις κλειδιά: κοινωνική ταυτότητα, στερεοτυπική απειλή, ένταξη μαθητών, παιδαγωγική της δυσφορίας, ενημερωμένη ενσυναίσθηση

Διδάσκοντας τη Σεξουαλική Ετερότητα στο Δημοτικό: Απόψεις Γονέων και Εκπαιδευτικών

Ελένη Μπάρκα,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

elebark@gmail.com

Λήδα Στεργίου,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

lstergiou@uoi.gr

Η παρούσα εργασία εξετάζει τη διδασκαλία της σεξουαλικής ετερότητας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, εστιάζοντας στις απόψεις γονέων και εκπαιδευτικών. Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των στάσεων, των επιφυλάξεων και των προϋποθέσεων που τίθενται ως προς την ένταξη της θεματικής στο σχολικό περιβάλλον. Η έρευνα ακολούθησε ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων και ομάδων εστίασης με γονείς και εκπαιδευτικούς και υποβλήθηκαν σε θεματική ανάλυση. Ως θεωρητικό πλαίσιο για την ερμηνεία των ευρημάτων αξιοποιήθηκε η θεωρία των Κοινωνικών Αναπαραστάσεων του Moscovici (2000) και η προσέγγιση της Butler (1999) περί επιτελεστικότητας του φύλου. Τα ευρήματα δείχνουν ότι, παρότι γονείς και εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν τη σεξουαλική ετερότητα ως κοινωνική πραγματικότητα, εκφράζουν επιφυλάξεις ως προς τη διδασκαλία της στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Οι επιφυλάξεις αυτές συνδέονται με φόβους ότι ενδέχεται να προκαλέσει «σύγχυση» στα παιδιά και με προβληματισμούς σχετικά με την ηλικιακή καταλληλότητα της θεματικής. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί επισημαίνουν την έλλειψη σαφούς θεσμικού πλαισίου και συστηματικής επιμόρφωσης, στοιχείο που επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουν το ζήτημα στη σχολική πράξη. Η μελέτη υπογραμμίζει την ανάγκη συστηματικής παιδαγωγικής υποστήριξης και θεσμικής

κής καθοδήγησης, ώστε η σεξουαλική εκπαίδευση να εντάσσεται οργανικά στο σχολικό πρόγραμμα και να συμβάλλει στη διαμόρφωση κλίματος αποδοχής και συμπερίληψης.

Λέξεις-Κλειδιά: σεξουαλική ετερότητα, σεξουαλική εκπαίδευση, γονείς, εκπαιδευτικοί

Η Αξιολόγηση ως Αντίσταση: Από την Κουλτούρα της Ταξινόμησης στην Παιδαγωγική της Συμπερίληψης στο Δημοτικό Σχολείο

Μάριος Οικονόμου,

Εκπαιδευτικός (ΠΕ02, ΠΕ70), MEd, MSc , 1^ο Δημοτικό Σχολείο Υμηττού,

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Α' Αθήνας

moikonomou09@gmail.com

Μαρία Παπαδημητρίου,

Εκπαιδευτικός (ΠΕ02, ΠΕ60), MEd, MSc, 12^ο Νηπιαγωγείο Βύρωνα,

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Α' Αθήνας,

mairypapad.1990@gmail.com

Στο σύγχρονο σχολικό πλαίσιο, η αξιολόγηση τείνει να μετατραπεί σε μηχανισμό αναπαραγωγής κοινωνικών ανισοτήτων. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η επανανοσηματοδότηση των αξιολογικών πρακτικών με τη χρήση εργαλείων αξιολόγησης για τη Μάθηση μπορεί να λειτουργήσει ως πράξη αντίστασης, η οποία μπορεί να προωθήσει τη συμπερίληψη των πολλαπλών μαθητικών ταυτοτήτων στο Δημοτικό Σχολείο. Η έρευνα ακολουθεί ποιοτική μεθοδολογία, με τη διεξαγωγή ημιδομημένων συνεντεύξεων σε δείγμα 12 εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα ευρήματα αναδεικνύουν ότι η χρήση σύγχρονων αξιολογικών εργαλείων, όπως το portfolio, ενισχύει την αυτενέργεια των μαθητών και των μαθητριών, ειδικά εκείνων που προέρχονται από ευάλωτα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα. Ακόμη, δείχνουν πως η υιοθέτηση εργαλείων αξιολόγησης για τη Μάθηση αποτελεί μια δημοκρατική πρακτική αναγνώρισης που αποδομεί την κουλτούρα της συμμόρφωσης. Τέλος, η μελέτη καταλήγει πως μια κοινωνικά δίκαιη αξιολόγηση αποτελεί αναγκαία συνθήκη για τη μετάβαση σε ένα δημοκρατικό σχολείο, όπου η ετερότητα δεν αποτελεί εμπόδιο, αλλά πεδίο ενδυνάμωσης του μαθητικού δυναμικού και ανάδυσης της κοινωνικής ισότητας.

Λέξεις-Κλειδιά: Κοινωνική Δικαιοσύνη, Αξιολόγηση για τη Μάθηση, Αυτενέργεια, Συμπερίληψη, Αξιολόγηση ως Αντίσταση

Από το “Εγώ κι Εσύ” στο “Μαζί”: Βιωματική Διαπολιτισμική Παρέμβαση για Παιδιά 4–6 Ετών

Μαρία Παπαγεωργίου,

Πτυχιούχος του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

marakipapageorgiou2002@gmail.com

Βασιλική Πλιόγκου,

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας,

vpliogou@uowm.gr

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει μια προτεινόμενη διδακτική παρέμβαση διαπολιτισμικής εκπαίδευσης για το Νηπιαγωγείο, με στόχο την καλλιέργεια του σεβασμού στη διαφορετικότητα, της ενσυναίσθησης και της ισότητας. Έχει ως βάση την παιδαγωγική βάλιτσα της Α. Ανδρούσου «Εγώ κι εσύ, εδώ κι εκεί». Η πρόταση απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 4–6 ετών και σχεδιάστηκε για τάξη με πολυπολιτισμική σύνθεση. Το θεωρητικό πλαίσιο στηρίζεται στους ορισμούς του/της μετανάστη/μετανάστριας και του/της πρόσφυγα/προσφύγισσας, στις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και στην έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η διδακτική πρόταση αναπτύσσεται μέσα από αφηγηματικές, βιωματικές και συνεργατικές δραστηριότητες που προσεγγίζουν την έννοια της μετακίνησης ανθρώπων, τις πολιτισμικές διαφορές και τις δυσκολίες επικοινωνίας. Οι προτεινόμενες δράσεις περιλαμβάνουν αφήγηση ιστοριών, παιχνίδι ρόλων χωρίς λόγο, δραματοποίηση, εικαστικές δημιουργίες, γνωριμία με παραδοσιακά μουσικά όργανα και χαρτογράφηση διαδρομών, με έμφαση στη μη λεκτική επικοινωνία και στη σύνδεση με τα βιώματα των παιδιών. Η εργασία ολοκληρώνεται με μια συνεργατική καλλιτεχνική δραστηριότητα που στοχεύει στη συμβολική αποτύπωση των οικογενειακών διαδρομών και στην ανάδειξη της κοινής ανθρώπινης εμπειρίας της μετακίνησης. Η πρόταση αναδεικνύει τον ρόλο του Νηπιαγωγείου ως βασικό χώρο καλλιέργειας διαπολιτισμικών αξιών και στάσεων.

Λέξεις-Κλειδιά: Διαπολιτισμική εκπαίδευση, νηπιαγωγείο, μετανάστευση και προσφυγιά, ανθρώπινα δικαιώματα, σεβασμός στη διαφορετικότητα

Ανθρώπινα Δικαιώματα και Υψηλός Αγωνιστικός Αθλητισμός: Η περίπτωση των διεμφυλικών (τρανς/trans) αθλητών και αθλητριών

Χαράλαμπος Παπαϊωάννου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων-Αντιπλοίαρχος Π.Ν., Ολυμπιονίκης JUDO,

ch.papaiouannou@uoi.gr

Χαρίλαος Ζάραγκας,

Καθηγητής Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

hzaragas@uoi.gr

Ο σύγχρονος αθλητισμός αποτελεί πεδίο όπου συγκρούονται κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές δυναμικές, με τα ανθρώπινα δικαιώματα να κατέχουν κεντρική θέση στις αντιπαραθέσεις αυτές. Ιδιαίτερα έντονη δημόσια συζήτηση έχει προκαλέσει η συμμετοχή διεμφυλικών (τρανς) και ίντερσεξ αθλητών στις αθλητικές διοργανώσεις. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, οι τρανς αθλητές βιώνουν επίμονη ασυμφωνία μεταξύ βιωμένου και καθορισμένου φύλου, ενώ οι ίντερσεξ διαφοροποιούνται ως άτομα με ασαφή γενετικά χαρακτηριστικά. Η διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος απαιτεί συνδυασμό ιατρικής τεκμηρίωσης, νομικής ανάλυσης και κοινωνικοπολιτικής θεώρησης. Σκοπός της εργασίας είναι η διεπιστημονική ανάλυση της συμμετοχής τρανς και ίντερσεξ αθλητών στον υψηλό αγωνιστικό αθλητισμό, με εστίαση στην επίδραση των ορμονών και της εφηβείας στην αθλητική απόδοση, στη νομική διάσταση του δίκαιου ανταγωνισμού, καθώς και στις πολιτικές των αθλητικών ομοσπονδιών και της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής. Η μεθοδολογία βασίζεται σε βιβλιογραφική ανασκόπηση επιστημονικών άρθρων, εφημερίδων και συνεντεύξεων με κριτικό στοχασμό. Τα ευρήματα καταδεικνύουν τη μεγάλη ρευστότητα του θέματος. Παρότι η εφηβεία αφήνει ανεξίτηλα βιολογικά σημάδια, δεν αποκλείονται ανατροπές. Στο νομικό πεδίο συγκρούονται η αρχή προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων με την παραδοσιακή κατηγοριοποίηση των φύλων, χωρίς να έχει επιτευχθεί ακόμη ασφαλές συμπέρασμα ως προς τη θεμιτότητα του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

Λέξεις-Κλειδιά: διεμφυλικοί αθλητές, ανθρώπινα δικαιώματα, δίκαιος ανταγωνισμός, αθλητικές ομοσπονδίες, φύλο και αθλητισμός

Ειδική Αγωγή, Συμπερίληψη και υποστηρικτικές παρεμβάσεις

Εκπαιδευτική Ρομποτική και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες: Ανάπτυξη Δεξιοτήτων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Χρυσούλα Αρχοντάκη,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

pr08808@uoi.gr

Στον 21ο αιώνα, η εκπαιδευτική ρομποτική (E.P.) διαμορφώνει νέες προοπτικές στην Ειδική Αγωγή στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, προσφέροντας καινοτόμες λύσεις εκεί όπου οι παραδοσιακές μέθοδοι υστερούν. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της επίδρασης της E.P. στην καλλιέργεια των γνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ) στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Ακολουθήθηκε η μέθοδος της βιβλιογραφικής ανασκόπησης με ποιοτική ανάλυση και σύνθεση πηγών που εντοπίστηκαν μέσω μέσω ακαδημαϊκών βάσεων δεδομένων και ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Η αναζήτηση βασίστηκε σε στοχευμένες λέξεις-κλειδιά (π.χ., εκπαιδευτική ρομποτική, ΕΕΑ, συμπερίληψη) και εστιάστηκε στην τελευταία δεκαετία (2014-2025). Αξιοποιήθηκαν συνολικά 50 επιστημονικές πηγές, εκ των οποίων οι 17 αποτελούν τις κεντρικές εμπειρικές μελέτες της ανάλυσης (8 ποσοτικές και 9 ποιοτικές). Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι η E.P. συμβάλλει σημαντικά στη γνωστική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών με ΕΕΑ, με το σύνολο των εξεταζόμενων μελετών να αναφέρει θετικές επιδράσεις. Εργαλεία όπως τα LEGO WeDo και το NAO, ενταγμένα στις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού για τη Μάθηση (UDL), ενισχύουν τη συμμετοχή και την αυτορρύθμιση των μαθητών, ενώ παράλληλα το 78% των μελετών αναδεικνύει σημαντικά εμπόδια, όπως η ελλιπής επιμόρφωση και οι υλικοτεχνικές ελλείψεις. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για συστηματική ένταξη της E.P. στο σχολικό πρόγραμμα και περαιτέρω εμπειρική έρευνα στο ελληνικό πλαίσιο.

Λέξεις-Κλειδιά: Εκπαιδευτική ρομποτική, ΕΕΑ, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, γνωστικές δεξιότητες, κοινωνικές δεξιότητες, συμπερίληψη.

Η συμμετοχή των παιδιών με διαταραχή αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ) στο καθημερινό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου

Πασχαλίνα Γερονικολάκη,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
pr08817@uoi.gr

Η παρούσα εργασία διερευνά το πολυδιάστατο πλαίσιο της εκπαιδευτικής συμπερίληψης μαθητών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία. Κεντρικός άξονας της μελέτης είναι η αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), με ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαιδευτική ρομποτική μέσω του εργαλείου Bee-Bot και στην ψηφιακή αφήγηση, ως καινοτόμων μέσων για την υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας. Μέσα από τη συστηματική ανασκόπηση και σύνθεση σύγχρονων ερευνητικών δεδομένων, αναλύεται η συμβολή αυτών των τεχνολογικών εργαλείων στην ενίσχυση κρίσιμων τομέων ανάπτυξης, όπως οι κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες, η υπολογιστική σκέψη, καθώς και η κινητική και γνωστική εξέλιξη. Παράλληλα, εξετάζεται η αποτελεσματικότητα επιστημονικά τεκμηριωμένων πρακτικών, στις οποίες περιλαμβάνονται η μέθοδος TEACCH, η Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς (ΑΒΑ), οι Κοινωνικές Ιστορίες και το συμβολικό παιχνίδι, αναδεικνύοντας τη σημασία της εξατομίκευσης και της παροχής οπτικής υποστήριξης. Επιπλέον, η εργασία εστιάζει στον καθοριστικό ρόλο του εκπαιδευτικού, διερευνώντας τις στάσεις, τις αντιλήψεις και τον βαθμό ετοιμότητας των νηπιαγωγών και των δασκάλων απέναντι στη συμπερίληψη και την εισαγωγή ψηφιακών καινοτομιών στην τάξη. Επισημαίνονται οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι παιδαγωγοί, όπως η έλλειψη εξειδικευμένης επιμόρφωσης, οι περιορισμένοι πόροι και οι υλικοτεχνικές ελλείψεις, παράγοντες που συχνά δυσχεραίνουν την εφαρμογή των διαφοροποιημένων προγραμμάτων σπουδών. Συνολικά, η εργασία επιδιώκει να χαρτογραφήσει την υφιστάμενη κατάσταση στην ελληνική και διεθνή εκπαιδευτική πραγματικότητα, προσφέροντας χρήσιμα συμπεράσματα για τη βελτίωση των παρεμβάσεων. Στόχος είναι η ανάδειξη ενός συμπεριληπτικού σχολικού περιβάλλοντος που θα εγγυάται την ισότιμη συμμετοχή, τη συναισθηματική ασφάλεια και τη μέγιστη δυνατή ανάπτυξη των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού μέσω της δημιουργικής σύζευξης παιδαγωγικής και τεχνολογίας.

Λέξεις-Κλειδιά: Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), Εκπαιδευτική συμπερίληψη, Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), Εκπαιδευτική ρομποτική (Bee-Bot), Ψηφιακή αφήγηση.

Από το Τατάμι στην Κοινωνική Ένταξη: Τζούντο ως Μέσο Ενίσχυσης Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης σε Παιδιά με Αυτισμό

Δρ. Δήμητρα Γκατζόγια,

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια (Post-doc), Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

demigatz@gmail.com

Χαρίλαος Ζάραγκας,

Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

hzaragas@gmail.com

Η παρούσα εισήγηση διερευνά τη συμβολή του Τζούντο ως καινοτόμου παιδαγωγικής παρέμβασης για την ενίσχυση της κοινωνικής συμπεριφοράς και της συμπερίληψης παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) υψηλής λειτουργικότητας. Κεντρικό σημείο της μελέτης αποτελεί η αξιοποίηση του τατάμι ως ενός ελεγχόμενου αισθητηριακού περιβάλλοντος, το οποίο προσφέρει πλούσια ιδιοδεκτικά ερεθίσματα. Μέσω της σωματικής επαφής και της πίεσης που ασκείται κατά την άσκηση στο στρώμα, το παιδί αποκτά καλύτερη επίγνωση του σώματός του, γεγονός που οδηγεί σε μείωση της κινητικής αδεξιότητας και του αισθητηριακού άγχους. Μέσα από μια συγκριτική ανάλυση με άλλες πολεμικές τέχνες, τεκμηριώνεται η υπεροχή του Τζούντο λόγω της έμφασης στη συνεργατική κίνηση και τη σταθερή ρουτίνα. Η εισήγηση παρουσιάζει νευροφυσιολογικά δεδομένα από μελέτη περίπτωσης, όπου η χρήση ηλεκτροεγκεφαλογραφήματος (EEG) κατέδειξε αύξηση της δραστηριότητας των άλφα κυμάτων (8–13 Hz) κατά 12,4%. Η μεταβολή αυτή ερμηνεύεται ως ένδειξη λειτουργικής νευροπλαστικότητας, συνδέοντας την ηρεμία του νευρικού συστήματος με τη βελτίωση της κοινωνικής απόκρισης και της συγκέντρωσης. Συμπερασματικά, το Τζούντο αναδεικνύεται σε ένα «ζωντανό εργαστήριο» κοινωνικών δεξιοτήτων. Η αίσθηση ασφάλειας που παρέχει το τατάμι και η δομημένη ιεραρχία της τέχνης μετατρέπονται σε γέφυρα για τη συμπεριληπτική εκπαίδευση, βοηθώντας το παιδί να μεταφέρει την αυτοπειθαρχία και την ενσυναίσθηση από το αθλητικό πλαίσιο στη σχολική τάξη και την κοινωνική ζωή.

Λέξεις-Κλειδιά: Αυτισμός Υψηλής Λειτουργικότητας, Τζούντο, ιδιοδεκτικότητα, συμπεριληπτική εκπαίδευση, Άλφα Κύματα (EEG).

Η συμβολή της συμβουλευτικής και του παιχνιδιού στην κοινωνική ένταξη μαθητών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

Σοφία Κοντοστέργιου,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

pr09847@uoi.gr

Η κοινωνική συμπερίληψη μαθητών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις της σύγχρονης προσχολικής αγωγής. Η παρούσα εργασία διερευνά τη συμβολή της συμβουλευτικής υποστήριξης και του παιχνιδιού ως μέσων για την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης. Μέσα από τη μελέτη περίπτωσης ενός νηπίου 5 ετών με ΔΑΦ, αναλύεται ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μιας στοχευμένης παρέμβασης που ενσωματώνει τεχνικές δομημένου, συνεργατικού και συμβολικού παιχνιδιού στο τυπικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Η μεθοδολογία της έρευνας βασίστηκε στην ποιοτική ανάλυση δεδομένων που προέκυψαν από συστηματική συμμετοχική παρατήρηση και τήρηση ημερολογίου πεδίου. Τα ευρήματα αναδεικνύουν τη θετική επίδραση της παρέμβασης στην ανάπτυξη των κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων του μαθητή, καθώς και στη μείωση των επιπέδων άγχους κατά την κοινωνική συναλλαγή. Η εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η παιδαγωγική αξιοποίηση του παιχνιδιού υπό το πρίσμα της συμβουλευτικής προσέγγισης προσφέρει στον εκπαιδευτικό ένα αποτελεσματικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της κοινωνικής αποδοχής και την προαγωγή της ψυχοσυναισθηματικής υγείας των μαθητών στο φάσμα του αυτισμού.

Λέξεις-Κλειδιά: Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), κοινωνική ένταξη, συμβουλευτική στην εκπαίδευση, παιχνίδι και μάθηση, συμπερίληψη, προσχολική εκπαίδευση

Ο Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση (UDL) ως Πλαίσιο Συμπερίληψης: Σχεδιάζοντας για την Ποικιλομορφία στο Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό Σχολείο

Ευαγγελία Λαδιά,

Εκπαιδευτικός ΠΕ60 ΕΑΕ, ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Ιωαννίνων, Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Ιωαννίνων, ΜΕδ Ειδική Αγωγή, ΕΑΠ-Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, MSc Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (ΔΙΠΑΕ),

Lad.evangel@gmail.com

Ο Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση (UDL) αποτελεί ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό πλαίσιο που στοχεύει στην άρση των μαθησιακών εμποδίων μέσω του προληπτικού σχεδιασμού προσβάσιμων προγραμμάτων σπουδών. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της ετοιμότητας και των πρακτικών των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο) ως προς την εφαρμογή των αρχών του UDL για τη διαχείριση της μαθησιακής ποικιλομορφίας. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε σχολικές μονάδες γενικής και ει-

δικής αγωγής. Υιοθετήθηκε ποσοτική μεθοδολογία με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου (κλίμακα Likert), το οποίο εστίασε στους τρεις πυλώνες του UDL: τα πολλαπλά μέσα αναπαράστασης της πληροφορίας, τα πολλαπλά μέσα δράσης και έκφρασης, και τα πολλαπλά μέσα εμπλοκής των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν συστηματικά στρατηγικές που σχετίζονται με την παροχή εναλλακτικών τρόπων επεξήγησης και την αποδοχή διαφορετικών μεθόδων επίλυσης προβλημάτων, επιδεικνύοντας υψηλή ανταποκρισιμότητα στις ανάγκες των μαθητών. Ωστόσο, διαπιστώθηκε σημαντικό έλλειμμα στην αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος της τάξης και στη δημιουργία εξειδικευμένων μαθησιακών κέντρων, καθώς και μια τάση για αντιδραστική (reactive) παρά προληπτική (proactive) παρέμβαση. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για δομικές αλλαγές στη διοίκηση της σχολικής μονάδας, με έμφαση στην παροχή υποστηρικτικής τεχνολογίας και τη δημιουργία συνεργατικών κοινοτήτων μάθησης. Η μελέτη καταλήγει στο ότι ο Καθολικός Σχεδιασμός μπορεί να αποτελέσει το κλειδί για τη μετάβαση σε ένα πραγματικά συμπεριληπτικό σχολείο, όπου η ποιότητα της μάθησης διασφαλίζεται για κάθε μαθητή μέσω του καθολικού σχεδιασμού του περιβάλλοντος και του υλικού.

Λέξεις-Κλειδιά: Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση (UDL), συμπεριληπτική εκπαίδευση, προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία, προσβασιμότητα, σχολική διοίκηση

Από τη Θεσμοθέτηση στην Πράξη: Τμήματα Ένταξης, ΕΔΥ και Στελέχωση Νηπιαγωγείων στο Πλαίσιο της Συμπερίληψης

Ειρήνη Μαϊμάρη,

Εκπαιδευτικός ΠΕ 60.50 Τμήματος Ένταξης, 55ο Νηπιαγωγείο Λάρισας,

irmaimar@windowslive.com

Στυλιανή Μπούρα,

Εκπαιδευτικός ΠΕ60, Διευθύντρια, 55ο Νηπιαγωγείο Λάρισας,

stellampoura@gmail.com

Η συμπεριληπτική εκπαίδευση στην προσχολική βαθμίδα αποτελεί βασική προτεραιότητα της σύγχρονης εκπαιδευτικής πολιτικής, με στόχο τη διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης, συμμετοχής και προόδου όλων των παιδιών. Στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, τα Τμήματα Ένταξης και οι Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) συνιστούν κρίσιμους θεσμούς υποστήριξης της συμπερίληψης στα νηπιαγωγεία. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του ρόλου των Τμημάτων Ένταξης και των ΕΔΥ στη διαμόρφωση και υποστήριξη ενός ουσιαστικά συμπεριληπτικού πλαισίου στην προσχολική εκπαίδευση, με ιδιαίτερη έμφαση στη στελέχωση των νηπιαγωγείων

και στις πρόσφατες διαδικασίες ίδρυσης νέων Τμημάτων Ένταξης. Η μελέτη προσεγγίζει το θέμα μέσα από βιβλιογραφικές αναφορές, ανάλυση σχετικών νόμων, εγκυκλίων και θεσμικών κειμένων, επιδιώκοντας να αποτυπώσει το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο και τις κατευθύνσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής. Παράλληλα, αναδεικνύεται η σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών και υποστηρικτικών δομών, ως βασική προϋπόθεση για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ θεσμοθέτησης και εκπαιδευτικής πράξης. Η μετάβαση από το επίπεδο της νομοθετικής πρόβλεψης στην αποτελεσματική εφαρμογή αναδεικνύει σημαντικές προκλήσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο ρόλο των Τμημάτων Ένταξης και των ΕΔΥ στη διαμόρφωση ενός λειτουργικού συμπεριληπτικού πλαισίου στην προσχολική εκπαίδευση, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις διαδικασίες και τις ενέργειες που απαιτούνται για την ίδρυση νέων Τμημάτων Ένταξης. Εξετάζονται τα βήματα διερεύνησης και καταγραφής αναγκών σε επίπεδο σχολικής μονάδας, η τεκμηρίωση μέσω γνωματεύσεων και παιδαγωγικών εκθέσεων και η συνεργασία με τις ΕΔΥ και τα ΚΕΔΑΣΥ. Τέλος, αποδεικνύεται ότι η αποτελεσματική υλοποίηση της συμπερίληψης στο νηπιαγωγείο προϋποθέτει συστηματική και ουσιαστική συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων: νηπιαγωγών γενικής και ειδικής αγωγής, εκπαιδευτικών Τμημάτων Ένταξης, μελών της ΕΔΥ και λοιπού επιστημονικού προσωπικού. Η εργασία καταλήγει σε προτάσεις πολιτικής και οργανωτικές κατευθύνσεις που μπορούν να συμβάλουν στη συστηματική ανάπτυξη υποστηρικτικών δομών, γεφυρώνοντας την απόσταση μεταξύ θεσμοθέτησης και εκπαιδευτικής πράξης στη σύγχρονη συμπεριληπτική προσχολική εκπαίδευση.

Λέξεις-Κλειδιά: Προσχολική ηλικία, Τμήμα Ένταξης, Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ), Παράλληλη Στήριξη.

Φοιτητές με οπτικές αναπηρίες στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση: ζητήματα προσβασιμότητας, συμμετοχής και συμπερίληψης

Φώτης Μπίμπασης,

Β' Αντιπρόεδρος, Ελληνική Παραολυμπιακή Επιτροπή,

fotis.mpimpasis@gmail.com

Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί μια κριτική προσέγγιση των συνθηκών φοίτησης φοιτητών/τριών με οπτικές αναπηρίες στα ελληνικά ΑΕΙ, εστιάζοντας σε τέσσερις βασικούς άξονες: (α) τις υποδομές και τον βαθμό καθολικού σχεδιασμού των πανεπιστημιακών χώρων, (β) τη διδακτική διαδικασία και τη διαθεσιμότητα προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού, (γ) τις στάσεις διδασκόντων και συμφοιτητών και (δ) τη συμμετοχή στην ευρύτερη πανεπιστημιακή ζωή. Το θεωρητικό πλαίσιο της προσέγγισης αυτής εδράζεται στο κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας, το οποίο μετατοπίζει την ερμηνεία του

αποκλεισμού από την ατομική «βλάβη» στις δομικές και θεσμικές ρυθμίσεις που παράγουν εμπόδια. Υποστηρίζεται ότι η κυριαρχία οπτικοκεντρικών διδακτικών πρακτικών, η καθυστερημένη παροχή προσβάσιμων συγγραμμάτων και η απουσία κουλτούρας συμπερίληψης περιορίζουν την αυτονομία και την πλήρη ακαδημαϊκή και κοινωνική ένταξη των φοιτητών/τριών με οπτικές αναπηρίες. Επομένως, η εισήγηση υποστηρίζει την ανάγκη μετάβασης μέσω του κοινωνικού μοντέλου αναπηρίας από τις αποσπασματικές διευκολύνσεις σε μια ολιστική στρατηγική καθολικού σχεδιασμού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με στόχο τη διασφάλιση ουσιαστικής ισότητας και δημοκρατικής συμμετοχής για όλους/ες τους/τις φοιτητές/τριες.

Λέξεις-Κλειδιά: κοινωνικό μοντέλο αναπηρίας, οπτική αναπηρία, προσβασιμότητα, συμπερίληψη, τριτοβάθμια εκπαίδευση

Το Αυτιστικό Φάσμα κατά την Προσχολική Ηλικία (4-7): Αντιμετώπιση από τη Σχολική κοινότητα σε συνεργασία με την Οικογένεια

Μαρία Μπινιόλα,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

pr08939@uoi.gr

Η παρούσα επιστημονική εργασία στηρίζεται στην ανάλυση της διαταραχής του Αυτιστικού Φάσματος (Autistic Spectrum Disorder-ASD) σε παιδιά προσχολικής και πρώιμης σχολικής ηλικίας (4-7 χρονών). Έχει ως σκοπό να μελετήσει τις συνεργατικές μεθόδους που αξιοποιεί η οικογένεια με την σχολική κοινότητα στη διαχείριση του αυτιστικού φάσματος. Για την εξέταση του συγκεκριμένου σκοπού αξιοποιήθηκε η μέθοδος της βιβλιογραφικής ανασκόπησης κατά την οποία μελετήθηκαν σαράντα βιβλιογραφικές πηγές, οι οποίες εντάσσονται στην συγκεκριμένη θεματική. Ειδικότερα παρουσιάζονται οργανωμένες παρεμβάσεις από την συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικών με ειδικούς πρώιμης αγωγής για την εγκαθίδρυση στρατηγικών που αναπτύσσουν την αποδοτικότητα του παιδιού στην εκπαίδευση και την επιτυχημένη συνεργασία της σχολικής κοινότητας με την οικογένεια. Ως βασικά ευρήματα της επιστημονικής εργασίας μπορούν να οριστούν η επιτυχημένη συνεργασία μεταξύ οικογένειας και σχολείου μέσω της διεξαγωγής κρίσιμων παρεμβάσεων στην εκπαίδευση του παιδιού με την διαταραχή και η ενίσχυση της συνεργασίας των δύο φορέων από την ενσωμάτωση στο εκπαιδευτικό σχέδιο από ειδικούς παράλληλης στήριξης, οι οποίοι αντίστοιχα πρόσθεσαν εξιδανικευμένα μοντέλα παρέμβασης και συνεργάστηκαν αποτελεσματικά τόσο με το σχολείο όσο και με την οικογένεια.

Λέξεις-Κλειδιά: Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ASD), Προσχολική Εκπαίδευση, Συνεργασία Οικογένειας και Σχολείου, Πρώιμη Παρέμβαση, Συμπερίληψη στην Εκπαίδευση.

Από το στίγμα στη συμπερίληψη: Ο ρόλος λογοθεραπείας στην υποστήριξη μαθητών με διαταραχές λόγου

Μπουτιόνη Θεοφύλακτη,

Φοιτήτρια, Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

filaktiabout@gmail.com

Οι διαταραχές λόγου και επικοινωνίας όπως ο τραυλισμός, οι φωνολογικές διαταραχές και οι αναπτυξιακές μαθησιακές διαταραχές όπως η δυσλεξία, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν όχι μόνο τη μαθησιακή επίδοση των μαθητών αλλά και την κοινωνική τους συμμετοχή στο σχολικό περιβάλλον. Μαθητές με δυσκολίες στον προφορικό ή γραπτό λόγο συχνά εκτίθενται σε φαινόμενα κοινωνικού στιγματισμού ή σχολικού εκφοβισμού, τα οποία μπορεί να επηρεάσουν άμεσα την αυτοεκτίμηση, τη συναισθηματική τους ευημερία και τη συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του ρόλου της λογοθεραπείας και των συμπεριληπτικών παιδαγωγικών πρακτικών στην ενίσχυση της ψυχοκοινωνικής ευημερίας. Η μελέτη βασίζεται σε ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και στην παρουσίαση ενδεικτικών παρεμβάσεων που μπορούν να εφαρμοστούν στο σχολικό πλαίσιο. Οι παρεμβάσεις αυτές περιλαμβάνουν δραστηριότητες ευαισθητοποίησης της σχολικής κοινότητας, θεατρικό παιχνίδι, ομαδικές δραστηριότητες επικοινωνίας και συνεργατικές μαθησιακές πρακτικές που ενισχύουν την ενσυναίσθηση και την αποδοχή της διαφορετικότητας. Τα ευρήματα της βιβλιογραφίας δείχνουν ότι η εφαρμογή τέτοιων πρακτικών μπορεί να συμβάλει στη μείωση του κοινωνικού στιγματισμού και στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των μαθητών με διαταραχές ομιλίας και λόγου. Παράλληλα, υπογραμμίζεται η σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών, λογοθεραπευτών και σχολικής κοινότητας για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού και συμπεριληπτικού μαθησιακού περιβάλλοντος.

Λέξεις-Κλειδιά: λογοθεραπεία, διαταραχές λόγου, σχολικός εκφοβισμός, συμπεριληπτική εκπαίδευση, σχολικό περιβάλλον

**Αποτελεσματικότητα διαφοροποιημένης διδασκαλίας σε τάξεις συνεκπαίδευσης για μαθητές με ή χωρίς Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες. Παρατήρηση σε τάξεις συνδιδασκαλίας
Γυμνασίου Γενικής Αγωγής**

Μαρία Παπαδημητρίου,

Υποψ. Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
maripapadimi@yahoo.gr

Ελένη Κεραμάρη,

Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
e.keramari@uoi.gr

Ιωάννης Φύκαρης,

Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήματος Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
ifykaris@uoi.gr

Η συνεκπαίδευση αποτελεί μια εκπαιδευτική πρακτική που ενθαρρύνει την από κοινού εκπαίδευση μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και μαθητών τυπικής εκπαίδευσης. Σε μια εποχή που η ετερογένεια του μαθητικού πληθυσμού στη γενική τάξη αποτελεί μια αδιάψευστη πραγματικότητα, το έργο των εκπαιδευτικών, γενικής και ειδικής αγωγής, αποτελεί πρόκληση, ιδιαίτερα για εκείνους που αποσκοπούν στην παροχή ίσων ευκαιριών μάθησης για όλους τους μαθητές, καθώς και στην ικανοποίηση των διαφορετικών εκπαιδευτικών αναγκών τους. Η διαφοροποιημένη διδασκαλία, αναδεικνύεται ως η πλέον κατάλληλη διδακτική προσέγγιση για την ανταπόκριση στις διαφορετικές εκπαιδευτικές ανάγκες μαθητών στις τάξεις συνεκπαίδευσης. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των διδακτικών πρακτικών που υιοθετούν και εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί φιλόλογοι γενικής και ειδικής αγωγής κατά τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων, στα πλαίσια της συνδιδασκαλίας τους στις τάξεις συνεκπαίδευσης, εστιάζοντας στη διαφοροποίηση του περιεχομένου, της εκπαιδευτικής διαδικασίας, του παραγόμενου προϊόντος, καθώς και στην προσαρμογή του μαθησιακού περιβάλλοντος. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της συμμετοχικής παρατήρησης σε δύο τάξεις συνεκπαίδευσης ενός Γυμνασίου γενικής αγωγής. Συγκεκριμένα, η ανάλυση των δεδομένων της κλειδίας παρατήρησης ανέδειξε ότι η διαφοροποίηση της διδασκαλίας, η εφαρμογή μαθητοκεντρικών προσεγγίσεων, η θετική ενίσχυση της συμμετοχής όλων των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία και η καλλιέργεια των κοινωνικών τους δεξιοτήτων, μετατρέπει την τάξη από ένα άκαμπτο περιβάλλον σε μια δυναμική κοινότητα μάθησης, όπου κάθε μαθητής έχει την ευκαιρία να εξελιχθεί σύμφωνα με τις δυνατότητές του. Η αποτελεσματική συνεκπαίδευση δεν εξαντλείται στη

φυσική συνύπαρξη εκπαιδευτικών και μαθητών, αλλά προϋποθέτει κοινό παιδαγωγικό σχεδιασμό, συντονισμό και συνεργασία προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ουσιαστικά συμπεριληπτικό μαθησιακό περιβάλλον.

Λέξεις-Κλειδιά: Διαφοροποιημένη διδασκαλία, Φιλολογικά μαθήματα, Συνεκπαίδευση, Συνδιδασκαλία, Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες.

Διαταραχές και προβλήματα συμπεριφοράς στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία

Μαρία Παπαναστασίου,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

pr08969@uoi.gr

Η εμφάνιση διαταραχών και προβλημάτων συμπεριφοράς κατά την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία αποτελεί ένα κρίσιμο φαινόμενο που επηρεάζει άμεσα τη σχολική προσαρμογή και την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του παιδιού. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των κυριότερων μορφών διαταραχών (ODD, CD, DMDD) και προβλημάτων συμπεριφοράς, των παραγόντων που συμβάλλουν στην εκδήλωσή τους, καθώς και των αποτελεσματικών παιδαγωγικών στρατηγικών διαχείρισης στο σχολικό πλαίσιο. Για την επίτευξη του στόχου, υιοθετήθηκε η μεθοδολογία της συστηματικής βιβλιογραφικής επισκόπησης, με την ανάλυση επιστημονικών πηγών της τελευταίας δεκαετίας (2013-2024). Τα αποτελέσματα της επισκόπησης αναδεικνύουν την πολυπαραγοντική φύση των δυσκολιών, οι οποίες προκύπτουν από την αλληλεπίδραση βιολογικών, οικογενειακών και σχολικών παραμέτρων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προγνωστική αξία των πρώιμων ενδείξεων, καθώς οι διασπαστικές συμπεριφορές στην προσχολική ηλικία συχνά σχετίζονται με αυξημένο κίνδυνο δυσκολιών προσαρμογής σε μεταγενέστερα στάδια. Από την ανάλυση προκύπτει ότι οι πλέον αποτελεσματικές παρεμβάσεις είναι οι πολυεπίπεδες, οι οποίες βασίζονται στη δημιουργία θετικού κλίματος στην τάξη, τη χρήση στρατηγικών θετικής ενίσχυσης, την καλλιέργεια της αυτορρύθμισης και τη στενή συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων και ειδικών. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν το σημαντικό ρόλο του εκπαιδευτικού στην έγκαιρη αναγνώριση και υποστήριξη, αναδεικνύοντας την ανάγκη για συστηματική επιμόρφωση και εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης στο σύγχρονο σχολείο.

Λέξεις-Κλειδιά: Διαταραχές συμπεριφοράς, Προβλήματα συμπεριφοράς, Προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία, Κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση, Αυτορρύθμιση.

Εφαρμογές κλινικών θεωρητικών προσεγγίσεων στον χώρο της Ειδικής Αγωγής: Άγχος και φοβίες στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία υπό το πρίσμα των θεωριών των S. Freud, M. Mahler, J. Lacan

Εβελτία Πετροπούλου,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

pr08976@uoi.gr

Η παρούσα βιβλιογραφική προπτυχιακή εργασία πραγματεύεται την εφαρμογή των κλινικών θεωρητικών προσεγγίσεων στον χώρο της Ειδικής Αγωγής, εστιάζοντας στο άγχος και τις φοβίες κατά την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία. Η μελέτη εξετάζει το φαινόμενο υπό το πρίσμα των θεωριών των S. Freud, M. Mahler και J. Lacan. Στόχος της εργασίας είναι η διεξοδική αναφορά στις παραπάνω ψυχαναλυτικές θεωρίες όσον αφορά το άγχος που βιώνει το άτομο από τα πρώτα στάδια της ζωής του, καθώς και η εξαγωγή συμπερασμάτων με βάση τον γενικό ορισμό του άγχους ως διαταραχή. Τέλος, η εργασία επικεντρώνεται στην ανάλυση του «σταδίου του καθρέπτη» του J. Lacan και τη σημασία του για την ανάπτυξη του παιδιού.

Λέξεις-Κλειδιά: δημιουργικό παιχνίδι, προσχολική εκπαίδευση, κοινωνικο-συναισθηματικές δεξιότητες, νηπιαγωγείο, συνεργατική μάθηση

Η Παιγνιοθεραπεία ως θεραπευτική προσέγγιση για παιδιά με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

Μαρία Πλιάτσιου,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

pr09114@uoi.gr

Η παρούσα εργασία αποτελεί βιβλιογραφική ανασκόπηση με αντικείμενο τον ρόλο της παιγνιοθεραπείας στη θεραπευτική και εκπαιδευτική υποστήριξη παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ). Η ΔΑΦ είναι μια νευροαναπτυξιακή διαταραχή που χαρακτηρίζεται από επίμονες δυσκολίες στην κοινωνική επικοινωνία και αλληλεπίδραση, καθώς και από περιορισμένα και επαναλαμβανόμενα πρότυπα συμπεριφοράς. Οι ιδιαιτερότητες αυτές επηρεάζουν σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά με ΔΑΦ εμπλέκονται στο παιχνίδι, το οποίο συχνά εμφανίζει μειωμένη συμβολικότητα, περιορισμένη κοινωνική συμμετοχή και αυξημένη επαναληπτικότητα. Τα στοιχεία

αυτά δυσχεραίνουν την ανάπτυξη ουσιαστικών διαπροσωπικών σχέσεων και τη σταδιακή κατάκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων στο φυσικό τους περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, η παιγνιοθεραπεία αναδεικνύεται ως μια αναπτυξιακά κατάλληλη παρέμβαση που αξιοποιεί το παιχνίδι ως βασικό μέσο επικοινωνίας, έκφρασης και μάθησης. Σκοπός της εργασίας είναι η συστηματική διερεύνηση της αποτελεσματικότητας διαφορετικών μορφών παιγνιοθεραπευτικής παρέμβασης, όπως η κατευθυντική και η μη κατευθυντική προσέγγιση, καθώς και οι παρεμβάσεις με μεσολάβηση συνομηλίκων και εκείνες που υλοποιούνται στο σχολικό πλαίσιο. Παράλληλα, εξετάζεται η σημασία της θεραπευτικής σχέσης και ο ρόλος της στην ενίσχυση της συναισθηματικής ασφάλειας και της αυτορρύθμισης του παιδιού. Η μεθοδολογία βασίστηκε σε συστηματική αναζήτηση επιστημονικών άρθρων σε έγκυρες βάσεις δεδομένων και σε θεματική ανάλυση των ευρημάτων. Τα αποτελέσματα της ανασκόπησης δείχνουν ότι η παιγνιοθεραπεία συμβάλλει ουσιαστικά στη βελτίωση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, της κοινής προσοχής, της επικοινωνιακής ετοιμότητας και της πραγματολογικής χρήσης της γλώσσας, ενώ παράλληλα ενισχύει τη συναισθηματική ρύθμιση και μειώνει τις στερεοτυπικές συμπεριφορές. Ιδιαίτερα αποτελεσματικές φαίνεται να είναι οι παρεμβάσεις που ενσωματώνουν συνομηλίκους και εφαρμόζονται σε φυσικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Συμπερασματικά, η παιγνιοθεραπεία συνιστά μια πολυδιάστατη και υποσχόμενη πρακτική που μπορεί να υποστηρίξει ουσιαστικά την κοινωνική ένταξη και τη συνολική ποιότητα ζωής των παιδιών με ΔΑΦ.

Λέξεις-Κλειδιά: Παιγνιοθεραπεία, Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, κοινωνική αλληλεπίδραση, κοινή προσοχή, συναισθηματική ρύθμιση.

Η συμβολή του ομαδικού παιχνιδιού στην ρύθμιση συναισθημάτων παιδιών προσχολικής ηλικίας με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ)

Δήμητρα Πλιάτσιου,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

pr08981@uoi.gr

Η παρούσα εργασία εξετάζει τον ρόλο του ομαδικού παιχνιδιού στη ρύθμιση των συναισθημάτων παιδιών προσχολικής ηλικίας με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ), όπως αυτή ορίζεται στο Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition. Η ΔΕΠ-Υ αποτελεί μία από τις συχνότερες νευροαναπτυξιακές διαταραχές της παιδικής ηλικίας και χαρακτηρίζεται από δυσκολίες στη συγκέντρωση της προσοχής, υπερκινητικότητα και παρορμητική συμπεριφορά, οι οποίες συχνά συνοδεύονται από προβλήματα συναισθηματικής αυτορρύθμισης, χαμηλή αντοχή στη ματαίωση και δυσκολίες στη δημιουργία σταθερών κοινωνικών σχέσεων.

Ιδιαίτερα στην προσχολική ηλικία, όπου τίθενται τα θεμέλια της κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης, οι δυσκολίες αυτές μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά την ομαλή ένταξη και προσαρμογή των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον, καθώς το νηπιαγωγείο αποτελεί το πρώτο οργανωμένο πλαίσιο κοινωνικοποίησης. Μέσα από συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση ελληνικών και διεθνών ερευνών, η εργασία αναδεικνύει ότι το ομαδικό παιχνίδι, τόσο το δομημένο όσο και το ελεύθερο, μπορεί να αποτελέσει ένα ουσιαστικό παιδαγωγικό εργαλείο για την ενίσχυση της συναισθηματικής ρύθμισης, της ενσυναίσθησης και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο παιχνίδι ρόλων και στα συνεργατικά παιχνίδια με κανόνες, τα οποία προσφέρουν στα παιδιά ευκαιρίες να εξασκηθούν στον αυτοέλεγχο, στην αναγνώριση και έκφραση συναισθημάτων, στην αναμονή της σειράς τους και στη διαχείριση συγκρούσεων μέσα σε ένα ασφαλές και ναυποστηρικτικό πλαίσιο. Παράλληλα, εξετάζονται τα ερευνητικά ερωτήματα και οι υποθέσεις που σχετίζονται με τη θετική ενίσχυση και τη συμβολή της στη βελτίωση της κοινωνικής συμπεριφοράς. Υπογραμμίζεται ο καθοριστικός ρόλος του νηπιαγωγού στη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος, όπου η κατάλληλη καθοδήγηση, η συστηματική ενίσχυση και η οργάνωση των δραστηριοτήτων συμβάλλουν ουσιαστικά στη βελτίωση της συμπεριφοράς και της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης. Συμπερασματικά, το ομαδικό παιχνίδι δεν αποτελεί απλώς μέσο ψυχαγωγίας, αλλά έναν σημαντικό μηχανισμό ενδυνάμωσης της αυτορρύθμισης, της αυτοεκτίμησης και της σχολικής προσαρμογής των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.

Λέξεις-Κλειδιά: Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ), Ομαδικό παιχνίδι, Συναισθηματική ρύθμιση, Προσχολική ηλικία, Κοινωνική αλληλεπίδραση

Αναδιαμορφώνοντας την «Αισθητηριακή Οικολογία» της Τάξης: Ψυχοκινητικές Πρακτικές ως Εργαλεία Αποστιγματοποίησης της ΔΕΠ-Υ και της ΔΑΦ

Κωνσταντίνος Σόγιας,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

k.sogias@uoi.gr

Παρασκευή Μπουκουβάλα,

Ε.ΔΙ.Π, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

p.mpoukouvala@uoi.gr

Ροζαλία Νούση,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
r.nousi@uoi.gr

Χαρίλαος Ζάραγκας,

Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
hzaragas@uoi.gr

Η σύγχρονη σχολική τάξη εξακολουθεί συχνά να οργανώνεται γύρω από ένα σιωπηρό πρότυπο «κανονικού» σώματος: ακίνητου, υπάκουου και αθόρυβου. Για παιδιά με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ) και Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), το πρότυπο αυτό δεν συνιστά μόνο παιδαγωγικό περιορισμό, αλλά λειτουργεί ενίοτε ως μηχανισμός στιγματισμού. Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις, όπως το neurodiversity paradigm, τα critical disability studies και η ενσώματη γνώση, αμφισβητούν αυτή την κατεύθυνση και μετατοπίζουν το ερώτημα: δεν είναι το παιδί που αποτυγχάνει να προσαρμοστεί, αλλά το περιβάλλον που αποτυγχάνει να φιλοξενήσει τη διαφορετικότητα. Με αφετηρία αυτή τη θεωρητική τοποθέτηση, η παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση με συστηματοποιημένη αναζήτηση αποσκοπεί στη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η αναδιαμόρφωση της αισθητηριακής οικολογίας της τάξης, σε συνδυασμό με ψυχοκινητικές πρακτικές, συνδέεται με τη μείωση στιγματιστικών εμπειριών και την ενίσχυση της συμμετοχής νευροαποκλινόντων μαθητών (δηλ. μαθητών με ΔΕΠ-Υ και ΔΑΦ). Η αναζήτηση πραγματοποιήθηκε στις βάσεις δεδομένων PubMed, PsycINFO, ERIC, Scopus και Web of Science, για την περίοδο 2018–2025, με έμφαση στην αισθητηριακή επεξεργασία, την ενσώματη μάθηση και τις κινητικές και ψυχοκινητικές παρεμβάσεις. Τα ευρήματα δείχνουν ότι ο θόρυβος, ο φωτισμός και η χωρική διάταξη επηρεάζουν ουσιαστικά τη μάθηση, τη ρύθμιση και την ευεξία των μαθητών, ενώ οι ψυχοκινητικές παρεμβάσεις συνδέονται κυρίως με ενίσχυση της αυτορρύθμισης, της μαθησιακής εμπλοκής και των εκτελεστικών λειτουργιών. Επιπλέον, η αλλαγή προσανατολισμού από τις ατομοκεντρικές «διορθωτικές» λογικές προς έναν Καθολικό Σχεδιασμό (Universal Design) της τάξης — ο οποίος αναγνωρίζει τη νευροδιαφορετικότητα ως παράμετρο του σχεδιασμού και όχι ως πρόβλημα προς διόρθωση — αναδεικνύεται ως κρίσιμος παράγοντας αποδυνάμωσης των στιγματιστικών μηχανισμών. Συνολικά, τα ευρήματα συγκλίνουν στην ανάγκη να αποτελέσει η νευροδιαφορετικότητα βασική προτεραιότητα τόσο στα προγράμματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών όσο και στον ευρύτερο σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Λέξεις-Κλειδιά: νευροδιαφορετικότητα, ψυχοκινητικές παρεμβάσεις, αισθητηριακή οικολογία, αποστιγματοποίηση, Καθολικός Σχεδιασμός

Πρακτικές Διαφοροποίησης της Διδασκαλίας για τη Συμπερίληψη Μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στη Γενική Τάξη

Αντώνιος Τσατσάκης,

Φιλολόγος ΕΑΕ, PhD, Med, MSc,

anton.tsatsakis@gmail.com

Η παρούσα εργασία εστιάζει στις σύγχρονες διδακτικές πρακτικές που ενισχύουν τη συμπερίληψη και τη συνεκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο πλαίσιο του γενικού σχολείου. Σκοπός της μελέτης είναι να παρουσιάσει πρακτικούς τρόπους με τους οποίους ο εκπαιδευτικός μπορεί να διαφοροποιήσει τη διδασκαλία του, ώστε να ανταποκριθεί στην ανομοιογένεια της τάξης και να διασφαλίσει την ισότιμη πρόσβαση όλων των μαθητών στη μάθηση. Μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση πρόσφατων ερευνών, εξετάζεται πώς η προσαρμογή του περιεχομένου, της διαδικασίας και του μαθησιακού περιβάλλοντος μπορεί να μειώσει τα εμπόδια συμμετοχής. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε στρατηγικές όπως η χρήση οπτικοποιημένου υλικού, η τροποποίηση των οδηγιών, η ομαδοσυνεργατική μάθηση και η αξιοποίηση των υποστηρικτικών τεχνολογιών. Τα συμπεράσματα της εργασίας αναδεικνύουν ότι η διαφοροποιημένη διδασκαλία αποτελεί το κλειδί για τη μετάβαση από την απλή ενσωμάτωση στην ουσιαστική συμπερίληψη. Με την υιοθέτηση ευέλικτων διδακτικών προσεγγίσεων, το σχολείο μετασχηματίζεται σε έναν χώρο αποδοχής, όπου κάθε μαθητής έχει τη δυνατότητα να εξελιχθεί σύμφωνα με τις δικές του δυνατότητες, προάγοντας έτσι την κοινωνική δικαιοσύνη και την ισότητα στην εκπαίδευση.

Λέξεις-Κλειδιά: Διαφοροποιημένη διδασκαλία, Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, Συμπερίληψη, Γενικό σχολείο, Διδακτικές πρακτικές.

Παρεμβάσεις εκπαιδευτικών για τη συμπερίληψη τυφλών μαθητών στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Συγκριτική μελέτη σχολείων στην Ευρώπη

Μαρία Τσουμάνη,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής .Εκπαίδευσης,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

mariatsoum33@gmail.com

Περσεφόνη Τασιούλα,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής .Εκπαίδευσης,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
persefonitasioula@gmail.com

Η συμπερίληψη των μαθητών με οπτική αναπηρία στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί σημαντική πρόκληση για τα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα, ιδιαίτερα στο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η διερεύνηση των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων που εφαρμόζονται για την υποστήριξη της μαθησιακής και κοινωνικής ένταξης τυφλών μαθητών σε γενικά σχολεία. Η μελέτη βασίζεται σε πρόσφατη βιβλιογραφία (2022–2025) και υιοθετεί συγκριτική προσέγγιση ως προς τις πρακτικές που εφαρμόζονται σε σχολεία της Ευρώπης. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικοί αξιοποιούν στρατηγικές όπως η διαφοροποιημένη διδασκαλία, η χρήση υποστηρικτικών τεχνολογιών και η πολυαισθητηριακή προσέγγιση, οι οποίες συμβάλλουν θετικά στη συμμετοχή των μαθητών με οπτική αναπηρία. Παράλληλα, αναδεικνύεται η σημασία της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και της συνεχούς επιμόρφωσής τους. Ωστόσο, εντοπίζονται σημαντικά εμπόδια, όπως η έλλειψη εξειδικευμένων γνώσεων, οι περιορισμένοι πόροι και οι δυσκολίες στην προσαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Συμπερασματικά, η ενίσχυση των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων και η υποστήριξη των εκπαιδευτικών αποτελούν βασικούς παράγοντες για την αποτελεσματική υλοποίηση της συμπερίληψης των τυφλών μαθητών στην εκπαίδευση.

Λέξεις-Κλειδιά: συμπερίληψη, οπτική αναπηρία, εκπαιδευτικές παρεμβάσεις, προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ευρωπαϊκά σχολεία

Θεωρίες μάθησης, Παιδαγωγική και εκπαιδευτικές καινοτομίες

Κοινωνικοί και Οικονομικοί Παράγοντες της Σχολικής Αποτυχίας και της Μαθητικής Διαρροής στην Ελλάδα του 21ου αιώνα

Αντιγόνη Βαρτζώκα,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00260@uoi.gr

Αικατερίνη Γούλια,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00255@uoi.gr

Νικολέττα Μπαλλά,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00262@uoi.gr

Ολυμπία Ντόμαρη,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00254@uoi.gr

Αικατερίνη Ξαξίρη,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00261@uoi.gr

Μαρία Ορφανίδου,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

pgr00273@uoi.gr

Απόστολος Καραούλας,

Ε.ΔΙ.Π., Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

akaraoulas@uoi.gr

Η διερεύνηση των αιτιών της σχολικής αποτυχίας και διαρροής στην Ελλάδα κατά τον 21ο αιώνα αναδεικνύει τον πολυπαραγοντικό και δομικό χαρακτήρα του φαινομένου. Το ζήτημα αναλύεται ως αποτέλεσμα κοινωνικών ανισοτήτων και οικογενειακών επιδράσεων, υπερβαίνοντας την ερμηνεία του ως αμιγώς ατομικό πρόβλημα. Η μεθοδολογία βασίζεται σε θεωρητική βιβλιογραφική ανασκόπηση, εφαρμόζοντας τη θεωρία των γλωσσικών κωδίκων του Bernstein και την έννοια του πολιτισμικού κεφαλαίου του Bourdieu για την ανάλυση της αναπαραγωγής των ανισοτήτων, με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες και τον αντίκτυπο της οικονομικής κρίσης. Η μελέτη στατιστικών δεδομένων (ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat) καταγράφει τη μείωση της διαρροής, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα το «ελληνικό παράδοξο»: τη σύγκλιση με τους ευρωπαϊκούς στόχους παρά τις οικονομικές προκλήσεις. Το φαινόμενο ερμηνεύεται από τον συνδυασμό αντισταθμιστικών πολιτικών (ενισχυτική διδασκαλία, ειδική αγωγή, ΖΕΠ) και της διαχρονικής αξίας που αποδίδει η ελληνική οικογένεια στην εκπαίδευση ως μοχλό κοινωνικής κινητικότητας. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για ολιστικές, στοχευμένες παρεμβάσεις με σκοπό την ενίσχυση της εκπαιδευτικής ισότητας.

Λέξεις-Κλειδιά: σχολική αποτυχία, σχολική διαρροή, κοινωνικοί παράγοντες, ελληνικό παράδοξο, εκπαιδευτικές ανισότητες.

Τα διαγενεακά προγράμματα ως πλαίσιο ενίσχυσης της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της διαγενεακής μάθησης μεταξύ παιδιών και ηλικιωμένων

Βασιλική Ευαγγέλου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία,

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης,

evagelouvasiliki@gmail.com

Κωνσταντίνος Καραδημητρίου,

Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης,

kkaradim@psed.duth.gr

Μαρέττα Σιδηροπούλου,

Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης,

masidiro@psed.duth.gr

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα διαγενεακά προγράμματα ως απάντηση στον ηλικιακό διαχωρισμό, την κοινωνική απομόνωση των ηλικιωμένων και την αναπαραγωγή ηλικιακών στερεοτύπων ήδη από την παιδική ηλικία. Τα προγράμματα αυτά φέρνουν σε επαφή άτομα διαφορετικών γενεών, προάγοντας την κοινωνική αλληλεπίδραση, τη διαγενεακή μάθηση και την ανάπτυξη κοινωνικού κεφαλαίου. Παρότι εφαρμόζονται ευρέως σε διεθνές επίπεδο, η θεωρητική τους θεμελίωση και η συστηματική μελέτη των μαθησιακών και κοινωνικών τους επιδράσεων παραμένουν κρίσιμα ζητήματα, καθώς το πεδίο βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της σημασίας και του ρόλου των διαγενεακών προγραμμάτων στην ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, της διαγενεακής μάθησης και της αλληλεγγύης μεταξύ παιδιών και ηλικιωμένων. Για τον σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε συνθετική ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, με έμφαση σε μελέτες που εξετάζουν τις κοινωνικές, παιδαγωγικές και ψυχοκοινωνικές διαστάσεις των διαγενεακών παρεμβάσεων. Η αναζήτηση διεξήχθη στις βάσεις δεδομένων Scopus, ERIC και EKT, ενώ αναλύθηκαν έρευνες που αφορούν τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και τα αποτελέσματα τέτοιων προγραμμάτων σε διαφορετικά κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια. Τα ευρήματα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης καταδεικνύουν ότι τα διαγενεακά προγράμματα συμβάλλουν ουσιαστικά στην προώθηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της αμφίδρομης μάθησης. Τα παιδιά αναπτύσσουν κοινωνικές, συναισθηματικές και γνωστικές δεξιότητες, όπως συνεργασία, ενσυναίσθηση και κριτική σκέψη, ενώ οι ηλικιωμένοι ενισχύουν τον ρόλο τους ως φορείς γνώσης και πολιτισμικών αξιών, βιώνοντας παράλληλα αυξημένο αίσθημα συμμετοχής και σκοπού. Η αξιοποίηση βιωματικών και πολυτροπικών δραστηριοτήτων ενισχύει τη διαγενεακή επικοινωνία και τη δημιουργία κοινού νοήματος. Συμπερασματικά, τα διαγενεακά προγράμματα αναδεικνύονται ως αποτελεσματικό παιδαγωγικό και κοινωνικό εργαλείο, ενώ τονίζεται η ανάγκη περαιτέρω εμπειρικής έρευνας, ιδιαίτερα στον ελληνικό χώρο.

Λέξεις-Κλειδιά: διαγενεακότητα, διαγενεακές σχέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, κοινωνικές επαφές, αμφίδρομη μάθηση

Ολοκληρωμένη εκμάθηση περιεχομένου και γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Διδακτική παρέμβαση για την επικοινωνία στο μάθημα των αγγλικών

Αικατερίνη Ζιάβρου,

Εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας,

ziavroukat@gmail.com

Μαριαλένα Δάλλα,

Εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας, Ειδική Παιδαγωγός,

marialenadal@yahoo.com

Η Ολοκληρωμένη Εκμάθηση Περιεχομένου και Γλώσσας (ΟΕΠΓ - CLIL) συνδυάζει την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας με τη διδασκαλία άλλων γνωστικών αντικειμένων, συμβάλλοντας στην ολιστική κατανόηση της γνώσης. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση ενός βιωματικού και διαθεματικού σχεδίου διδασκαλίας με θέμα την επικοινωνία και τις διατροφικές αλυσίδες. Το σενάριο υλοποιήθηκε σε μαθητές/-τριες της Δ' Δημοτικού σε σχολείο της Αττικής, συνδέοντας το μάθημα των Αγγλικών με εκείνο της Μελέτης Περιβάλλοντος. Η διδακτική παρέμβαση πραγματοποιείται σε εξωτερικό χώρο και στοχεύει τόσο στην ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης, όσο και στην εκμάθηση σχετικού λεξιλογίου στα αγγλικά. Οι μαθητές/-τριες συμμετέχουν σε δραστηριότητες, όπως καταγισμό ιδεών, εξερεύνηση του φυσικού περιβάλλοντος και δημιουργία ομαδικών κατασκευών, καλλιεργώντας δεξιότητες συνεργασίας, προφορικής έκφρασης και κριτικής σκέψης. Η προσέγγιση βασίζεται στις αρχές της ΟΕΠΓ και της υπαίθριας διδασκαλίας, δίνοντας έμφαση στη μάθηση μέσω της εμπειρίας και της αλληλεπίδρασης. Η χρήση της ξένης γλώσσας σε πραγματικά και ουσιαστικά πλαίσια καθιστά τη μάθηση ενεργητική, βοηθώντας τους μαθητές/-τριες να κατανοήσουν βαθύτερα το φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον.

Λέξεις-Κλειδιά: ολοκληρωμένη εκμάθηση περιεχομένου και γλώσσας, υπαίθρια εκπαίδευση, σχέδιο μαθήματος, πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Η ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη ως πεδίο βιωματικής μάθησης και πολιτισμικής διαχείρισης: η περίπτωση σπάνιων τεκμηρίων στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Ελευθερία Μούτσιου,

Φοιτήτρια, Τμήμα Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

Η ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη συνιστά όχι μόνο χώρο πρόσβασης στη γνώση, αλλά και πεδίο βιωματικής μάθησης, καλλιέργειας ερευνητικών δεξιοτήτων και εξοικείωσης με την πολιτισμική κληρονομιά. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα ανακοίνωση εστιάζει στην εκπαιδευτική αξία της πρακτικής άσκησης στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, με έμφαση στη διαχείριση και καταγραφή σπάνιων τεκμηρίων από τη συλλογή του Ευλόγιου Κουρίλα, Λαυριώτη μοναχού και Επισκόπου Κορυτσάς. Η συγκεκριμένη συλλογή περιλαμβάνει χειρόγραφα, σπάνιες μονογραφίες, περιοδικές εκδόσεις, εφημερίδες και αρχαιακό υλικό, που καλύπτουν χρονικά την περίοδο από τον 16ο αιώνα έως το 1960 και εκτείνονται θεματικά από τη θεολογία και την ιστορία έως τη φιλοσοφία, τη γλωσσολογία, την ιατρική και τη βοτανολογία. Η ενασχόληση με την ηλεκτρονική καταλογογράφηση και την επεξεργασία αυτού του υλικού ανέδειξε τον παιδαγωγικό ρόλο της βιβλιοθήκης ως χώρου όπου η γνώση οικοδομείται μέσα από την άμεση επαφή με αυθεντικά τεκμήρια, την ανάπτυξη δεξιοτήτων τεκμηρίωσης και την κατανόηση ζητημάτων διατήρησης, οργάνωσης και επιστημονικής περιγραφής. Ιδιαίτερη σημασία είχε, επίσης, η πολυγλωσσική και πολυθεματική φυσιογνωμία της συλλογής, η οποία κατέστησε εμφανή την ανάγκη για ακρίβεια, μεθοδικότητα και κριτική προσέγγιση κατά την επεξεργασία της. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να αναδείξει ότι η πρακτική άσκηση σε ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μπορεί να λειτουργήσει ως ουσιαστική μαθησιακή εμπειρία, συνδέοντας τη θεωρητική κατάρτιση με αυθεντικές πρακτικές διαχείρισης της γνώσης και της πολιτισμικής μνήμης. Υπό αυτό το πρίσμα, η βιβλιοθήκη αναγνωρίζεται ως ενεργός εκπαιδευτικός χώρος, ο οποίος συμβάλλει στην ανάπτυξη επιστημονικών, ερευνητικών και πολιτισμικών γραμματισμών.

Λέξεις-Κλειδιά: ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη, βιωματική μάθηση, πρακτική άσκηση, σπάνια τεκμήρια, πολιτισμική κληρονομιά

Ο Μύθος ως Συμβολική Μορφή και Παιδαγωγικό Παράδειγμα: Γλωσσική Συγκρότηση, Ενσώματη Μάθηση και Πολιτισμική Ταυτότητα στην Προσχολική Ηλικία

Αικατερίνη Νταμάνη,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

aikaterinintamani@yahoo.com

Στην παρούσα μελέτη εξετάζεται ο Μύθος ως θεμελιώδης συμβολική μορφή και ως καίριο παιδαγωγικό μέσο για την ολιστική ανάπτυξη του παιδιού στην προσχολική ηλικία. Υιοθετείται θεωρητικό πλαίσιο εντός του οποίου ο Μύθος νοείται πρωτίστως ως

Λόγος, δηλαδή ως δημιουργική και μορφοποιητική δύναμη, μέσω της οποίας καθίσταται δυνατή η συγκρότηση της εμπειρίας και η διαμεσολάβηση της σχέσης υποκειμένου και κόσμου, σύμφωνα με τη συμβολική φιλοσοφία του Ernst Cassirer. Ο μυθικός τρόπος σκέψης διακρίνεται από τον ορθολογιστικό ως προς τη συγκινησιακή του ένταση και την εικονιστική του πληρότητα, ενώ αναδεικνύεται η λειτουργία του ως πρωταρχικού μηχανισμού ονοματοδότησης και νοηματοδότησης της πραγματικότητας. Η συμβολή του Μύθου στη γλωσσική ανάπτυξη προσεγγίζεται υπό το πρίσμα της κοινωνικοπολιτισμικής θεωρίας του Lev Vygotsky και της γνωστικής θεωρίας του Jean Piaget, όπου η γλώσσα αναγνωρίζεται ως βασικό εργαλείο δόμησης της σκέψης και της συνείδησης. Περαιτέρω, διερευνάται η σύνδεση του Μύθου με την ανάπτυξη της κιναισθητικής νοημοσύνης, στο πλαίσιο της θεωρίας των Πολλαπλών Νοημοσυνών του Howard Gardner. Υποστηρίζεται ότι η ενσώματη εμπλοκή, ιδίως μέσω της θεατρικής αγωγής και του θεατρικού παιχνιδιού, ενεργοποιεί σύνθετες γνωστικές και συναισθηματικές διεργασίες, καλλιεργεί τη σωματική αυτογνωσία και ενισχύει τη συναισθηματική ρύθμιση, όπως αυτή έχει αναλυθεί από τον Daniel Goleman. Επιπλέον, τεκμηριώνεται ότι ο Μύθος, ως ζώσα μορφή Λόγου και συλλογικής εμπειρίας, δύναται να λειτουργήσει ως συνεκτικό παιδαγωγικό παράδειγμα στην προσχολική εκπαίδευση, υποστηρίζοντας τη γλωσσική συγκρότηση, την ενσώματη μάθηση και την πολιτισμική αυτοσυνειδησία του παιδιού, εντός ενός ολιστικού και θεωρητικά εδραιωμένου πλαισίου.

Λέξεις-Κλειδιά: Μύθος, Λόγος, Ενσώματη μάθηση, κιναισθητική νοημοσύνη, Ολιστική παιδαγωγική προσέγγιση

Συστήματα Εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα από το 1964 έως το 2021

Αγγελική Ρογκότη,

Υποψ. Διδάκτωρ, MSc, Π.Τ.Ν.-Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Κλασική Φιλολόγος –
Νηπιαγωγός ΠΕ60

a.rogkoti@uoi.gr

Χαρίλαος Ζάραγκας,

Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

hzaragas@uoi.gr

Η πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση συνιστά έναν από τους πλέον σταθερούς άξονες προβληματισμού της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής, καθώς από το 1964 έως το 2021 το θεσμικό πλαίσιο επιλογής και εισαγωγής των υποψηφίων χαρακτηρίζεται από διαρκείς αναδιαμορφώσεις και έντονη κανονιστική αστάθεια. Η παρούσα

μελέτη επιχειρεί μια συστηματική ιστορική διερεύνηση των μεταρρυθμιστικών παρεμβάσεων που διαμόρφωσαν το σύστημα πρόσβασης, με στόχο την ανάδειξη των δομικών τάσεων, των ιδεολογικών προσανατολισμών και των διοικητικών λογικών που το καθόρισαν. Η έρευνα υιοθετεί την ιστορική μέθοδο και αξιοποιεί αποκλειστικά πρωτογενές νομοθετικό υλικό (Βασιλικά, Νομοθετικά και Προεδρικά Διατάγματα καθώς και νόμους), επιτρέποντας την αναλυτική αποτύπωση της θεσμικής συνέχειας και ασυνέχειας. Τα ευρήματα καταδεικνύουν έντονη πολυνομία, επάλληλες ρυθμίσεις και συχνές μεταβολές, οι οποίες υπονομεύουν τη σταθερότητα του συστήματος, δυσχεραίνουν τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και εντείνουν την αβεβαιότητα των εμπλεκομένων. Η μελέτη συμβάλλει στη θεωρητική εμπάθυνση της διαχρονικής εξέλιξης του συστήματος πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και ενισχύει τον επιστημονικό διάλογο σχετικά με την αναγκαιότητα θεσμικής συνέπειας και μακροπρόθεσμου, βιώσιμου εκπαιδευτικού σχεδιασμού.

Λέξεις-Κλειδιά: Πανελλήνιες Εξετάσεις, Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Εκπαιδευτική Πολιτική, θεσμική ασυνέχεια, εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις.

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία: έρευνα για τη συχνότητα χρήσης από εκπαιδευτικούς Αγγλικής γλώσσας

Μαρία Σακελλαρίου,

Ομότιμη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Κοσμήτορας της Σχολής Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Λεμεσού, Κύπρος,
marisak@uoi.gr, m.sakellariou@uol.ac.cy

Αρετή Κεραμίδα,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
a.keramida@uoi.gr

Η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία (ΔΔ) αποτελεί μια συμπεριληπτική προσέγγιση διδασκαλίας, στην οποία οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν με παιδαγωγικά ορθούς τρόπους σκόπιμες και συστηματικά σχεδιασμένες πρακτικές για να ανταποκριθούν στις ανάγκες και τη διαφορετικότητα των μαθητών/τριών. Προκειμένου να το επιτύχουν αυτό, οι εκπαιδευτικοί διαφοροποιούν το περιεχόμενο, τη διαδικασία και τις δραστηριότητες, το αποτέλεσμα, την αξιολόγηση, καθώς, επίσης και το περιβάλλον της μάθησης. Αν και τα οφέλη που απορρέουν από τη συστηματική αξιοποίηση της ΔΔ, όπως η αύξηση της ενεργητικής συμμετοχής, η ενίσχυση της επίδοσης των μαθητών/τριών και η προαγωγή της ισότητας των ευκαιριών έχουν αποτυπωθεί ερευνητικά, άλλα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι, συνήθως, η ΔΔ δεν χρησιμοποιείται συστηματικά. Η παρούσα εργασία αποσκοπεί να διερευνήσει την έκταση της αξιοποίησης της ΔΔ στη διδασκαλία

της Αγγλικής γλώσσας. Το δείγμα της έρευνας που παρουσιάζουμε αποτελούν 86 εκπαιδευτικοί Αγγλικής γλώσσας στις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου στην Περιφέρεια της Ηπείρου. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι περίπου ένας στους πέντε εκπαιδευτικούς χρησιμοποιεί συχνά και συστηματικά τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία. Η πλειονότητα του δείγματος χρησιμοποιεί τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία με μέτρια συχνότητα, ενώ περίπου το 1/3 των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησε ότι είτε χρησιμοποιεί σπάνια είτε καθόλου τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για ενίσχυση των εκπαιδευτικών στην προσπάθειά τους να εφαρμόσουν τη ΔΔ στην εκπαιδευτική πράξη.

Λέξεις-Κλειδιά: Διαφοροποιημένη Διδασκαλία, συμπεριληπτικό περιβάλλον μάθησης

Διατροφικές συνήθειες παιδιών προσχολικής ηλικίας και η θεωρητική τους σύνδεση με την ψυχοκινητική ανάπτυξη

Μαρία Αλμπάνη,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00258@uoi.gr

Αλεξάνδρα Εξάρχου,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00246@uoi.gr

Η προσχολική ηλικία (4-6 ετών) αποτελεί μια κρίσιμη περίοδο για τη διαμόρφωση διατροφικών συνηθειών που επηρεάζουν τη μετέπειτα υγεία, τη νευροπλαστικότητα και την κινητική επάρκεια των παιδιών. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η καταγραφή των καθημερινών διατροφικών συνηθειών των νηπίων και η θεωρητική διερεύνηση της σύνδεσής τους με παραμέτρους της ψυχοκινητικής ανάπτυξης. Το δείγμα αποτέλεσαν 17 γονείς νηπίων από το 33ο Πειραματικό Νηπιαγωγείο Ιωαννίνων. Υιοθετήθηκε περιγραφικός, συγχρονικός σχεδιασμός, με συλλογή δεδομένων μέσω εβδομαδιαίου ημερολογίου καταγραφής γευμάτων. Η ανάλυση εστίασε στην κατηγοριοποίηση των διατροφικών προτύπων σε «Συνετό» και «Επεξεργασμένο», ενώ η ερμηνεία των ευρημάτων βασίστηκε στη σύγχρονη διεθνή βιβλιογραφία και στο Κοινωνικο-Οικολογικό Μοντέλο του Bronfenbrenner. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν μια σύνθετη διατροφική εικόνα: ενώ η πλειονότητα των παιδιών (16/17) καταναλώνει σπιτικό φαγητό, παρατηρείται ταυτόχρονα υψηλή συχνότητα κατανάλωσης επεξεργασμένων σνακ με ζάχαρη (13/17) και γευμάτων τύπου fast food (9/17). Η βιβλιογραφική συσχέτιση υπογραμμίζει ότι η υγιεινή διατροφή ενισχύει τη μυϊκή δύναμη και τη γνωστική ανάπτυξη, ενώ η αυξημένη πρόσληψη ζάχαρης συνδέεται θεωρητικά με κακή ποιότητα ύπνου και μειωμένα επίπεδα ενέργειας, επηρεάζοντας την ψυχοκινητική λειτουργικότητα. Τέλος, τα ευρήματα αναδεικνύουν τον καθοριστικό ρόλο της οικογένειας στη διαμόρφωση υγιών προτύπων, επιβεβαιώνοντας ότι η προσχολική ηλικία αποτελεί «παράθυρο ευκαιρίας» για την ενίσχυση της ψυχοκινητικής υγείας.

Λέξεις-Κλειδιά: διατροφικές συνήθειες, προσχολική ηλικία, ψυχοκινητική ανάπτυξη, ημερολόγια διατροφής, κινητική επάρκεια

Παίζοντας με ασφάλεια; Μια ανασκόπηση των σχολικών τραυματισμών από παιγνιώδεις δραστηριότητες

Ευδοξία Δέρμου,

Επισκέπτρια Υγείας MSc, Εκπαιδευτικός ΠΕ87.02, Υποψ. Διδάκτωρ,
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
e.dermou@uoi.gr

Ροζαλία Νούση,

Πτυχιούχος ΤΕΦΑΑ MSc, Υποψ. Διδάκτωρ Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
r.nousi@uoi.gr

Ευφροσύνη Θεοδοροπούλου,

Νηπιαγωγός ΠΕ60 MSc, Υποψ. Διδάκτωρ Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
e.theodoropoulou@uoi.gr

Χαρίλαος Ζάραγκας,

Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
hzaragas@uoi.gr

Η παιγνιώδης δραστηριότητα αποτελεί βασικό στοιχείο της καθημερινότητας των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον και συμβάλλει καθοριστικά στη σωματική, κοινωνική και συναισθηματική τους ανάπτυξη. Ωστόσο, η ελεύθερη ή οργανωμένη δραστηριότητα στο χώρο του σχολείου, και ιδιαίτερα στη σχολική αυλή, συνδέεται συχνά με την εμφάνιση τραυματισμών, οι οποίοι εγείρουν ζητήματα ασφάλειας και παιδαγωγικής διαχείρισης. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η βιβλιογραφική ανασκόπηση των τραυματισμών που προκύπτουν από παιγνιώδεις δραστηριότητες στο σχολικό περιβάλλον, με έμφαση στους παράγοντες κινδύνου, τη συχνότητα εμφάνισης και τις στρατηγικές πρόληψης. Η ανάλυση της διεθνούς και ελληνικής βιβλιογραφίας δείχνει ότι οι περισσότεροι τραυματισμοί συμβαίνουν κατά τη διάρκεια του διαλείμματος, κυρίως στον προαύλιο χώρο, όπου τα παιδιά εμπλέκονται σε έντονες κινητικές δραστηριότητες. Οι συχνότερες μορφές τραυματισμών περιλαμβάνουν πτώσεις, εκδορές, διαστρέμματα και κατάγματα, με τις πτώσεις να αποτελούν την κυριότερη αιτία. Επιπλέον, ερευνητικά δεδομένα αναδεικνύουν ότι παράγοντες όπως η ηλικία, το φύλο και το είδος

της δραστηριότητας επηρεάζουν την πιθανότητα τραυματισμού, με τα μικρότερα παιδιά και ιδιαίτερα τα αγόρια να εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά ατυχημάτων. Παράλληλα, η ποιότητα του σχολικού χώρου, η υλικοτεχνική υποδομή και η επίβλεψη από τους εκπαιδευτικούς αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για την πρόληψη ατυχημάτων. Όσον αφορά την ελληνική πραγματικότητα, η διαθέσιμη βιβλιογραφία για τους τραυματισμούς από παιγνιώδεις δραστηριότητες στο σχολικό περιβάλλον είναι σχετικά περιορισμένη, ωστόσο παρέχει σημαντικές ενδείξεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην έλλειψη συστηματικής καταγραφής σχολικών ατυχημάτων σε εθνικό επίπεδο, γεγονός που δυσχεραίνει την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων και τον σχεδιασμό στοχευμένων παρεμβάσεων. Παράλληλα, επισημαίνεται η ανάγκη βελτίωσης των σχολικών αυλών, τόσο ως προς την ασφάλεια όσο και ως προς τον παιδαγωγικό σχεδιασμό τους, ώστε να υποστηρίζουν ασφαλείς αλλά και δημιουργικές μορφές παιχνιδιού.

Λέξεις-Κλειδιά: τραυματισμοί, παιγνιώδεις δραστηριότητες, σχολικό περιβάλλον, σχολική αυλή, διάλειμμα, πρόληψη ατυχημάτων

Κίνηση και Αφήγηση ως Μέσα Ενίσχυσης της Κοινωνικοποίησης και της Επικοινωνίας σε Παιδιά με Ειδικές Ανάγκες

Μάνθα Ζιάγκου,

Εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής, MSc, Υποψήφια Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

mziagkoy@gmail.com

Χαρίλαος Ζάραγκας,

Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

hzaragas@uoi.gr

Η χρήση αφηγηματικών τεχνικών στην ειδική εκπαίδευση υπόσχεται να ενισχύσει την κοινωνική-συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών, επιτρέποντας την προσαρμογή της διδασκαλίας στις ατομικές ανάγκες κάθε μαθητή. Η μέθοδος Movement-Based Storytelling (MBSt) αποτελεί μια δυναμική παιδαγωγική προσέγγιση που συνδυάζει την αφήγηση ιστοριών με τη σωματική κίνηση και τη φυσική δραστηριότητα. Βασίζεται σε αρχές από το Godly Play και τη μέθοδο Montessori, αξιοποιώντας τη δύναμη της μεταφοράς, των συμβόλων και του παιχνιδιού. Σε αντίθεση με παθητικές αφηγηματικές τεχνικές, η MBSt εμπλέκει τα παιδιά ενεργά μέσω της σωματικής έκφρασης σε ένα δομημένο θεραπευτικό-παιδαγωγικό πλαίσιο. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας της MBSt ως εργαλείου υποστήριξης παι-

διών με ειδικές ανάγκες στους τομείς της κίνησης, της επικοινωνίας και της κοινωνικοποίησης. Μέσω ανασκόπησης της διεθνούς βιβλιογραφίας, αναλύονται οι θεωρητικές της βάσεις και οι μηχανισμοί εφαρμογής της σε εκπαιδευτικά και θεραπευτικά πλαίσια. Τα ερευνητικά δεδομένα καταδεικνύουν ότι η MBSt συμβάλλει σημαντικά στη δημιουργική έκφραση, την κοινωνική αλληλεπίδραση και την επικοινωνιακή ανάπτυξη των παιδιών. Επιπλέον, η ευελιξία της μεθόδου την καθιστά εφαρμόσιμη σε ευρύ φάσμα θεραπευτικών και παιδαγωγικών προσεγγίσεων, ενισχύοντας τη δημιουργία συμπεριληπτικών περιβαλλόντων μάθησης.

Λέξεις-Κλειδιά: ειδική αγωγή, αφήγηση ιστοριών, κίνηση, επικοινωνία, κοινωνικοποίηση

Επίδραση των Έμφυλων Στερεοτύπων στην Ψυχοκινητική Ανάπτυξη του παιδιού της προσχολικής ηλικίας και ο ρόλος του/της νηπιαγωγού στην άμβλυνσή της

Βαΐα Κρανιά,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,

v.krania@uoi.gr

Χαρίλαος Ζάραγκας,

Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

hzaragas@uoi.gr

Η παρούσα εργασία εξετάζει την επίδραση των έμφυλων στερεοτύπων στην ψυχοκινητική ανάπτυξη των παιδιών προσχολικής ηλικίας και διερευνά τον ρόλο του/της νηπιαγωγού στην άμβλυνσή τους. Τα έμφυλα στερεότυπα διαμορφώνουν από νωρίς τις επιλογές παιχνιδιών και δραστηριοτήτων, περιορίζοντας την ποικιλία κινητικών εμπειριών και επηρεάζοντας αρνητικά την ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων, την αυτοεκτίμηση και την αυτενέργεια των παιδιών. Η ψυχοκινητική ανάπτυξη, ως πολυδιάστατη διαδικασία, συνδέεται στενά με τη γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική εξέλιξη, καθιστώντας κρίσιμο το παιδαγωγικό περιβάλλον που προάγει ισότιμες ευκαιρίες για όλα τα παιδιά. Η νηπιαγωγός, μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων, δημιουργίας βιωματικών δραστηριοτήτων και διαθεματικών παιχνιδιών, μπορεί να ενισχύσει την κινητική αυτοπεποίθηση, να προάγει τη δημιουργικότητα και να υποστηρίξει την ισότιμη συμμετοχή ανεξαρτήτως φύλου. Η εργασία υπογραμμίζει τη σημασία της έγκαιρης αναγνώρισης και παρέμβασης σε στερεοτυπικές συμπεριφορές και προτείνει παιδαγωγικές

πρακτικές που συμβάλλουν στην ολόπλευρη ανάπτυξη, την ενσυναίσθηση και την κοινωνική ένταξη των παιδιών, ενισχύοντας παράλληλα την υιοθέτηση ενός ενεργού και δημιουργικού τρόπου ζωής.

Λέξεις-Κλειδιά: έμφυλα στερεότυπα, Ψυχοκινητική Ανάπτυξη, νηπιαγωγός, Διαθεματική Μάθηση, αυτοεκτίμηση, προσχολική εκπαίδευση

Η συμβολή της προπόνησης Judo στην κινητική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων

Παναγιώτης Λάζαρης,

Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00251@uoi.gr

Χαρίλαος Ζάραγκας,

Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

hzaragas@uoi.gr

Η κινητική ικανότητα και η σωματική άσκηση αποτελούν απαραίτητα μέσα για την εξέλιξη του ανθρώπου, προσφέροντας εφόδια που τον συντροφεύουν σε κάθε φάση της ζωής του. Το τζούντο αποτελεί μια οργανωμένη αθλητική δραστηριότητα, μέσω της οποίας κατακτώνται οι αρετές της αρμονίας, της πειθαρχίας και της συνεργασίας. Σκοπός της παρούσας εργασίας, η οποία αποτελεί βιβλιογραφική ανασκόπηση, είναι η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο το τζούντο συμβάλλει στην κινητική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη παιδιών και εφήβων, αναδεικνύοντάς το ως μέθοδο αυτοβελτίωσης και εκπαίδευσης. Η μεθοδολογία βασίστηκε στις αρχές του πρωτοκόλλου PRISMA, με αναζήτηση σε έγκριτες βάσεις δεδομένων και ανάλυση πρωτότυπων επιστημονικών άρθρων στην αγγλική γλώσσα. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι η συστηματική προπόνηση ενισχύει τη σωματική υγεία (ενδυνάμωση οστών και μυών, διατήρηση υγιούς βάρους), βελτιώνει τις κινητικές δεξιότητες (συντονισμός, ισορροπία) και προάγει την ψυχοκοινωνική ευεξία. Παράλληλα, μέσω των αρχών *Seiryoku-Zenyo* και *Jita-Kyoei*, το τζούντο καλλιεργεί αξίες όπως ο σεβασμός, ο αυτοέλεγχος και το θάρρος. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν ότι το τζούντο λειτουργεί ως ένα ολιστικό σύστημα εκπαίδευσης που συμβάλλει στην αντιμετώπιση σύγχρονων προκλήσεων, όπως ο καθιστικός τρόπος ζωής και η κοινωνική απομόνωση.

Λέξεις-Κλειδιά: τζούντο, κινητική ανάπτυξη, κοινωνική ανάπτυξη, συναισθηματική ανάπτυξη

Βελτιώνοντας τις κινητικές και συναισθηματικές δεξιότητες μέσω της Ψυχοκινητικής Αγωγής σε παιδιά ηλικίας 4-5 ετών

Γεώργιος Μόσχος,

Εντεταλμένος Διδάσκων, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

geormoschos@uoi.gr

Γεώργιος Ζαχαρόπουλος,

Εκπαιδευτικός ΠΕ11, Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Φθιώτιδας,

giwrgoszaxaro@hotmail.com

Ευάγγελος Γρίβας,

Εκπαιδευτικός ΠΕ11, Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Λασιθίου,

griv2110@hotmail.com

Καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού διαδραματίζει η κινητική, κοινωνική και συναισθηματική επάρκεια. Σκοπός της έρευνας ήταν να εξεταστεί η επίδραση ενός παρεμβατικού προγράμματος Ψυχοκινητικής Αγωγής (ΨΑ) με διάρκεια 8 μήνες στις κινητικές και συναισθηματικές δεξιότητες αγοριών και κοριτσιών ηλικίας 4-5 ετών. Στην έρευνα συμμετείχαν 70 παιδιά χωρίς να έχουν διαγνωσθεί με κάποιο νευρολογικό, αισθητηριακό ή κινητικό πρόβλημα, που φοιτούν σε δύο νηπιαγωγεία του δήμου Ιωαννιτών. Στην Πειραματική Ομάδα (ΠΟ) συμμετείχαν τριάντα πέντε (35) παιδιά από το πρώτο νηπιαγωγείο και πήραν μέρος στο παρεμβατικό πρόγραμμα ΨΑ, ενώ η Ομάδα Ελέγχου (ΟΕ) αποτελούνταν από τριάντα πέντε (35) του δεύτερου νηπιαγωγείου, τα οποία ακολούθησαν το τυπικό πρόγραμμα. Οι συναισθηματικές δεξιότητες αξιολογήθηκαν με το ερωτηματολόγιο Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής ενώ οι κινητικές δεξιότητες μετρήθηκε με το ΔΕΚΑ-ΠΡΟ πριν και μετά το παρεμβατικό πρόγραμμα ΨΑ με διάρκεια 10 μηνών, συχνότητα 3 φορές και κάθε μάθημα διάρκεια με 45 λεπτά. Οι αναλύσεις διακύμανσης για επαναλαμβανόμενες μετρήσεις (Anova repeated Measures) χρησιμοποιήθηκαν και ορίστηκε το $p < 0,05$ ως επίπεδο σημαντικότητας. Τα αποτελέσματα έδειξαν στατιστικά σημαντική βελτίωση στις κινητικές και συναισθηματικές δεξιότητες της ΠΟ σε σύγκριση με τα παιδιά της ΟΕ. Τα ευρήματα καταδεικνύουν τη σημασία της ΨΑ ως παιδαγωγικού εργαλείου για την καλλιέργεια κινητικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων σε παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Λέξεις-Κλειδιά: ψυχοκινητική αγωγή, κινητική επάρκεια, συναισθηματική επάρκεια, νηπιαγωγείο, προσχολική ηλικία

Η συμβολή της αθλητικής δραστηριότητας στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη παιδιών της πρώιμης και όψιμης παιδικής ηλικίας 3-12 ετών

Αντωνία Νάστου,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ppr00268@uoi.gr

Μερόπη Μάρκου,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00252@uoi.gr

Η παρούσα εργασία διερευνά το ρόλο της αθλητικής δραστηριότητας στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών στην πρώιμη και όψιμη παιδική ηλικία (3-12 ετών). Σκοπός της μελέτης είναι να αναδείξει πώς η οργανωμένη αθλητική δραστηριότητα και το κινητικό παιχνίδι διαμορφώνουν την προσωπικότητα του παιδιού. Μέσα από την ανάλυση της βιβλιογραφίας, εξετάζεται η συμβολή της φυσικής δραστηριότητας στην ενίσχυση δεξιοτήτων όπως η αυτορρύθμιση, η ενσυναίσθηση, η ομαδικότητα και η διαχείριση των συναισθημάτων τους. Τα αποτελέσματα της ανασκόπησης υπογραμμίζουν ότι η φυσική και η αθλητική δραστηριότητα λειτουργεί ως προστατευτικός παράγοντας για την ψυχική υγεία των παιδιών σε αυτές τις ηλικίες, καθώς και τις επιδράσεις της στην ανάπτυξη βασικών κοινωνικών δεξιοτήτων στο νηπιαγωγείο και στην αυτοεκτίμησή τους. Η εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ένταξη της αθλητικής δραστηριότητας στην καθημερινότητα των παιδιών είναι απαραίτητη για την ολιστική τους ανάπτυξη, προτείνοντας κατευθύνσεις για εκπαιδευτικούς και γονείς στο σύγχρονο κοινωνικό περιβάλλον.

Λέξεις-Κλειδιά: Φυσική δραστηριότητα, κοινωνική ανάπτυξη, συναισθηματική ανάπτυξη, προσχολική ηλικία, αυτορρύθμιση

Η παιγνιώδης μάθηση ως παιδαγωγικό εργαλείο στη μη τυπική εκπαίδευση: Βιβλιογραφική προσέγγιση στη διδασκαλία του ελληνικού παραδοσιακού χορού σε παιδιά ηλικίας 4–12 ετών

Ροζαλία Νούση,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
r.nousi@uoi.gr

Χαρίλαος Ζάραγκας,

Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
hzaragas@uoi.gr

Παρασκευή Μπουκουβάλα,

Ε.ΔΙ.Π Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
p.mpoukouvala@uoi.gr

Ευδοξία Δέρμου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
e.dermou@uoi.gr

Ευφροσύνη Θεοδοροπούλου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
e.theodoropoulou@uoi.gr

Κωνσταντίνος Σόγιας,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
k.sogias@uoi.gr

Η παιγνιώδης μάθηση αποτελεί μία σημαντική παιδαγωγική προσέγγιση για την παιδική ηλικία, καθώς το παιχνίδι συνδέεται άμεσα με τη διερεύνηση, την έκφραση και τη συμμετοχή των παιδιών στη μαθησιακή διαδικασία. Στο πλαίσιο αυτό, η αξιοποίηση παιγνιωδών μορφών διδασκαλίας μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην ενίσχυση της κινητικής μάθησης, της δημιουργικότητας και της ενεργού συμμετοχής των παιδιών. Οι πολιτιστικοί φορείς (σύλλογοι, αδελφότητες, όμιλοι, κτλ) αποτελούν βασικούς φορείς παροχής μη τυπικής εκπαίδευσης στον ελληνικό παραδοσιακό χορό, καθώς οργανώνουν συστηματικά εκπαιδευτικά προγράμματα εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, με στόχο τη μετάδοση στοιχείων της πολιτισμικής κληρονομιάς και την ενεργό συμμετοχή των παιδιών. Η μαθησιακή διαδικασία πραγματοποιείται μέσα από βιωματικές και συμμετοχικές πρακτικές, ενώ βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη διαπροσωπική σχέση μεταξύ διδάσκοντα και μαθητών, καθώς και στη δυναμική της ομάδας. Μέσα από τη συμμετοχή τους στα παιδικά τμήματα, τα παιδιά έρχονται σε επαφή με στοιχεία της πολιτισμικής παράδοσης, όπως οι κινητικές δομές των χορών, ο ρυθμός

και η μουσική, ενώ παράλληλα αναπτύσσουν κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες, καθώς συμμετέχουν σε συλλογικές δραστηριότητες που προάγουν τη συνεργασία, την επικοινωνία και την αίσθηση του «ανήκειν». Η σύγχρονη ελληνική και διεθνής βιβλιογραφία αναδεικνύει τη συμβολή του ελληνικού παραδοσιακού χορού στην ανάπτυξη των παιδιών σε πολλαπλά επίπεδα. Ειδικότερα, ο παραδοσιακός χορός συμβάλλει στη βελτίωση της κινητικής ανάπτυξης, της ισορροπίας και του συντονισμού, ενώ παράλληλα επηρεάζει θετικά τη συναισθηματική έκφραση και την αυτοπεποίθηση των παιδιών. Επιπλέον, η συμμετοχή σε χορευτικές δραστηριότητες συνδέεται με την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής που σχετίζεται με την υγεία. Παρά τον αυξανόμενο όγκο ερευνών, διαπιστώνεται περιορισμένη εστίαση στις παιδαγωγικές προσεγγίσεις που εφαρμόζονται στη διδασκαλία του ελληνικού παραδοσιακού χορού, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης. Η εργασία αυτή επιχειρεί να αναδείξει τη σημασία της παιγνιώδους μάθησης στη διδασκαλία του ελληνικού παραδοσιακού χορού σε παιδιά ηλικίας 4–12 ετών, μέσα από τη μελέτη της σύγχρονης βιβλιογραφίας.

Λέξεις-Κλειδιά: παιγνιώδης μάθηση, μη τυπική εκπαίδευση, ελληνικός παραδοσιακός χορός, παιδιά, πολιτιστικοί φορείς.

Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας και αξιολόγηση προγραμμάτων

Επίπεδο Ενημέρωσης Φοιτητών Για Θέματα Πολιτικής Προστασίας: Σεισμός-Πλημμύρα

Μαρία Αλμπάνη,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00258@uoi.gr

Η παρούσα εργασία διερευνά το επίπεδο ενημέρωσης και ετοιμότητας φοιτητών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων σε θέματα Πολιτικής Προστασίας, με έμφαση στους σεισμούς και τις πλημμύρες. Αφορμή αποτελεί η αυξημένη σεισμική δραστηριότητα της Ελλάδας και η ανάγκη για συστηματική εκπαίδευση του πληθυσμού σε θέματα πρόληψης φυσικών καταστροφών. Η διεθνής βιβλιογραφία αναδεικνύει ότι, παρά την ύπαρξη θεωρητικής γνώσης, η πρακτική ετοιμότητα των φοιτητών παραμένει σε μέτρια επίπεδα, ενώ παράγοντες όπως το φύλο, η προηγούμενη εκπαίδευση και η συμμετοχή σε ασκήσεις ετοιμότητας επηρεάζουν σημαντικά τη διαμόρφωση της αντίληψης κινδύνου. Για τη συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο με κλίμακες Likert σε δείγμα 43 φοιτητών, ενώ η ανάλυση πραγματοποιήθηκε με περιγραφική στατιστική, Independent Samples T-test και κριτήριο χ^2 στο SPSS. Τα ερευνητικά ερωτήματα αφορούν τις διαφορές ανά φύλο, τη σχέση εκπαίδευσης και ετοιμότητας, τον ρόλο της αντίληψης κινδύνου, καθώς και τις κυριότερες πηγές ενημέρωσης. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα υποδηλώνουν την ανάγκη για στοχευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα και βιωματικές παρεμβάσεις στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας εντός του πανεπιστημιακού χώρου.

Λέξεις-Κλειδιά: πολιτική προστασία, σεισμική ετοιμότητα, ενημέρωση φοιτητών, αντίληψη κινδύνου, εκπαίδευση σε φυσικές καταστροφές

Παιδαγωγικοί «Λόγοι» και Προγράμματα Σπουδών Προσχολικής Εκπαίδευσης: Τα παραδείγματα της Σιγκαπούρης, της Πορτογαλίας και της Ελλάδας

Αλέξανδρος Μόκκας,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης,

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,

alexmok25@gmail.com/mokias@uth.gr

Η εργασία διερευνά πρακτικές που προάγουν την κοινωνική ισότητα, αναλύοντας την αλληλεπίδραση των παιδαγωγικών «λόγων» για την εξασφάλιση ισότιμων εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων για όλα τα παιδιά. Λαμβάνοντας υπόψιν τα δεδομένα της έρευνας PISA 2022, πραγματοποιείται ποιοτική συγκριτική ανάλυση των Προγραμμάτων Σπουδών Προσχολικής Εκπαίδευσης της Σιγκαπούρης, της Πορτογαλίας και της Ελλάδας, εστιάζοντας στην εκπαιδευτική πολιτική, το περιεχόμενο, τις διδακτικές πρακτικές και μαθησιακές εμπειρίες, την αξιολόγηση και τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας. Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι στη Σιγκαπούρη, η εκπαιδευτική πολιτική στοχεύει στην ολόπλευρη ανάπτυξη, με το περιεχόμενο να επικεντρώνεται στο «σκόπιο παιχνίδι» και τις καθημερινές αξίες. Ταυτόχρονα, η αξιολόγηση είναι διαμορφωτική και η οικογένεια συμμετέχει ενεργά. Στην Πορτογαλία, προωθείται ένας «λόγος» που αναδεικνύει τη δημοκρατική συμμετοχή και τη βιωματική μάθηση, ενώ η αξιολόγηση βασίζεται στην παρατήρηση και η οικογένεια θεωρείται ισότιμος συνεργάτης της εκπαίδευσης. Αντίθετα, στο ελληνικό πρόγραμμα, η εκπαιδευτική πολιτική ταυτίζει την προσαρμοστικότητα με τη μαθησιακή εξέλιξη, ενώ οι διδακτικές πρακτικές και η αξιολόγηση προσανατολίζονται στη διαμόρφωση εξειδικευμένων μαθησιακών ταυτοτήτων μέσω κυρίαρχων «λόγων». Συνεπώς από την ανάλυση παρατηρείται ότι η Σιγκαπούρη δίνει έμφαση στην «σχολική ετοιμότητα» και τις ικανότητες, ενώ Πορτογαλία και Ελλάδα ακολουθούν μια πιο κοινωνικο-κεντρική ή ολιστική προσέγγιση. Συμπερασματικά, η συνεχής διερεύνηση των παιδαγωγικών «λόγων» στα προγράμματα σπουδών κρίνεται απαραίτητη για τη βελτίωση της εκπαιδευτικής πράξης και τη διασφάλιση θεμελιωδών ικανοτήτων για όλα τα παιδιά.

Λέξεις-Κλειδιά: κοινωνική ισότητα, παιδαγωγικοί «λόγοι», προγράμματα σπουδών, προσχολική εκπαίδευση

Περιβαλλοντική εκπαίδευση, βιώσιμη ανάπτυξη και αγροδιατροφικός πολιτισμός

Οικο-ήρωες του 3ου Νηπιαγωγείου: Από τη βιωματική μάθηση στη βράβευση με την Πράσινη Σημαία

Βασιλική Κατσαρού,

MSc, MEd, Διευθύντρια 3^{ου} Νηπιαγωγείου Ιωαννίνων,

vakatsarou@gmail.com

Σταυρούλα Δάκα,

Εκπαιδευτικός ΠΕ60,

stadaka@sch.gr

Αλίκη Κωλέττα,

Εκπαιδευτικός ΠΕ60,

alidik3@gmail.com

Παρασκευή Δημητρίου,

Εκπαιδευτικός ΠΕ60,

bibidimitr1972@gmail.com

Γιαννούλα-Ρόζα Πορίκη,

Εκπαιδευτικός ΠΕ60,

g.r.poriki@gmail.com

Αλεξάνδρα Παπά,

Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

alex.pappa@uoi.gr

Πυλώνες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών του Νηπιαγωγείου αποτελούν η διαθεματική, βιωματική και συμμετοχική μάθηση, οι οποίες ενισχύουν την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και την κοινωνική υπευθυνότητα ήδη από την προσχολική ηλικία. Άλλωστε, κεντρικοί στόχοι στη χάραξη μιας σύγχρονης και αναπτυγμένης εκπαιδευτικής πολιτικής οφείλει να είναι η καλλιέργεια της οικολογικής συνείδησης και

η διαμόρφωση της ταυτότητας του ενεργού και υπεύθυνου πολίτη. Σε αυτό το πλαίσιο τα «Οικολογικά Σχολεία» αποτελούν ένα πρόγραμμα διεθνούς δικτύου, το οποίο κατορθώνει να περικλείει τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης στην εκπαιδευτική διαδικασία και απευθύνεται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Κεντρικός στόχος του προγράμματος είναι η εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών σε κρίσιμα περιβαλλοντικά ζητήματα, προκειμένου τα σχολεία να μετατραπούν σε κοινότητες αειφορικής συμβίωσης τόσο σε παιδαγωγικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Το 3^ο Νηπιαγωγείο Ιωαννίνων συμμετείχε στο εν λόγω πρόγραμμα, όπου σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν δράσεις με σκοπό την ανάπτυξη της οικολογικής συνείδησης των μαθητών/τριών, την καλλιέργεια της προσωπικής και συλλογικής ευθύνης και τη διαμόρφωση συνεργατικού κλίματος στον σχολικό χώρο. Πραγματοποιήθηκε ποικιλία βιωματικών και διαθεματικών δραστηριοτήτων, όπως δημιουργία οικοκώδικα του σχολείου, ανακύκλωση, δημιουργία και φροντίδα λαχανόκηπου, δράσεις φιλοζωίας και εθελοντικές δράσεις καθαρισμού, στις οποίες συνδέθηκε αρμονικά το θεωρητικό πλαίσιο με την πρακτική εφαρμογή. Τα αποτελέσματα του προγράμματος περιλάμβαναν μεταξύ άλλων την ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών και της κριτικής τους σκέψης, την αλλαγή στάσης απέναντι σε ζητήματα που απασχολούν τον πλανήτη, καθώς και τη σημαντική βελτίωση στον τομέα της επίλυσης απλών και σύνθετων προβλημάτων. Η απονομή του τίτλου «Οικολογικό Σχολείο» στο 3^ο Νηπιαγωγείο Ιωαννίνων και η βράβευσή του με την ανώτερη διάκριση του προγράμματος, την Πράσινη Σημαία, αποτυπώνουν τη συστηματική και αποτελεσματική εφαρμογή οργανωμένων δράσεων για την καλλιέργεια της κοινωνικής υπευθυνότητας και αειφορίας, μέσω της βιωματικής μάθησης και της ενεργής συμμετοχής των παιδιών.

Λέξεις-Κλειδιά: Νηπιαγωγείο, οικολογικά σχολεία, βιωματική μάθηση, Πράσινη Σημαία

Αειφορία και προσχολική εκπαίδευση: Διεθνή πλαίσια, προκλήσεις και προοπτικές στην αρχική εκπαίδευση Νηπιαγωγών

Γεωργία Κεραμίδα,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

horhinal7@yahoo.gr

Η Εκπαίδευση για την Αειφορία (ΕγΑ) αποτελεί κεντρικό άξονα της διεθνούς εκπαιδευτικής πολιτικής και αναγνωρίζεται από την UNESCO ως καθοριστικό μέσο μετασχηματισμού των εκπαιδευτικών συστημάτων προς ένα βιώσιμο μέλλον. Η προσχολική εκπαίδευση αναδεικνύεται ως στάδιο ιδιαίτερης σημασίας, καθώς κατά την πρώτη παιδική ηλικία διαμορφώνονται στάσεις, αξίες και συμπεριφορές απέναντι στο περιβάλλον και την αειφορία. Η εκπαίδευση νηπιαγωγών σε ζητήματα ΕγΑ αναδεικνύεται

σε προτεραιότητα υψηλής επιστημονικής και κοινωνικής σημασίας. Σε επίπεδο διεθνών πλαισίων, το GreenComp (Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Ικανοτήτων Αειφορίας) προσφέρει ένα κοινό εννοιολογικό υπόβαθρο για τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων που καλλιεργούν συστημική σκέψη, κριτική ανάλυση και δράση για βιωσιμότητα. Παράλληλα, η Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών για την Αειφορία (TESD) συνιστά ένα διαρκώς αναπτυσσόμενο ερευνητικό πεδίο που εστιάζει στον σχεδιασμό μαθησιακών περιβαλλόντων, στη διαμόρφωση χαρακτηριστικών των εκπαιδευομένων και στη μέτρηση μαθησιακών αποτελεσμάτων. Ωστόσο, η ενσωμάτωση της ΕγΑ στην αρχική εκπαίδευση νηπιαγωγών παραμένει αποσπασματική, ενώ τα βιωματικά και μετασχηματιστικά στοιχεία διδασκαλίας σπάνια απαντώνται στα προγράμματα σπουδών. Τα υφιστάμενα κενά στην αρχική κατάρτιση εκπαιδευτικών αναφορικά με την ΕγΑ υπογραμμίζουν την ανάγκη συνεκτικής πολιτικής ανασχεδιασμού των προγραμμάτων σπουδών. Η παρούσα ερευνητική μελέτη επιχειρεί να χαρτογραφήσει το τοπίο αυτό, αξιοποιώντας τα διεθνή και ελληνικά δεδομένα, ώστε να αναδείξει τις προεκτάσεις για μια ολιστική, μετασχηματιστική Εκπαίδευση για την Αειφορία στο πλαίσιο της αρχικής εκπαίδευσης νηπιαγωγών.

Λέξεις-Κλειδιά: εκπαίδευση για την αειφορία, αρχική εκπαίδευση νηπιαγωγών, μετασχηματιστική μάθηση, διεθνή πλαίσια αειφορίας

Εκπαίδευση για την Αειφορία: Αρχές και Προσεγγίσεις στα Νέα ΠΣ και εγχειρίδια Μελέτης Περιβάλλοντος Δημοτικού

Ελένη Λεοντίου,

Καθηγήτρια Αγγλικής Γλώσσας

Msc, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

eleleontiou@gmail.com

Ελένη Κολοκούρη,

Επίκουρη Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ekolokouri@uoi.gr

Η Εκπαίδευση για την Αειφορία (ΕΑΑ) συνιστά ένα σύγχρονο παιδαγωγικό και αξιακό πλαίσιο που στοχεύει στη διαμόρφωση ενεργών, κριτικά σκεπτόμενων και κοινωνικά υπεύθυνων πολιτών, ικανών να ανταποκριθούν στις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις της σύγχρονης εποχής. Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στη διερεύνηση των βασικών παιδαγωγικών χαρακτηριστικών και διδακτικών προσεγγίσεων της ΕΑΑ, όπως αναδεικνύονται στη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία, καθώς και στην αποτύπωση του βαθμού ενσωμάτωσής τους στα Νέα Προγράμματα Σπουδών

του Νηπιαγωγείου και του Δημοτικού (2021) και στα σχολικά εγχειρίδια του μαθήματος «Μελέτη Περιβάλλοντος» των τάξεων Α΄–Δ΄ Δημοτικού. Η μελέτη βασίστηκε σε συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση ποιοτικής κατεύθυνσης, σύμφωνα με τις αρχές του πρωτοκόλλου PRISMA 2020, με στόχο τη χαρτογράφηση των θεμελιωδών αρχών της ΕΑΑ, όπως η ολιστική και διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, η βιωματική και συνεργατική μάθηση, η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και η ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε ερμηνευτική ανάλυση περιεχομένου των επίσημων Προγραμμάτων Σπουδών και συστηματική αποδελτίωση των σχολικών εγχειριδίων. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι οι αρχές της ΕΑΑ ενσωματώνονται με σαφήνεια στο νέο θεσμικό πλαίσιο και στα σχολικά εγχειρίδια, προωθώντας αξίες όπως η περιβαλλοντική υπευθυνότητα, η κοινωνική δικαιοσύνη και η δημοκρατική συμμετοχή, μέσα από μαθητοκεντρικές και διερευνητικές διδακτικές πρακτικές. Ωστόσο, η ανάλυση περιορίζεται σε επίπεδο κειμενικού σχεδιασμού και δεν επεκτείνεται στην εμπειρική διερεύνηση της εφαρμογής τους στη σχολική πράξη. Συνολικά, η εργασία αναδεικνύει τη δυναμική της ΕΑΑ στο σύγχρονο εκπαιδευτικό πλαίσιο και τη σημασία της για τη διαμόρφωση μιας ολιστικής και μετασχηματιστικής εκπαιδευτικής προοπτικής.

Λέξεις-Κλειδιά: Εκπαίδευση για την Αειφορία, Προγράμματα Σπουδών, Μελέτη Περιβάλλοντος, πρωτοβάθμια εκπαίδευση, παιδαγωγικές προσεγγίσεις

Διαχείριση ακραίων καιρικών φαινομένων στην προσχολική ηλικία: Στάσεις και αντιλήψεις φοιτητών/τριών Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών

Ευσταθία Σιαράβα,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια ΔΠΜΣ, «Επιστήμες του περιβάλλοντος, Εκπαίδευση για την Αειφορία», Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

efisiarava@yahoo.gr

Ελένη Κολοκούρη,

Επίκουρη Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ekolokouri@uoi.gr

Η αυξανόμενη συχνότητα και ένταση των ακραίων καιρικών φαινομένων αναδεικνύει την ανάγκη καλλιέργειας περιβαλλοντικής συνείδησης και ενσυναίσθησης ήδη από την προσχολική ηλικία, στο πλαίσιο μιας παιδαγωγικής προσέγγισης με προσανατολισμό στη βιώσιμη ανάπτυξη και την ενεργό πολιτειότητα. Η προσχολική εκπαίδευση καλείται να συμβάλει στη διαμόρφωση στάσεων και δεξιοτήτων που επιτρέπουν στα παιδιά

να κατανοούν βασικές περιβαλλοντικές έννοιες και να υιοθετούν υπεύθυνες συμπεριφορές απέναντι σε φυσικούς κινδύνους. Η εξοικείωση των παιδιών με φαινόμενα όπως οι καύσωνες, οι καταιγίδες, οι πλημμύρες και οι πυρκαγιές —με τρόπο βιωματικό και αναπτυξιακά κατάλληλο— συμβάλλει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων πρόληψης, ετοιμότητας και συνεργασίας. Η παρούσα εργασία αφορά διπλωματική έρευνα σε εξέλιξη και εστιάζει στη διερεύνηση των απόψεων φοιτητών/-τριών του Τμήματος Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΠΕ60) σχετικά με τη διαχείριση των ακραίων καιρικών φαινομένων στην προσχολική εκπαίδευση. Ειδικότερα, εξετάζονται οι αντιλήψεις των μελλοντικών νηπιαγωγών για τον ρόλο της προσχολικής αγωγής στη διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης, το επίπεδο ετοιμότητάς τους για την παιδαγωγική διαχείριση τέτοιων φαινομένων, καθώς και οι εκπαιδευτικές τους ανάγκες. Η διερεύνηση αυτή φιλοδοξεί να συμβάλει στην κατανόηση των αναγκών των μελλοντικών εκπαιδευτικών, υποστηρίζοντας τον σχεδιασμό στοχευμένων δράσεων στην προσχολική εκπαίδευση.

Λέξεις-Κλειδιά: προσχολική εκπαίδευση, ακραία καιρικά φαινόμενα, περιβαλλοντική συνείδηση, αειφορία και βιωσιμότητα, ενεργός πολίτης

Προγράμματα παρέμβασης για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού

Ερασμία Κυρούδη,

Εκπαιδευτικός, ΠΕ02, Τμήμα Εφαρμοσμένης Αναπτυξιακής Ψυχολογίας,

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο,

k.erasmia@hotmail.gr

Ο εκφοβισμός έχει οριστεί ως οποιαδήποτε επιθετική συμπεριφορά που ενσωματώνει τρία βασικά στοιχεία: (1) πρόθεση βλάβης, (2) επαναλαμβανόμενη φύση και (3) σαφή ανισορροπία δυνάμεων μεταξύ δράστη και θύματος. Η ύπαρξη στάσεων και γνωστικών αντιλήψεων που ευνοούν την επιθετικότητα και τα χαμηλά επίπεδα ενσυναίσθησης προς τους άλλους ανθρώπους σχετίζονται τόσο με τη γενική επιθετικότητα όσο και με τον εκφοβισμό. Παράλληλα, ο εκφοβισμός εξ ορισμού εμφανίζεται εντός ενός κοινωνικού πλαισίου και επηρεάζεται από κοινού από τα ατομικά χαρακτηριστικά του παιδιού και τα συμφραζόμενα του περιβάλλοντος. Επομένως, υπάρχει ένα ευρύ «κοινωνικό πλαίσιο», που αποτελείται από τις συμπεριφορές και τις στάσεις των μελών ολόκληρης της σχολικής κοινότητας, όπου τα άτομα επηρεάζονται σε κάποιο βαθμό από τις αντιλήψεις τους σχηματίζοντας αυτό που θα μπορούσε να ονομαστεί σχολικό ήθος. Τα προληπτικά προγράμματα κατά του εκφοβισμού μπορούν να στοχεύσουν σε έναν ή περισσότερους παράγοντες που εμπλέκονται στον εκφοβισμό και τις επιθετικές συμπεριφορές: άτομο (θύτης, θύμα, όλοι οι μαθητές), συνομήλικοι, εκπαιδευτικοί, περιβάλλον (σχολείο, σπίτι) . Τα προγράμματα Olweus, KiVa, NoTrap! και ViSC δημιουργήθηκαν για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού. Τα προγράμματα αυτά είναι αποτελεσματικά στη μείωση τόσο της διάπραξης εκφοβισμού στο σχολείο όσο και της θυματοποίησης, ενώ σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η πολυδιάστατη προσέγγιση στα προγράμματα πρόληψης του εκφοβισμού, η οποία περιλαμβάνει ολόκληρο το σχολείο (μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς, κοινότητα). Στην παρούσα εργασία γίνεται παρουσίαση τεσσάρων προγραμμάτων παρέμβασης για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού. ενώ, στη συνέχεια γίνεται σύγκριση των προτεινόμενων προγραμμάτων και προσπάθεια αποτίμησης των πρακτικών παρέμβασης.

Λέξεις-Κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, συνομήλικοι, σχολείο, προγράμματα, παρεμβάσεις

Αντιλήψεις μαθητών Λυκείου για τη δημοκρατική εκπαίδευση στην ψηφιακή εποχή

Ειρήνη Παπαδογεώργου,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

pgr00257@uoi.gr

Κωνσταντίνος Δημητρίου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

k.dimitriou@uoi.gr

Τζένη Παγγέ,

Καθηγήτρια Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

jpagge@uoi.gr

Η δημοκρατική εκπαίδευση στη σύγχρονη ψηφιακή πραγματικότητα συνιστά κρίσιμο πεδίο έρευνας, καθώς η ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών στο σχολείο επηρεάζει τη διαμόρφωση αντιλήψεων σχετικά με τα δικαιώματα, την ελευθερία έκφρασης και την ιδιωτικότητα. Η διεθνής βιβλιογραφία αναδεικνύει ότι η ψηφιοποίηση της εκπαίδευσης δεν αφορά απλώς μια τεχνολογική αναβάθμιση, αλλά εγείρει ζητήματα που σχετίζονται με τη διαμόρφωση ψηφιακής συνείδησης. Στο πλαίσιο αυτό, η δημοκρατική εμπειρία στο σχολείο συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και κριτικής σκέψης, υπογραμμίζοντας τη σημασία της ψηφιακής εγγραμματοσύνης και της υπεύθυνης συμμετοχής. Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στη διερεύνηση των αντιλήψεων μαθητών/-τριών Γενικού Λυκείου για τη δημοκρατική λειτουργία του σχολείου και τα ψηφιακά δικαιώματα. Υιοθετήθηκε ποσοτικός ερευνητικός σχεδιασμός με χαρακτηριστικά μελέτης περίπτωσης σε σχολική μονάδα των Ιωαννίνων. Το δείγμα αποτέλεσαν 60 μαθητές/-τριες και των τριών τάξεων, με τη συμμετοχή να είναι εθελοντική. Ως εργαλείο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο 28 ερωτήσεων κλειστού τύπου σε πενταβάθμια κλίμακα Likert. Η στατιστική ανάλυση (SPSS) περιέλαβε περιγραφική στατιστική και επαγωγικούς ελέγχους. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι οι μαθητές/-τριες αναγνωρίζουν τη σημασία των δημοκρατικών δικαιωμάτων και διαθέτουν υψηλή ψηφιακή επάρκεια, ωστόσο εκφράζουν επιφυλάξεις για την προστασία της ιδιωτικότητας και την ουσιαστική συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων. Η μελέτη αναδεικνύει την ανάγκη ενίσχυσης μιας δημοκρατικής παιδαγωγικής που συνδέει την εκπαίδευση με την κριτική και υπεύθυνη ψηφιακή πολιειότητα.

Λέξεις-Κλειδιά: δημοκρατική εκπαίδευση, ψηφιακά δικαιώματα, ψηφιακή επάρκεια, ιδιωτικότητα, ποσοτική έρευνα

Συνεργατικές πρακτικές σχολείου–οικογένειας στην προσχολική εκπαίδευση: Ο ρόλος της ΕΔΥ και των εργαστηρίων γονέων σε μια μελέτη περίπτωσης

Δήμητρα Γιαμαλίδου,

ΠΕ23 Ψυχολόγος,

dimigiama@hotmail.com

Μαρία Σιδηροπούλου,

ΠΕ30 Κοινωνική Λειτουργός,

Mariasidiro2@gmail.com

Βασιλική Χολέβα,

ΠΕ60 ΕΑΕ,

Vanessita04Chol@hotmail.com

Η συνεργασία σχολείου και οικογένειας αναγνωρίζεται στη σχετική βιβλιογραφία ως βασικός παράγοντας που συμβάλλει ουσιαστικά στην ψυχοκοινωνική και μαθησιακή ανάπτυξη των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της σχολικής κοινότητας, προωθώντας πρακτικές υποστήριξης μαθητών, εκπαιδευτικών και οικογενειών. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει μια μελέτη περίπτωσης υλοποίησης σύντομης παρέμβασης βιωματικών εργαστηρίων γονέων σε δημόσιο νηπιαγωγείο. Η πρωτοβουλία για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των εργαστηρίων ανήκε στα μέλη της ΕΔΥ και πραγματοποιήθηκε εκτός του τυπικού ωραρίου εργασίας τους, αναδεικνύοντας τη δέσμευση και τον ενεργό ρόλο τους στην υποστήριξη της σχολικής κοινότητας. Η δράση εντάσσεται σε μια ευρύτερη προσπάθεια εξωστρέφειας του σχολείου και ενδυνάμωσης της σχέσης σχολείου–οικογένειας, με στόχο τη διαμόρφωση ενός πλαισίου συνεργασίας που συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού. Η παρέμβαση πραγματοποιήθηκε σε εβδομαδιαία βάση για διάστημα ενός μήνα και οργανώθηκε σε τέσσερις θεματικές ενότητες, οι οποίες προέκυψαν μέσα από διερεύνηση των αναγκών των γονέων μέσω σχετικού ερωτηματολογίου. Οι θεματικές αφορούσαν: (α) Ενίσχυση αυτοεκτίμησης, (β) Όρια και διαχείριση συμπεριφορών, (γ) τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και (δ) Χρήση οθονών. Τα εργαστήρια είχαν βιωματικό και διαλογικό χαρακτήρα, δίνοντας έμφαση στην ενεργό συμμετοχή και την ανταλλαγή εμπειριών. Η εργασία υιοθετεί προσέγγιση μελέτης περίπτωσης και βασίζεται στην αποτύπωση της

εμπειρίας υλοποίησης, στην ανατροφοδότηση των γονέων και στον αναστοχασμό της εκπαιδευτικής ομάδας. Τα ευρήματα αναδεικνύουν ότι η συγκεκριμένη παρέμβαση ενίσχυσε την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας, ενώ λειτούργησε υποστηρικτικά ως προς τον γονεϊκό ρόλο. Παράλληλα, υπογραμμίζεται ο ρόλος της ΕΔΥ ως γέφυρας συνεργασίας και φορέα υποστήριξης, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Η μελέτη αναδεικνύει την ανάγκη συστηματικής ενίσχυσης συνεργατικών πρακτικών μεταξύ σχολείου και οικογένειας, υπογραμμίζοντας ότι η ενεργός εμπλοκή της ΕΔΥ μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού και συμπεριληπτικού μαθησιακού περιβάλλοντος.

Λέξεις Κλειδιά: συνεργατικές πρακτικές, συμπεριληπτικό περιβάλλον, ΕΔΥ, εργαστήρια γονέων, προσχολική ηλικία

Η καλλιέργεια Συναισθηματικής Νοημοσύνης σε παιδιά δημοτικού στο σχολικό περιβάλλον

Ελένη Καλαμάκη,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

pgr00275@uoi.gr

Η αξία της Συναισθηματικής Νοημοσύνης και η συμβολή της στην υγιή συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών, έχει αναγνωριστεί και συνεχίζει να αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια, σε παγκόσμιο επίπεδο. Η εργασία αποτελεί βιβλιογραφική ανασκόπηση και πραγματεύεται την καλλιέργεια δεξιοτήτων Συναισθηματικής Νοημοσύνης (ΣΝ) στους μαθητές δημοτικού (6-12 ετών) στο πλαίσιο του σχολείου και συγκεκριμένα αναφέρεται στα προγράμματα και στις δραστηριότητες μέσω των οποίων δύναται να επιτευχθεί η καλλιέργεια αυτή. Επιπροσθέτως παρατίθενται οι επιδράσεις που μπορούν να έχουν οι δεξιότητες αυτές στη συμπεριφορά των μαθητών εντός του σχολικού πλαισίου. Το δείγμα αποτέλεσαν 8 άρθρα ελληνικής και αγγλικής γλώσσας που εντοπίστηκαν να απαντάνε στα ερευνητικά ερωτήματα. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως υπάρχει ποικιλία δραστηριοτήτων και προγραμμάτων που μπορούν να εφαρμοσθούν στο σχολικό πλαίσιο και να συμβάλουν στην ανάπτυξη της ΣΝ των μαθητών, ενώ οι επιδράσεις των δεξιοτήτων ΣΝ μπορούν να επιφέρουν πολλαπλά θετικά αποτελέσματα στην ψυχοσυναισθηματική τους κατάσταση, στις σχέσεις τους με τους συνομηλίκους και στην ακαδημαϊκή τους επίδοση. Τα ευρήματα αναδεικνύουν και επιβεβαιώνουν την ανάγκη συμπερίληψης στο Πρόγραμμα Σπουδών δραστηριοτήτων που καλλιεργούν και ενισχύουν το επίπεδο ΣΝ των μαθητών.

Λέξεις-Κλειδιά: Συναισθηματική Νοημοσύνη, Πρόγραμμα Παρέμβασης, σχολική επίδοση, δεξιότητες, μαθητές δημοτικού

Κοινωνικοί και Οικονομικοί Παράγοντες της Σχολικής Αποτυχίας και της Μαθητικής Διαρροής στην Ελλάδα του 21ου αιώνα

Ελένη Καλαμάκη,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00275@uoi.gr

Απόστολος Καραούλας,

Ε.ΔΙ.Π, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

akaraoulas@uoi.gr

Κατά τον 21ο αιώνα, η σχολική αποτυχία και η μαθητική διαρροή στην Ελλάδα αναδεικνύονται ως σύνθετα κοινωνικά φαινόμενα, τα οποία συνδέονται με ένα πλέγμα κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων. Σκοπός της μελέτης είναι η ανάδειξη των βασικών παραγόντων που σχετίζονται με τη χαμηλή σχολική επίδοση και την πρόωρη απομάκρυνση των μαθητών από το σχολείο. Η εργασία στηρίζεται σε βιβλιογραφική ανασκόπηση ελληνικών ερευνών και στη μελέτη στατιστικών δεδομένων του Υπουργείου Παιδείας από το σύνολο της χώρας. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι η οικονομική ένδεια, η επισφαλής εργασία και η ανεργία των γονέων, οι μεταναστευτικές διαδρομές και οι πολιτικές ένταξης, η σύνθεση και η λειτουργία της οικογένειας, το σχολικό κλίμα και οι εκπαιδευτικές πρακτικές, καθώς και οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες του τόπου διαβίωσης, συνδέονται με αυξημένο κίνδυνο σχολικής διαρροής και αποτυχίας. Παράλληλα, αναδεικνύεται η σημασία της πρόσβασης σε υποστηρικτικές δομές και υπηρεσίες, εντός και εκτός σχολείου, ως κρίσιμου παράγοντα πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου. Η μελέτη υπογραμμίζει την ανάγκη ενίσχυσης της παιδαγωγικής υποστήριξης, της καλλιέργειας θετικών σχέσεων στο σχολικό περιβάλλον και της δημιουργίας βιωμάτων επιτυχίας για όλους τους μαθητές, σε συνδυασμό με συνεκτικές κοινωνικές πολιτικές για την αντιμετώπιση της φτώχειας, των ανισοτήτων και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Λέξεις-Κλειδιά: κοινωνικοί παράγοντες, οικονομικοί παράγοντες, σχολική διαρροή, σχολική αποτυχία, Ελλάδα

Σχολείο, Οικογένεια, Κοινότητα: Συνδιαμορφώνοντας το Παιδαγωγικό Περιβάλλον στην Προσχολική Εκπαίδευση

Φωτεινή Καρέλη,

Εκπαιδευτικός ΠΕ70,

kareli.fot@gmail.com

Η παρούσα εργασία αναδεικνύει την προσχολική ηλικία ως το πλέον καθοριστικό στάδιο για τη συγκρότηση της προσωπικότητας και την ακαδημαϊκή εξέλιξη του ατόμου. Υποστηρίζεται ότι η εκπαίδευση υπερβαίνει το στενό πλαίσιο της σχολικής αίθουσας, ενσωματώνοντας το οικογενειακό και κοινωνικο-πολιτισμικό περιβάλλον μέσω βιωματικών και παιγνιωδών μεθοδολογιών. Εξετάζεται ο ρόλος του σχολείου ως πρωταρχικού φορέα κοινωνικοποίησης και η αναγκαιότητα της σύγκλισης με την οικογένεια για την επίτευξη μαθησιακών στόχων και τη συναισθηματική θωράκιση των νηπίων. Επιπλέον, διερευνάται η δυναμική της κοινότητας ως πεδίου άτυπης μάθησης και η συμβολή του πολιτισμού στη διαμόρφωση συλλογικής ταυτότητας και αξιών. Η εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ολιστική διασύνδεση των παραπάνω παραγόντων αποτελεί προϋπόθεση για την προαγωγή της κοινωνικής ευθύνης και τη διαμόρφωση ενεργών πολιτών στον 21ο αιώνα.

Λέξεις-Κλειδιά: προσχολική εκπαίδευση, οικογένεια και σχολείο, κοινότητα, πολιτισμική ταυτότητα, ολιστική μάθηση, κοινωνικοποίηση

Σχέσεις εκπαιδευτικών και γονέων με προσφυγικό υπόβαθρο στην Προσχολική Εκπαίδευση

Ευσταθία (Εφη) Λαδογιάννη ,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

efiladoyianni@gmail.com

Η παρούσα εισήγηση αποτελεί βιβλιογραφική μελέτη με στόχο τη διερεύνηση της γονικής εμπλοκής γονέων με προσφυγικό υπόβαθρο στην τυπική προσχολική εκπαίδευση υπό το πρίσμα της διαπολιτισμικής προσέγγισης. Κεντρικό ερευνητικό ερώτημα αποτελεί το πώς διαμορφώνεται η σχέση σχολείου-οικογένειας σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα και ποιες πρακτικές μπορούν να ενισχύσουν τη συνεργασία. Η μελέτη βασίζεται σε συστηματική ανασκόπηση της διεθνούς και ελληνικής βιβλιογραφίας, καθώς και στην ανάλυση τριών ερευνητικών μελετών που υλοποιήθηκαν σε διαφορετικά κοινωνικοεκπαιδευτικά πλαίσια (Ελλάδα, Ολλανδία, Ιορδανία), οι οποίες εξετάζουν τη

σχέση γονικής εμπλοκής και σχολικής ένταξης παιδιών με προσφυγικό υπόβαθρο. Το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας εδράζεται στη Θεωρία του Μωσαϊκού, η οποία προσεγγίζει τη σχολική κοινότητα ως ένα σύνολο ισότιμων φωνών και αναδεικνύει τον ρόλο των γονέων και κηδεμόνων ως ενεργών συνδιαμορφωτών της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Από την ανάλυση αναδεικνύονται βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή των γονέων, όπως οι γλωσσικοί φραγμοί, οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, η άγνοια του θεσμικού πλαισίου και οι πολιτισμικές διαφοροποιήσεις. Παράλληλα, αναδεικνύεται ο ρόλος της νηπιαγωγού ως διαπολιτισμικής διαμεσολαβήτριας και παράγοντα ενδυνάμωσης των οικογενειών. Τέλος, προτείνονται συγκεκριμένες παιδαγωγικές πρακτικές ενίσχυσης της συνεργασίας σχολείου–οικογένειας, όπως η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας, η αξιοποίηση πολιτισμικών διαμεσολαβητών, η συνδιαμόρφωση σχολικών δράσεων με τη συμμετοχή των γονέων και η δημιουργία σταθερών διαύλων επικοινωνίας, με στόχο τη διαμόρφωση ενός συμπεριληπτικού και δημοκρατικού μαθησιακού περιβάλλοντος.

Λέξεις-Κλειδιά: γονική εμπλοκή, προσχολική εκπαίδευση, προσφυγικό υπόβαθρο, διαπολιτισμική εκπαίδευση, σχολείο–οικογένεια–κοινότητα, συμπερίληψη

Απόψεις εκπαιδευτικών Α/βάθμιας εκπαίδευσης για τη σημασία της γονεϊκής εμπλοκής στο σχολείο και τους παράγοντες που την επηρεάζουν

Ευθαλία Πεπόνη,

Νηπιαγωγός ΠΕ60, MSc, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,

efthaliapeponi@gmail.com

Μαρία Σακελλαρίου,

Ομότιμη Καθηγήτρια Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

marisak@uoi.gr

Η παρούσα έρευνα διερευνά τις αντιλήψεις 250 εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Πρέβεζας σχετικά με τη σημασία της γονεϊκής εμπλοκής και τους παράγοντες που τη διαμορφώνουν. Μέσω ποσοτικής μεθοδολογίας, αναλύεται η αναγκαιότητα της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας για τη βελτίωση των ακαδημαϊκών επιδόσεων. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων (78,6%) αξιολογεί τη γονεϊκή εμπλοκή ως «πολύ σημαντική», θεωρώντας ότι επηρεάζει άμεσα τις επιδόσεις και τη συμπεριφορά των μαθητών. Ως κρισιμότερος πα-

ράγοντας επιρροής αναδείχθηκε η αξία που αποδίδουν οι ίδιοι οι γονείς στην εκπαίδευση (47,2%), ενώ ακολουθούν το μορφωτικό (34%), κοινωνικό-γλωσσικό υπόβαθρο και η ηλικία τους. Επιπλέον, το 70% των εκπαιδευτικών συμφωνεί ότι η προσωπικότητα, η ηλικία και η επίδοση του μαθητή καθορίζουν το επίπεδο συμμετοχής. Παρά την αναγνώριση της σημασίας της, το 70% των εκπαιδευτικών δηλώνει ότι δεν έχει αναλάβει ιδιαίτερες προσωπικές πρωτοβουλίες για την ενθάρρυνσή της γονεϊκής εμπλοκής, θεωρώντας ότι αυτή εξαρτάται κυρίως από την εκπαιδευτική πολιτική και τη διοίκηση. Παράλληλα, το 77% νιώθει ότι το σχολείο υποστηρίζει τη συνεργασία σε μέτριο βαθμό, ενώ το 53% θεωρεί πως η γονεϊκή συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων (π.χ. πρόγραμμα μαθημάτων) δεν βοηθά ουσιαστικά. Συμπερασματικά, η έρευνα υπογραμμίζει την ανάγκη για μια ουσιαστική «κοινότητα φροντίδας». Προτείνεται η υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για γονείς (32%), η αύξηση των επαφών (31,6%) και των κοινών σχολικών δράσεων για την επίτευξη αποτελεσματικότερης μάθησης.

Λέξεις-Κλειδιά: Συνεργασία εκπαιδευτικών-γονέων, γονεϊκή, εμπλοκή, Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Μετάβαση από τον Παιδικό Σταθμό στο Νηπιαγωγείο: Μελέτη περίπτωσης του 5ου Νηπιαγωγείου Ιωαννίνων και του Βρεφικού-Βρεφονηπιακού Σταθμού Ολοκληρωμένης Φροντίδας της ΑΜΚΕ «Η Μέρμυρα»

Ευσταθία Σιαράβα,

Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα,

«Επιστήμες του περιβάλλοντος, Εκπαίδευση για την Αειφορία»,

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

efisiarava@yahoo.gr

Αλεξάνδρα Χατζηελευθερίου,

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής»,

Τμήμα Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

chatziale@gmail.com

Βασιλική Νέου,

Βρεφονηπιοκόμος, Διευθύντρια Βρεφικού-Βρεφονηπιακού Σταθμού Ολοκληρωμένης Φροντίδας της ΑΜΚΕ «Η Μέρμυρα»,

Η μετάβαση από τον Παιδικό Σταθμό στο Νηπιαγωγείο συνιστά μια σύνθετη αναπτυξιακή και παιδαγωγική διαδικασία, η οποία επηρεάζει ουσιαστικά τη μετέπειτα σχολική πορεία των παιδιών. Η διεθνής βιβλιογραφία επισημαίνει ότι η εκπαιδευτική συνέχεια και η συστηματική διαθεσμική συνεργασία μεταξύ των δομών προσχολικής αγωγής αποτελούν κρίσιμους παράγοντες επιτυχίας. Η σταδιακή εξοικείωση με το νέο περιβάλλον και η δημιουργία κοινών εμπειριών λειτουργούν ως προστατευτικοί παράγοντες, συμβάλλοντας στη μείωση του άγχους μετάβασης και στην ενίσχυση της κοινωνικοσυναισθηματικής επάρκειας, της αίσθησης του «ανήκειν» και της ακαδημαϊκής προσαρμογής. Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει τη μελέτη περίπτωσης μιας συνεργασίας μεταξύ του 5ου Νηπιαγωγείου Ιωαννίνων και του Βρεφονηπιακού Σταθμού της ΑΜΚΕ «Η Μέριμνα», η οποία υλοποιείται κατά το τρέχον σχολικό έτος. Η συνεργασία έχει σχεδιαστεί ως ένα πολυεπίπεδο μοντέλο υποστήριξης, περιλαμβάνοντας συμβολικές πρακτικές επικοινωνίας, βιωματικές συναντήσεις και κοινές δράσεις. Οι δράσεις αυτές δεν αποτελούν αποσπασματικές επισκέψεις, αλλά συγκροτούν ένα συνεκτικό πλαίσιο οικοδόμησης σχέσεων μεταξύ παιδιών, εκπαιδευτικών και φορέων. Η μελέτη συμβάλλει στον διάλογο για τη θεσμική ενίσχυση των πρακτικών μετάβασης, υπογραμμίζοντας τη σημασία της συστηματικότητας και της θεσμικής συνέργειας στην εκπαιδευτική πράξη.

Λέξεις-Κλειδιά: προσχολική εκπαίδευση, παιδικός σταθμός, μετάβαση, θεσμική συνεργασία

Η συνεισφορά της συνεργασίας οικογένειας – νηπιαγωγείου για την προαγωγή των ψυχοκοινωνικών, γνωστικών και κινητικών δεξιοτήτων των νηπίων. Η περίπτωση ενός δημόσιου αστικού νηπιαγωγείου

Βερόνικα Ταχμαζίδου,

Εκπαιδευτικός ΠΕ60,

veronikatachmazidou@gmail.com

Η συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια διακρίνεται για την σημασία και την σπουδαιότητα της, καθώς επιφέρει τα μέγιστα αποτελέσματα, τόσο σε ψυχοκοινωνικό και γνωστικό, όσο και σε κινητικό επίπεδο. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να ερευνηθεί αφενός ο βαθμός συνεργασίας μεταξύ οικογένειας και νηπιαγωγείου στις μέρες μας και αφετέρου να προσδιοριστούν τα οφέλη που μπορεί να επιφέρει η συνεργασία αυτή στους τρεις προαναφερθέντες τομείς κατά την προσχολική ηλικία. Το δείγμα αποτέλεσαν 13 γονείς μαθητών ενός δημόσιου νηπιαγωγείου των Ιωαννίνων. Η

μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι η ποσοτική, καθώς το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 29 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν σε δημόσιο νηπιαγωγείο της περιφέρειας Ιωαννίνων, δια ζώσης, και το δείγμα συλλέχθηκε μέσα σε δέκα μέρες. Το ερωτηματολόγιο συντάχθηκε με βάση κατηγορίες ερωτήσεων, οι οποίες περιλαμβάνουν τις εξής υπό ενότητες: Α) Γενικές εισαγωγικές ερωτήσεις, Β) Συνεργασία οικογένειας – νηπιαγωγείου, Γ) Ψυχοκοινωνική ανάπτυξη, Δ) Γνωστική ανάπτυξη, Ε) Κινητική ανάπτυξη και ΣΤ) Τελικές ερωτήσεις. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει δημογραφικές και προσωπικές ερωτήσεις που αφορούν το προφίλ των ερωτηθέντων, ενώ οι ακόλουθες στοχεύουν να εξετάσουν την οπτική των ερωτηθέντων σχετικά με το θέμα της έρευνας. Από την έρευνα που διεξήχθη διαφαίνεται ότι η συνεργασία γονέα – νηπιαγωγού υφίσταται στις μέρες μας, όχι όμως σε όλους τους τομείς. Καταδεικνύεται ότι οι γονείς συνεργάζονται με τους/τις νηπιαγωγούς με στόχο την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, ενώ δεν ισχύει το ίδιο για την γνωστική και κινητική ανάπτυξη. Εκεί η συνεργασία είναι μερική και αμφιλεγόμενη. Παρόλα αυτά το ενδιαφέρον και η θέληση από την μεριά των γονέων υπάρχει, ενώ παράλληλα οι ίδιοι αναγνωρίζουν τη σημασία της συνεργασίας τους με τους/τις νηπιαγωγούς, την οποία θεωρούν ουσιώδη και εποικοδομητική για την σφαιρική ανάπτυξη των παιδιών τους.

Λέξεις–Κλειδιά: συνεργασία οικογένειας–νηπιαγωγείου, προσχολική ηλικία, ψυχοκοινωνική ανάπτυξη, κινητικές δεξιότητες, γνωστική ανάπτυξη.

STEM/STEAM, δημιουργικότητα και αειφόρος ανάπτυξη

Από το Εργαστήριο στο Νηπιαγωγείο: Σχεδιάζοντας "Μικρούς Επιστήμονες" μέσα από τον Κόσμο των Μικροβίων και της Βιοηθικής

Μυρτώ Γεωργιάδου,

Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,

bl02825@uoi.gr

Αλεξάνδρα Ζαχαρη,

Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,

bl03136@uoi.gr

Ιάσων Ζέρβας,

Τμήμα Βιολογίας Αριστοτέλειου, Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης,

zervasjason0@gmail.com

Γεώργιος Μπαρμπέτας Μακρής,

Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,

bl03029@uoi.gr

Γεώργιος Μπουρνάκας,

Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,

bl02736@uoi.gr

Αθανάσιος Νικόδημος Μουλιώτης,

Τμήμα Χημείας, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,

ch06392@uoi.gr

Σταυρούλα Παπαδοπούλου,

Τμήμα Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,

cs05835@uoi.gr

Η Συνθετική Βιολογία αποτελεί ένα από τα πλέον αναπτυσσόμενα πεδία των βιοεπιστημών, με σημαντικές εφαρμογές στην υγεία και το περιβάλλον. Παρά την πολυπλοκότητά της, οι βασικές της αρχές προσφέρουν ένα γόνιμο έδαφος για την εισαγωγή των φυσικών επιστημών (STEM) στην προσχολική και πρώτη σχολική εκπαίδευση. Η παρούσα εργασία, αντλώντας από την εμπειρία της φοιτητικής ομάδας iGEM Ioannina και συζητήσεις με ανθρώπους του χώρου προτείνει ένα πλαίσιο παιδαγωγικής παρέμβασης που συνδέει τη μικροβιολογία με την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Στο πρώτο μέρος, η Αγωγή Υγείας προσεγγίζεται μέσα από την έννοια του ανθρώπινου μικροβιώματος. Αντί για την παραδοσιακή αντιμετώπιση των μικροοργανισμών ως αποκλειστικά παθογόνων παραγόντων, προτείνεται η παρουσίαση του σώματος ως ενός 'ζωντανού οικοσυστήματος'. Μέσα από βιωματικές δραστηριότητες και τη χρήση αναλογιών (π.χ. Lego), οι μαθητές εξοικειώνονται με την ύπαρξη των ωφέλιμων βακτηρίων και τη σημασία της αυτοφροντίδας για τη διατήρηση της βιολογικής ισορροπίας. Στο δεύτερο μέρος, η παρέμβαση εστιάζει στη Βιοηθική και τη δημοκρατική συμμετοχή. Η Συνθετική Βιολογία δίνει τη δυνατότητα σχεδιασμού λύσεων σε πραγματικά προβλήματα, γεγονός που εγείρει ηθικά ερωτήματα. Προτείνεται η χρήση παιχνιδιών ρόλων και σεναρίων λήψης αποφάσεων (decision-making), όπου τα παιδιά καλούνται να συζητήσουν τις επιπτώσεις μιας βιοτεχνολογικής παρέμβασης στην κοινωνία. Στόχος της εισήγησης είναι να καταδείξει ότι η επαφή με την επιστήμη από την πρώιμη παιδική ηλικία δεν αποσκοπεί μόνο στη μετάδοση γνώσεων, αλλά κυρίως στην ενδυνάμωση των μελλοντικών πολιτών. Η διεπιστημονική αυτή προσέγγιση προάγει την ενσυναίσθηση, την υπευθυνότητα και την κριτική στάση απέναντι στις τεχνολογικές εξελίξεις, γεφυρώνοντας το χάσμα ανάμεσα στο εργαστήριο και την κοινωνία και δημιουργώντας μικρούς πολίτες έτοιμους για την ένταξη τους στην κοινωνία.

Λέξεις-Κλειδιά: Συνθετική Βιολογία, iGEM Ioannina, STEM, Αγωγή Υγείας, Βιοηθική

Βλέποντας τον χώρο από διαφορετικές οπτικές. Βελτίωση της ικανότητας χωρικής προοπτικής στο νηπιαγωγείο

Δρ. Χριστίνα Ζήση,

Εκπαιδευτικός Π.Ε.- Νηπιαγωγός ΠΕ60,

chrzisi@gmail.com

Οι χωρικές ικανότητες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ικανότητα του ατόμου να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της ζωής. Παρόλα αυτά, στο πλαίσιο της εκπαίδευσης του νηπιαγωγείου, οι χωρικές ικανότητες συχνά παραμελούνται. Η παρούσα εργασία στοχεύει στη διερεύνηση της ανάπτυξης της ικανότητας λήψης προοπτικής, εστιάζοντας στη θέαση από διαφορετικά ύψη, σε παιδιά ηλικίας 4-6 ετών στο νηπιαγωγείο.

Η μελέτη αυτή αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης έρευνας για τη βελτίωση των χωρικών ικανοτήτων, μέσω ειδικά σχεδιασμένης μαθησιακής παρέμβασης και της χρήσης δύο χαρτών μεγάλης κλίμακας και πολύ μεγάλων χαρτών, που δημιουργήθηκαν ειδικά για τον σκοπό αυτό. Το δείγμα αποτέλεσαν 140 μαθητές από 8 τμήματα νηπιαγωγείων σε αστική περιοχή, οι οποίοι χωρίστηκαν σε πειραματική ομάδα και ομάδα ελέγχου. Η συλλογή των δεδομένων έγινε πριν και μετά τη διδακτική παρέμβαση με τη χρήση ερωτηματολογίου. Τα αποτελέσματα έδειξαν, στατιστικά σημαντική βελτίωση μετά την διδακτική παρέμβαση στο σύνολο των παιδιών, ανεξάρτητα από την τάξη (νήπια ή προνήπια) και το φύλο. Τα προνήπια (1η χρονιά στο νηπιαγωγείο) της πειραματικής ομάδας παρουσίασαν, στο τέλος της σχολικής χρονιάς, υψηλότερη απόδοση από τα νήπια (2η χρονιά στο νηπιαγωγείο) της ομάδας ελέγχου. Τα ευρήματα επιβεβαιώνουν την αποτελεσματικότητα της διδακτικής παρέμβασης, την ευπλαστότητα της συγκεκριμένης χωρικής ικανότητας και την δυνατότητα βελτίωσής της ακόμα και στα πιο μικρά παιδιά (προνήπια).

Λέξεις-Κλειδιά: προσχολική εκπαίδευση, νηπιαγωγείο, χωρικές ικανότητες, λήψη προοπτικής

Διερεύνηση των αντιλήψεων μελλοντικών νηπιαγωγών για τη σχέση ανθρώπου-φύσης μέσα από εικαστικές αναπαραστάσεις

Γραμματεία Καρέτσου,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr100076@uoi.gr

Αθηνά-Χριστίνα Κορνελάκη,

Επίκουρη Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

akornelaki@uoi.gr

Η τέχνη αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα αισθητικής και ηθικής ανάπτυξης του ανθρώπου. Η παιδαγωγική της διάσταση προσφέρει στους/στις μαθητές/τριες τη δυνατότητα άμεσης και ενεργού εμπλοκής σε δημιουργικές διαδικασίες, ενισχύοντας τόσο την ατομική τους ανάπτυξη όσο και την κοινωνική τους ένταξη (Κερκύρα & Καραγιαννοπούλου, 2024). Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση του ρόλου της τέχνης στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση φοιτητών/τριών. Το δείγμα αποτέλεσαν 29 φοιτητές και φοιτήτριες του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Η παρέμβαση διήρκησε από τις 11 Δεκεμβρίου 2025 έως τις 21 Ιανουαρίου

2026 και περιλάμβανε τρεις καλλιτεχνικές δραστηριότητες περιβαλλοντικού περιεχομένου (ζωγραφική, φωτογραφία και επίδειξη μόδας). Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην πρώτη δραστηριότητα, τη ζωγραφική, μέσω της οποίας διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις των φοιτητών/τριών για τη σχέση ανθρώπου–φύσης μέσω της εικαστικής έκφρασης. Για την ανάλυση των δεδομένων ακολουθήθηκε ποιοτική προσέγγιση, με χρήση της σταθμισμένης ρούμπρικας αξιολόγησης των Flowers et al. (2015), προκειμένου να εξεταστεί το είδος και ο βαθμός αλληλεπίδρασης των εννοιών που αναπαρίστανται στις ζωγραφιές. Τα αποτελέσματα φανέρωσαν πως οι φοιτητές/τριες αναπαρίσταν εναρκώς έννοιες που σχετίζονται με το περιβάλλον, καθώς και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ ανθρώπων, βιοτικών και αβιοτικών στοιχείων. Έμφαση δίνεται στα βιοτικά και αβιοτικά στοιχεία, με τον ανθρώπινο παράγοντα να εμφανίζεται λιγότερες φορές στις ζωγραφιές, αλλά με σαφείς αλληλεπιδράσεις με το περιβάλλον. Η εικαστική έκφραση φαίνεται να λειτουργεί ως μέσο απόδοσης νοημάτων, υπογραμμίζοντας τη δυναμική της στην ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Λέξεις-Κλειδιά: τέχνη, περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, καλλιτεχνικές δραστηριότητες, ζωγραφική, τριτοβάθμια εκπαίδευση

Μαθαίνω δημιουργικά: Εισαγωγή στην 3D σχεδίαση και κατασκευή σπιτιού από νήπια μέσω ψηφιακών εργαλείων

Ηλιάννα Παπαντώνη,

3^ο Πειραματικό Νηπιαγωγείο Θεσσαλονίκης (ενταγμένο στο ΑΠΘ),

ipapantoni@sch.gr

Κωνσταντίνος Δραγογιάννης,

Μεταπτυχιακός φοιτητής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,

kdragogiannis@sch.gr

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει μια πρόταση διδακτικού σεναρίου που εισάγει τα νήπια στον κόσμο της τρισδιάστατης (3D) σχεδίασης και κατασκευής, αξιοποιώντας τα ψηφιακά εργαλεία Tinkercad και Pepakura Designer. Μέσω της δημιουργίας ενός απλού 3D σπιτιού, τα παιδιά προσχολικής ηλικίας εξοικειώνονται με βασικές έννοιες γεωμετρίας, χωρικής αντίληψης και ψηφιακής δημιουργίας, ενώ παράλληλα ενισχύεται η δημιουργικότητά τους και η ενεργή συμμετοχή τους στην παιδαγωγική διαδικασία. Η διδακτική παρέμβαση βασίζεται στο μοντέλο 5E (Engage, Explore, Explain, Elaborate, Evaluate) και εντάσσεται στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής προσέγγισης STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics). Η εργασία τεκμηριώ-

νει θεωρητικά τη σημασία της ένταξης ψηφιακών τεχνολογιών στην προσχολική εκπαίδευση, περιγράφει αναλυτικά τα στάδια υλοποίησης του σεναρίου και προτείνει τρόπους αξιολόγησης της μαθησιακής διαδικασίας. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα περιλαμβάνουν την ανάπτυξη χωρικής σκέψης, δημιουργικής επίλυσης προβλημάτων και δεξιοτήτων συνεργασίας.

Λέξεις-Κλειδιά: 3D σχεδίαση, προσχολική εκπαίδευση, STEAM, μοντέλο 5E, Tinkercad

Τέχνες, μουσική και δημιουργική έκφραση στην εκπαίδευση

Προγράμματα μουσικής για νήπια σχετικά με τη χρήση τους στο νηπιαγωγείο

Αθηνά Αναστασοπούλου,

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
athinaaa.nst@gmail.com

Η παρούσα εργασία εξετάζει τη χρήση δημιουργικών εργαλείων, με έμφαση στη μουσική, στη ζωγραφική και στις ΤΠΕ, στο πλαίσιο της προσχολικής εκπαίδευσης. Ειδικότερα, αναλύονται οι τρόποι ενσωμάτωσής τους στο νηπιαγωγείο, οι παιδαγωγικές θεωρίες που τις υποστηρίζουν και ο ρόλος των εκπαιδευτικών και των μαθητών στη διδακτική διαδικασία. Βασισμένη σε επιστημονικά άρθρα και θεωρητικά μοντέλα, η εργασία αναδεικνύει τα οφέλη των δημιουργικών εργαλείων στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, στη δημιουργικότητα και στη συνεργατική μάθηση, ενώ παρουσιάζει και τις προκλήσεις που ενδέχεται να ανακύψουν. Τέλος, προτείνονται στρατηγικές για τη βελτίωση της διδακτικής πράξης και της εκπαιδευτικής πολιτικής στον τομέα αυτό.

Λέξεις-Κλειδιά: Μουσική, Προσχολική Εκπαίδευση, Δημιουργικά Εργαλεία, Συνεργατική Μάθηση, Δημιουργικότητα

Ο μουσικός αυτοσχεδιασμός ως εργαλείο αειφόρου εκπαίδευσης στην προσχολική αγωγή: Στάσεις και αντιλήψεις μελλοντικών νηπιαγωγών

Παναγιώτα Αντωνάκη,

MSc Νηπιαγωγός ΠΕ60, Αποσπασμένη εκπαιδευτικός,
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
notaantonaki@uoi.gr

Κωνσταντίνος Δημητρίου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
k.dimitriou@uoi.gr

Η παρούσα έρευνα διερευνά τις στάσεις και αντιλήψεις μελλοντικών νηπιαγωγών αναφορικά με τον μουσικό αυτοσχεδιασμό ως εργαλείο αειφόρου εκπαίδευσης στην προσχολική αγωγή. Ο μουσικός αυτοσχεδιασμός, ως δημιουργική και αυθόρμητη μουσική πράξη, μοιράζεται θεμελιώδεις παιδαγωγικές αξίες με την αειφόρο εκπαίδευση, όπως η κριτική σκέψη, η δημιουργικότητα, η προσαρμοστικότητα και η συνεργασία. Ιδιαίτερη σημασία αποκτά η διαθεματική σύνδεση των δύο πεδίων στο πλαίσιο της προσχολικής αγωγής, όπου ο αυτοσχεδιασμός μπορεί να λειτουργήσει ως αφετηρία για τη διερεύνηση περιβαλλοντικών εννοιών και την καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης από την πρώιμη παιδική ηλικία. Η έρευνα υιοθετεί ποσοτική μεθοδολογία με τη χρήση ερωτηματολογίου κλειστού τύπου και κλίμακας Likert πέντε βαθμίδων. Το δείγμα αποτελείται από φοιτητές και φοιτήτριες του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Τα ερευνητικά ερωτήματα εστιάζουν στο βαθμό εξοικείωσης των συμμετεχόντων με τον μουσικό αυτοσχεδιασμό, στις αντιλήψεις τους για τη διαθεματική σύνδεσή του με την αειφόρο εκπαίδευση, καθώς και στην αυτοαποτελεσματικότητά τους για την εφαρμογή σχετικών δραστηριοτήτων στο νηπιαγωγείο. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα αναμένεται να αναδείξουν τις δυνατότητες και τα εμπόδια που αντιλαμβάνονται οι μελλοντικοί νηπιαγωγοί στην ενσωμάτωση διαθεματικών προσεγγίσεων μουσικής και αειφορίας στην εκπαιδευτική πράξη. Παράλληλα, τα ευρήματα αναμένεται να συμβάλουν στον επιστημονικό διάλογο για την αναβάθμιση και ανανέωση των προγραμμάτων σπουδών των παιδαγωγικών τμημάτων, με έμφαση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων δημιουργικής και βιώσιμης διδασκαλίας στο σύγχρονο νηπιαγωγείο.

Λέξεις-Κλειδιά: μουσικός αυτοσχεδιασμός, αειφόρος εκπαίδευση, προσχολική αγωγή, μελλοντικοί νηπιαγωγοί, διαθεματικές προσεγγίσεις

Εκπαιδευτικές Διαδρομές στην πόλη με παιδιά προσχολικής εκπαίδευσης: εξοικείωση με υπαίθρια γλυπτική

Ελευθερία Βελογιάννη,

Νηπιαγωγός ΠΕ60, Διεύθυνση Α/θμιας Γ' Αθήνας,

erivelog@gmail.com

Η επαφή των παιδιών με την τέχνη προϋποθέτει τη γνωριμία τους με ποικίλες μορφές έκφρασης, ανάμεσα στις οποίες εξέχουσα θέση κατέχουν οι εικαστικές τέχνες. Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι οι εικαστικές μορφές δεν αποτελούν έναν κλειστό χώρο, αλλά συμπυκνώνουν ιδέες, αξίες και στάσεις της εκάστοτε εποχής. Αντικείμενο της παρούσας εισήγησης αποτελεί η εξοικείωση των παιδιών προσχολικής ηλικίας με την αισθητική της σύγχρονης υπαίθριας γλυπτικής ως πολιτιστικό προϊόν. Η εργασία αποτελεί μέρος του εκπαιδευτικού-πολιτιστικού προγράμματος «Αγαλματάκια ακού-

νητα, αγέλαστα; Προσέγγιση της σύγχρονης υπαίθριας γλυπτικής του Δήμου Περιστερίου», στο οποίο παρουσιάζονται δράσεις που συνθέτουν μια καινοτόμο πολιτιστική διαδρομή. Το πρόγραμμα διεξήχθη σε Νηπιαγωγείο του Περιστερίου, με παρεμβάσεις σχεδιασμένες βάσει των παιδαγωγικών αρχών του Αναλυτικού Προγράμματος Προσχολικής Εκπαίδευσης. Οι δράσεις είχαν ολιστικό, βιωματικό και διεπιστημονικό χαρακτήρα, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις ώστε τα νήπια να εκφράζονται ελεύθερα και να προσεγγίζουν την τέχνη μέσα από το παιχνίδι. Επιλέχθηκε η χρήση θεατρικών τεχνικών ως μέθοδος εκπαιδευτικής διερεύνησης, επιτρέποντας στα παιδιά να αναπτύξουν την παρατηρητικότητα και την κριτική τους σκέψη, προσδίδοντας προσωπικό νόημα στα γλυπτά της πόλης τους. Από την αξιολόγηση του προγράμματος προέκυψε ότι η ενασχόληση με τη σύγχρονη τέχνη ενισχύει τη δημιουργική σκέψη και την αντιληπτική ικανότητα των μαθητών/-τριών. Εν κατακλείδι, η συγκεκριμένη προσέγγιση προσφέρει στον εκπαιδευτικό ένα πολύτιμο εργαλείο για τον σχεδιασμό καινοτόμων παρεμβάσεων που μετατρέπουν τον δημόσιο χώρο σε ένα ανοιχτό πεδίο μάθησης και πολιτισμικής ευαισθητοποίησης.

Λέξεις-Κλειδιά: υπαίθρια γλυπτική, θεατρικές τεχνικές, εκπαιδευτικές παρεμβάσεις, προσχολική εκπαίδευση, αισθητική αγωγή

Η παιδαγωγική αξιοποίηση trap τραγουδιών στο μάθημα της Μουσικής στο Γυμνάσιο. Το παράδειγμα του τραγουδιού *Romanzo Criminale*

Ευγενία Καρούμπαλη,

Εκπαιδευτικός Μουσικής ΠΕ79.01, Πρότυπο Γυμνάσιο Πατρών,

jennykarouumpali@sch.gr

Παρά το γεγονός ότι το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής του Γυμνασίου προωθεί το μουσικό πλουραλισμό, στην πράξη δεν αξιοποιείται παιδαγωγικά η trap μουσική, όχι μόνο στον Ελλαδικό χώρο αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο αποκλεισμός αυτός, όμως, έχει ως συνέπεια την απώλεια ευκαιριών διαχείρισης σημαντικών ζητημάτων σχετικά με τη δημοφιλή κουλτούρα, την κοινωνία και την εξωσχολική ζωή των μαθητών/τριών. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται ένα διδακτικό σενάριο στο οποίο αξιοποιείται παιδαγωγικά το trap τραγούδι *Romanzo Criminale*. Στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα συγκαταλέγονται: η συσχέτιση της οπτικής αφήγησης του επίσημου μουσικού βίντεο του τραγουδιού *Romanzo Criminale* με τη δομή του, ο εντοπισμός τόσο στο ποιητικό κείμενο του τραγουδιού *Romanzo Criminale* όσο και στην οπτική αφήγηση του επίσημου μουσικού βίντεο στοιχείων που ανήκουν στο τυπικό αφήγημα του συγκεκριμένου μουσικού είδους και η περιγραφή του τρόπου με τον ο-

ποίο οπτικοποιείται το ποιητικό κείμενο του τραγουδιού *Romanzo Criminale* στο επίσημο μουσικό του βίντεο. Το διδακτικό αυτό σενάριο εφαρμόστηκε σε τμήματα του Προτύπου Γυμνασίου Πατρών κατά τις σχολικές χρονιές 2024 -2025 και 2025 – 2026. Σε γενικές γραμμές οι μαθησιακοί στόχοι πραγματοποιήθηκαν.

Λέξεις-Κλειδιά: Μουσική, *Romanzo Criminale*, trap, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Όχι. Διαθεματική Σύνδεση Μουσικής και Εργαστηρίου Δεξιοτήτων στο Γυμνάσιο

Ευγενία Καρούμπαλη,

Εκπαιδευτικός Μουσικής ΠΕ79.01, Πρότυπο Γυμνάσιο Πατρών,

jennykaroumpali@sch.gr

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται ένα διδακτικό σενάριο στο οποίο υπάρχει διαθεματική σύνδεση Μουσικής και Εργαστηρίων Δεξιοτήτων. Το διδακτικό σενάριο αξιοποιεί παιδαγωγικά το σύγχρονο δημοφιλές τραγούδι «Όχι» (το οποίο ερμηνεύει η Λίλα Τριάντη) στους στίχους του οποίου εμπεριέχεται μία αντίδραση όχι μόνο σε θέματα προσωπικών σχέσεων, αλλά και στο ρατσισμό, στο σεξισμό και γενικότερα στις κοινωνικές επιταγές. Στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα συγκαταλέγονται η σύνδεση του έμφυλου και φυλετικού κώδικα, του κώδικα χώρου, της οπτικής αφήγησης και των σημαντικών αντικειμένων (props) του επίσημου μουσικού βίντεο του τραγουδιού «Όχι» με το περιεχόμενο των στίχων, καθώς και η αναγνώριση των βασικών μορφολογικών στοιχείων του τραγουδιού. Επιπλέον, περιλαμβάνεται ο προβληματισμός σχετικά με τη χρήση τοποθέτησης προϊόντων / γκρίζας διαφήμισης στα επίσημα μουσικά βίντεο σύγχρονων δημοφιλών τραγουδιών. Οι διδακτικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιήθηκαν είναι η βιωματική προσέγγιση, η συνεργατική μάθηση και η διαθεματική προσέγγιση. Το διδακτικό αυτό σενάριο εφαρμόστηκε σε τμήματα του Προτύπου Γυμνασίου Πατρών τη σχολική χρονιά 2025 – 2026. Στα τμήματα της Γ' Γυμνασίου στα οποία εφαρμόστηκε, έγινε διαθεματική σύνδεση με το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Έμφυλες διαστάσεις & βία στα ΜΜΕ & την Τέχνη». Σε γενικές γραμμές οι μαθησιακοί στόχοι επιτεύχθηκαν.

Λέξεις-Κλειδιά: Μουσική, Εργαστήρια Δεξιοτήτων, Όχι, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

**Φιλαναγνωσία και 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης
«Ευτυχισμένοι άνθρωποι δημιουργούν ευτυχισμένες πόλεις»
«Τα παιδιά σχεδιάζουν την πόλη που τους αξίζει»**

Διονυσία Πάτρα,

MSc Δημόσιας Ιστορίας, Συγγραφέας παιδικών βιβλίων,

patradenia@gmail.com

Η παιδική λογοτεχνία μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο ευαισθητοποίησης και αλλαγής στάσεων, προετοιμάζοντας τους αυριανούς ενεργούς πολίτες για έναν πιο βιώσιμο κόσμο. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών/-τριών σχετικά με τις παγκόσμιες περιβαλλοντικές προκλήσεις. Κεντρικό άξονα αποτελεί η διαδραστική παρουσίαση του βιβλίου «Πού κρύβεται η ευτυχία;», η οποία λειτουργεί ως το «όχημα» για την εισαγωγή των παιδιών στην έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Μέσα από τη βιωματική επαφή με το κείμενο και την εικονογράφηση, τα παιδιά έρχονται σε επαφή, αφενός, με τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) με τρόπο απλό και κατανοητό και, αφετέρου, με την αξία της λογοτεχνίας, καλλιεργώντας παράλληλα αναγνωστικές συνήθειες. Η παρέμβαση αποσκοπεί στη σύνδεση της προσωπικής ευτυχίας και ευημερίας με τη συλλογική ευθύνη για την προστασία του περιβάλλοντος και την κοινωνική δικαιοσύνη, ενώ ταυτόχρονα παρακινεί τα παιδιά να οραματιστούν την πόλη στην οποία θα ήθελαν να ζήσουν. Στο πλαίσιο της παρουσίασης θα αναλυθούν: η μεθοδολογία της δράσης, οι εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν για την αποκωδικοποίηση των 17 Στόχων, καθώς και τα αποτελέσματα της παρέμβασης στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της ενσυναίσθησης. Τέλος, θα παρουσιαστούν τα συμμετέχοντα νηπιαγωγεία, το προφίλ των εκπαιδευτικών και των μαθητών/-τριών, καθώς και το εικαστικό αποτέλεσμα των πόλεων που δημιούργησαν τα παιδιά.

Λέξεις-Κλειδιά: φιλαναγνωσία, νηπιαγωγείο, βιωματική εκπαίδευση, καινοτόμες δράσεις, παιδική λογοτεχνία

**Αντιλαμβανόμενη υπευθυνότητα των εκπαιδευτικών για την καλλιέργεια της μουσικής δημιουργικότητας στην
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση**

Μαρία Σακελλαρίου,

Ομότιμη Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

marisak@uoi.gr

Γεωργία Σαρικάκη,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

g.sarikaki@uoi.gr

Σπυρίδων Πανταζής,

Ομότιμος Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

sxpantazis@gmail.com

Γρηγόριος Στάθης,

Ομότιμος Καθηγητής, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, ΕΚΠΑ,

gregorios.stathis@gmail.com

Η μουσική δημιουργικότητα αποτελεί βασική διάσταση της ολόπλευρης ανάπτυξης των παιδιών και αναγνωρίζεται ως σημαντικός στόχος της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Η καλλιέργειά της απαιτεί ενεργή ανάληψη υπευθυνότητας από τους εκπαιδευτικούς, η οποία φαίνεται να μη νοηματοδοτείται ούτε να κατανέμεται ομοιόμορφα. Στην παρούσα μελέτη διερευνήθηκε η αντιλαμβανόμενη υπευθυνότητα των εκπαιδευτικών για την προώθηση της μουσικής δημιουργικότητας, με έμφαση σε θεσμικούς και επαγγελματικούς παράγοντες. Το δείγμα αποτέλεσαν 504 εκπαιδευτικοί της Κρήτης (νηπιαγωγοί, δάσκαλοι γενικής αγωγής, εκπαιδευτικοί μουσικής) που επιλέχθηκαν με τυχαία στρωματοποιημένη δειγματοληψία. Η αντιλαμβανόμενη υπευθυνότητα μετρήθηκε με μία δήλωση τύπου Likert. Τα δεδομένα αναλύθηκαν με περιγραφική στατιστική, συγκριτικές δοκιμασίες και ιεραρχική τμηματοποίηση (Chi-squared Automatic Interaction Detection) (CHAID), προκειμένου να εντοπιστούν διακριτές ομάδες εκπαιδευτικών βάσει συνδυασμών επαγγελματικών και θεσμικών χαρακτηριστικών. Οι αναλύσεις ανέδειξαν διαφοροποιήσεις στην αντιλαμβανόμενη υπευθυνότητα ανά ειδικότητα, επίπεδο μουσικής κατάρτισης, μορφές επιμόρφωσης και επαγγελματικές συνθήκες. Από την εφαρμογή της ιεραρχικής τμηματοποίησης (CHAID) αναδείχθηκαν διαφορετικά προφίλ υπευθυνότητας που συνδέονται με τον επαγγελματικό ρόλο και το βαθμό θεσμικής νομιμοποίησης της μουσικής δημιουργικότητας στο σχολείο. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι η υπευθυνότητα για τη μουσική δημιουργικότητα δεν είναι ατομικό χαρακτηριστικό αλλά στάση που διαμορφώνεται από θεσμικές και επαγγελματικές συνθήκες, και διαμορφώνει προτάσεις για παιδαγωγική και επιμορφωτική ενίσχυση της σχολικής πρακτικής.

Λέξεις-Κλειδιά: μουσική δημιουργικότητα, υπευθυνότητα εκπαιδευτικών, παιδαγωγική δράση, θεσμικό πλαίσιο

Εμπλουτισμός - αναθεώρηση της διδακτικής πρακτικής στη μουσική εκπαίδευση: Απόψεις νηπιαγωγών, δασκάλων και εκπαιδευτικών Μουσικής

Γεωργία Σαδικάκη,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

g.sarikaki@uoi.gr

Μαρία Σακελλαρίου,

Ομότιμη Καθηγήτρια Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

marisak@uoi.gr

Σπυρίδων Πανταζής,

Ομότιμος Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

sxpantazis@gmail.com

Γρηγόριος Στάθης,

Ομότιμος Καθηγητής, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, ΕΚΠΑ,

gregorios.stathis@gmail.com

Η επαγγελματική μάθηση των εκπαιδευτικών στη μουσική εκπαίδευση συνδέεται άμεσα με την ικανότητά τους να αναστοχάζονται συστηματικά και να αναπροσαρμόζουν τεκμηριωμένα τη διδακτική τους πρακτική. Στο πλαίσιο της καλλιέργειας της μουσικής δημιουργικότητας, η ετοιμότητα για διδακτικό εμπλουτισμό δεν αποτελεί απλώς προσωπική στάση, αλλά δείκτη επαγγελματικής ενεργοποίησης, παιδαγωγικής ευελιξίας και διάθεσης για συνεχή βελτίωση. Η διερεύνηση των παραγόντων που ενισχύουν αυτή την ετοιμότητα αποκτά ιδιαίτερη σημασία, ιδίως σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον που απαιτεί δημιουργικές, διαφοροποιημένες και συνεργατικές προσεγγίσεις μάθησης. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των παραγόντων που συνδέονται με την ανάγκη εμπλουτισμού ή αναθεώρησης της διδακτικής πρακτικής στη μουσική. Το δείγμα αποτέλεσαν 481 εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Νηπιαγωγοί, Δάσκαλοι και Εκπαιδευτικοί Μουσικής) από δημόσια σχολεία της Κρήτης. Υιοθετήθηκε ποσοτικός ερευνητικός σχεδιασμός. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω δομημένου ερωτηματολογίου και αναλύθηκαν με ιεραρχική δυαδική λογιστική παλινδρόμηση, προκειμένου να εξεταστεί η συμβολή δημογραφικών και επαγγελματικών μεταβλητών στην πρόβλεψη της ανάγκης αναθεώρησης ή εμπλουτισμού της διδακτικής πρακτικής στη μουσική. Από τα αποτελέσματα διαπιστώθηκε ότι δημογραφικά χαρακτηριστικά, όπως το φύλο, η ηλικία και η διδακτική εμπειρία, δεν προβλέπουν στατιστικά σημαντικά την ανάγκη διδακτικής αναθεώρησης. Αντίθετα, η συμμετοχή σε επιμορφωτικές

δράσεις και η συνεργασία ή αναζήτηση βοήθειας από συναδέλφους αύξησαν σημαντικά την πιθανότητα δήλωσης ανάγκης για εμπλουτισμό της μουσικής διδασκαλίας. Τα ευρήματα αναδεικνύουν τη σημασία της συνεργατικής επαγγελματικής μάθησης και της ενεργού επιμορφωτικής εμπλοκής ως σημαντικών μηχανισμών ενίσχυσης της αναστοχαστικής πρακτικής, υποστηρίζοντας την ανάγκη συστηματικής ενδυνάμωσης επαγγελματικών κοινοτήτων μάθησης στη μουσική εκπαίδευση.

Λέξεις-Κλειδιά: μουσική εκπαίδευση, διδακτική αναθεώρηση, επαγγελματική ανάπτυξη, συνεργατική μάθηση

«Μικρο...Καλοτεχνίτες»: Οι φοιτητές της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων εισάγουν τους μαθητές του νηπιαγωγείου στη θεωρία και την πράξη της σύγχρονης τέχνης

Εσθήρ Σόλομων,

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Μουσειολογίας και Επιμελητικών Πρακτικών
Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών,

estersol@hotmail.com

Ιωάννα Τριάντου,

Ε.ΔΙ.Π, Σχολή Καλών Τεχνών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

iotriantou@uoi.gr

Στην εισήγηση παρουσιάζεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μιας φοιτητικής έκθεσης σύγχρονης τέχνης και μιας παράλληλης μουσειοπαιδαγωγικής δράσης που πραγματοποιήθηκαν από τεταρτοετείς φοιτητές της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κατά το ακαδημαϊκό έτος 2024–2025. Η δράση αναπτύχθηκε στο πλαίσιο των μαθημάτων Μουσειοπαιδαγωγικής και Διδακτικής της Τέχνης, σε συνεργασία με το Νηπιαγωγείο Κάτω Μαρμάρων Ιωαννίνων, ανταποκρινόμενη στο αίτημά του για δημιουργική επαφή των νηπίων με το εικαστικό φαινόμενο. Κεντρικά ερωτήματα της σύγχρονης τέχνης —όπως οι μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης, η φύση του video art, της χαρακτηριστικής και των εγκαταστάσεων, η έννοια της ολοκλήρωσης ενός έργου, η σχέση τέχνης και παιχνιδιού, η υλικότητα της ζωγραφικής και η σύνδεση έργου και συναισθήματος— αποτέλεσαν τον άξονα τόσο της επιμελητικής σύλληψης όσο και των παιδαγωγικών δραστηριοτήτων. Στην εισήγηση αναλύονται το επιμελητικό σκεπτικό της φοιτητικής έκθεσης, οι αρχές μουσειοπαιδαγωγικού σχεδιασμού, η αλληλεπίδραση των φοιτητών με τους μαθητές και η θεωρητική τεκμηρίωση της προσωπικής εικαστικής τους πράξης, καθώς και η σύνδεση της δράσης με τους στόχους του νέου Προγράμματος Σπουδών για το Νηπιαγωγείο, ιδίως ως προς την επαφή με την εικαστική

μορφή και σύνθεση, την κατανόηση του εικαστικού περιεχομένου, τη μύηση στον εικαστικό χώρο και την παρουσίαση έργων. Η εργασία αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο η σύγχρονη εικαστική δημιουργία και το θεωρητικό πλαίσιο παραγωγής της μπορούν να γίνουν προσιτά και ουσιαστικά για μαθητές προσχολικής ηλικίας, μέσα από στοχευμένες, βιωματικές και δημιουργικές πρακτικές.

Λέξεις-Κλειδιά: Νηπιαγωγείο, εικαστικά, σύγχρονη τέχνη, μουσειοπαιδαγωγικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, διδακτική της τέχνης.

Δημιουργικότητα μέσω Τέχνης για την Τρίτη Ηλικία

Αλέξανδρος Η. Στυλιανίδης,

Φοιτητής, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης,

alexandros.stylianidis@gmail.com

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει τον σημαίνοντα ρόλο της Κοινωνικής Παιδαγωγικής και της Κοινωνικοπολιτισμικής Εμφύχωσης στον εμπλουτισμό των διαδικασιών μάθησης για την ενίσχυση της δημιουργικότητας των ατόμων της τρίτης ηλικίας, με την αξιοποίηση της τέχνης ως τεχνικής ενεργοποίησης της δημιουργικής σκέψης και απελευθέρωσης των εκφραστικών και επικοινωνιακών δυνατοτήτων. Αφού πρώτα σκιαγραφηθούν οι αρχές που διέπουν τους δύο επιστημονικούς κλάδους και προσδιοριστεί εννοιολογικά η τρίτη ηλικία, σταχυολογούνται θετικές και αρνητικές απόψεις για τη γήρανση και αναπτύσσονται οι στόχοι των κοινωνικοεκπαιδευτικών προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται μελέτες και έρευνες για τα ευεργετικά οφέλη που αντλούν οι ηλικιωμένοι από τη συμμετοχή τους σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες και επισημαίνεται η συμβολή των διαφόρων μορφών τέχνης, όπως της λογοτεχνίας, της δημιουργικής γραφής και των εικαστικών τεχνών, στην ψυχοκοινωνική και στη συναισθηματική ευημερία και ευτυχία τους.

Λέξεις-Κλειδιά: Κοινωνική Παιδαγωγική, Κοινωνικοπολιτισμική Εμφύχωση, δημιουργικότητα, τέχνη, τρίτη ηλικία

Διατροφή, σώμα και αυτοεικόνα στους νέους: μια διαθεματική προσέγγιση στο Εργαστηριακό Κέντρο Γρεβενών

Ευδοξία Δέρμου,

Επισκέπτρια Υγείας MSc, Εκπαιδευτικός ΠΕ87.02, Υποψ. Διδάκτωρ

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

e.dermou@uoi.gr

Μάνου Νεκταρία,

Βρεφονηπιοκόμος MSc, Εκπαιδευτικός ΠΕ87.09, Υποψ. Διδάκτωρ Τμήματος Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική ηλικία, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,

nekmanou@gmail.com

Αριστέα Κατσανεβάκη,

Νοσηλεύτρια MSc, Σχολική Νοσηλεύτρια ΕΠΑΛ Γρεβενών,

aristeakats@outlook.com

Αικατερίνη Κατσιούρα,

Σύμβουλος ΠΕ87 Υγείας-Πρόνοιας-Ευεξίας,

akatsioura@yahoo.gr

Γεώργιος Καραμήτσιος,

Εκπαιδευτικός ΠΕ84, Διευθυντής Εργαστηριακού Κέντρου Γρεβενών,

gkarami14@gmail.com

Η εφηβεία αποτελεί μια μεταβατική περίοδο έντονων βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών αλλαγών, κατά την οποία η διατροφή, η αυτοεικόνα και η επιρροή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης διαμορφώνουν καθοριστικά την ταυτότητα και την υγεία των νέων. Η ισορροπημένη διατροφή συμβάλλει όχι μόνο στη σωματική ανάπτυξη αλλά και στη συναισθηματική σταθερότητα, στη συγκέντρωση και στη συνολική ευεξία. Παράλληλα, η εικόνα σώματος και η αυτοεκτίμηση επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τα πρότυπα που προβάλλονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία συχνά προωθούν μη ρεαλιστικά και επεξεργασμένα πρότυπα εμφάνισης. Στο πλαίσιο της εσωτερικής αξιολόγησης των σχολικών μονάδων, στο Εργαστηριακό Κέντρο Γρεβενών υλοποιήθηκε διαθεματική συνεργασία μεταξύ υγεία των ειδικοτήτων Βοηθών

Νοσηλευτικής, Αισθητικής, Βοηθών Βρεφονηπιοκόμων και Μηχανολογίας, με τίτλο: «Διατροφικές συνήθειες, σώμα και αυτοεικόνα στους νέους», με στόχο την ολιστική προσέγγιση του ζητήματος. Η διαθεματικότητα στην επαγγελματική εκπαίδευση ενισχύει τη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη και προάγει τη βιωματική μάθηση. Μέσα από μια πληθώρα δράσεων – όπως ενημερωτικές παρεμβάσεις, βιωματικά εργαστήρια, παρουσιάσεις, καμπάνιες ευαισθητοποίησης και δημιουργικές δραστηριότητες – αναδείχθηκε η σημασία της υγιεινής διατροφής, της ενίσχυσης της θετικής αυτοεικόνας και της ανάπτυξης κριτικής στάσης απέναντι στα ψηφιακά πρότυπα. Πληθυσμός στόχος της δράσης μας αποτέλεσαν οι μαθητές της Γ τάξης των προαναφερθέντων ειδικοτήτων του Ημερησίου ΕΠΑΛ Γρεβενών. Η ειδικότητα της Νοσηλευτικής σε συνεργασία με τη σχολική νοσηλεύτρια του ΕΠΑΛ Γρεβενών, προσέγγισε το θέμα από την πλευρά της πρόληψης και της προαγωγής υγείας, της Αισθητικής εστίασε στη ρεαλιστική εικόνα σώματος και στη φροντίδα του εαυτού, οι Βοηθοί Βρεφονηπιοκόμων ανέδειξαν τη σημασία της διαμόρφωσης υγιών προτύπων από μικρή ηλικία, ενώ η Μηχανολογία συνέβαλε δημιουργικά στην τεχνική υποστήριξη και στην παραγωγή υλικού για τις δράσεις ενημέρωσης. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν ομιλίες και εργαστήρια από ειδικούς της σχολικής μονάδας, της κοινωνίας των Γρεβενών αλλά και φορέων προαγωγής υγιών διατροφικών συνηθειών. Η συνεργατική αυτή προσέγγιση ανέδειξε τον ρόλο του σχολείου ως φορέα πρόληψης, ευαισθητοποίησης και κοινωνικής παρέμβασης. Μέσα από τη σύμπραξη ειδικοτήτων ενισχύθηκε η εξωστρέφεια της σχολικής μονάδας και καλλιεργήθηκε στους μαθητές η υπευθυνότητα απέναντι στην υγεία τους και η κριτική σκέψη απέναντι στα κοινωνικά πρότυπα.

Λέξεις-Κλειδιά: εφηβεία, διατροφή, αυτοεικόνα, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ΕΠΑΛ, διαθεματική συνεργασία, προαγωγή υγείας, εσωτερική αξιολόγηση σχολικών μονάδων.

Η εκπαίδευση των νηπιαγωγών στις πρώτες βοήθειες: Βιβλιογραφική ανασκόπηση και ο ρόλος της Νοσηλευτικής

Αλκμήνη Δημητρίου,

Φοιτήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

nos02548@uoi.gr

Η προσχολική ηλικία συνιστά μια ιδιαίτερα κρίσιμη αναπτυξιακή περίοδο, κατά την οποία τα παιδιά είναι αυξημένα εκτεθειμένα σε ατυχήματα και αιφνίδια επείγοντα περιστατικά εντός του σχολικού περιβάλλοντος. Τα νηπιαγωγεία, ως χώροι καθημερινής φροντίδας και εκπαίδευσης, οφείλουν να διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο υγειονομικής ετοιμότητας και άμεσης ανταπόκρισης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος των νηπιαγωγών καθίσταται καθοριστικός. Ωστόσο, η επάρκεια των

γνώσεών τους και των δεξιοτήτων τους στις πρώτες βοήθειες δεν θεωρείται δεδομένη. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της αναγκαιότητας εκπαίδευσης των νηπιαγωγών στις πρώτες βοήθειες, καθώς και η ανάδειξη της συμβολής της Νοσηλευτικής επιστήμης στην πρόληψη και αποτελεσματική διαχείριση επειγόντων περιστατικών στο πλαίσιο της προσχολικής εκπαίδευσης. Για την επίτευξη του σκοπού πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας μέσω αναζήτησης επιστημονικών άρθρων στις βάσεις δεδομένων PubMed και Google Scholar, χρησιμοποιώντας λέξεις-κλειδιά όπως: first aid, preschool education, teachers' training, school safety και school nursing. Η επιλογή των μελετών βασίστηκε στη θεματική συνάφεια και στη χρονική επικαιρότητα των δημοσιεύσεων. Τα ευρήματα της ανασκόπησης καταδεικνύουν ότι σημαντικό ποσοστό νηπιαγωγών εμφανίζει ελλείψεις γνώσεις και περιορισμένη αυτοπεποίθηση ως προς την παροχή πρώτων βοηθειών, ενώ ταυτόχρονα αναγνωρίζεται έντονα η ανάγκη για οργανωμένα και συστηματικά προγράμματα επιμόρφωσης. Η Νοσηλευτική διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο μέσω της ανάπτυξης εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, της υλοποίησης προγραμμάτων πρόληψης και της ενίσχυσης της διεπιστημονικής συνεργασίας εντός της σχολικής κοινότητας. Συμπερασματικά, η συστηματική εκπαίδευση των νηπιαγωγών στις πρώτες βοήθειες αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Η ενίσχυση της παρουσίας και της συμβολής της Νοσηλευτικής στο σχολικό περιβάλλον δύναται να αναβαθμίσει ουσιαστικά το επίπεδο πρόληψης και ετοιμότητας.

Λέξεις-Κλειδιά: Πρώτες βοήθειες, προσχολική εκπαίδευση, νηπιαγωγοί, σχολική ασφάλεια, σχολική νοσηλευτική

Μαζί για την υγεία: Συνεργασία, επικοινωνία, ενεργός πολιτειότητα

Κέντρου Ευαγγελία,

Εκπαιδευτικός ΠΕ 87.08 Φυσικοθεραπείας, Δ.Δ.Ε. Β' Αθήνας,

kentrouphysio@yahoo.gr

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει τη μαθητική δράση «Μαζί για την Υγεία - Συνεργασία, Επικοινωνία, Ενεργός Πολιτειότητα», που υλοποιήθηκε στο Εργαστηριακό Κέντρο Β' Αθήνας στο πλαίσιο της αξιολόγησης της σχολικής μονάδας, με στόχο την προαγωγή της σωματικής και ψυχικής υγείας και την καλλιέργεια της ενεργού πολιτειότητας. Η δράση εντάσσεται στη θεματική «Υγεία, Ευεξία και Αγωγή Υγείας στην Εκπαίδευση» και επιχειρεί να συνδέσει τη σχολική καθημερινότητα με πρακτικές πρόληψης, ενδυνάμωσης και κοινωνικής υπευθυνότητας. Η μεθοδολογική προσέγγιση βασίστηκε στη Βιωματική και Διερευνητική Μάθηση μέσω Σχεδίου Δράσης (Project

Based Learning). Αρχικά πραγματοποιήθηκε ανίχνευση αναγκών μέσω ανώνυμων ερωτηματολογίων και ομαδικών συζητήσεων, ώστε να αναδειχθούν τα ζητήματα που απασχολούν τους μαθητές/τριες. Στη συνέχεια συγκροτήθηκαν ετερογενείς ομάδες με διακριτούς ρόλους, οι οποίες διερεύνησαν θεματικούς άξονες όπως η σωματική υγεία, η ψυχική ανθεκτικότητα, το σχολικό άγχος και οι διαπροσωπικές σχέσεις. Μέσα από έρευνα, συνεργασία με τη σχολική ψυχολόγο και τη σχολική νοσηλεύτρια, καθώς και αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων, οι μαθητές/τριες διαμόρφωσαν τεκμηριωμένες προτάσεις πρόληψης και προαγωγής της ευεξίας. Οι συμμετέχοντες λειτούργησαν ως «Πρεσβευτές Υγείας», σχεδιάζοντας και υλοποιώντας παρεμβάσεις στη σχολική κοινότητα και παράγοντας ψηφιακό υλικό για τη διάχυση των αποτελεσμάτων. Η δράση ανέδειξε τη σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας εκπαιδευτικών Υγείας και Πληροφορικής, με την υποστήριξη της Διεύθυνσης και επαγγελματιών υγείας, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής, υπευθυνότητας και συμμετοχής. Η εμπειρία καταδεικνύει ότι η σχολική μονάδα μπορεί να αποτελέσει δυναμικό πεδίο προαγωγής υγείας και διαμόρφωσης ενεργών, κοινωνικά υπεύθυνων πολιτών.

Λέξεις-Κλειδιά: δευτεροβάθμια εκπαίδευση, προαγωγή υγείας, ενεργός πολιτεϊότητα, Project Based Learning

Καλές πρακτικές για προγράμματα Αγωγής Υγείας στην υγιεινή διατροφή μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Σεραφείμ Λάππας,

Σχολικός Νοσηλευτής, MSc,

lappasserafeim@gmail.com

Γεώργιος Δέντσικας,

RN, MSc, MEd, HRD, PhD(c), Υποδιοικητής 6^{ης} ΥΠΕ,

gdentsikas@yahoo.gr

Η εργασία αυτή παρουσιάζει και αναλύει βασικές αρχές και καλές πρακτικές για την ανάπτυξη και υλοποίηση αποτελεσματικών προγραμμάτων αγωγής υγείας με επίκεντρο τη σωστή, υγιεινή διατροφή, στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στόχος είναι να δοθεί ένας πρακτικός οδηγός με βάση τα διεθνή και ελληνικά επιστημονικά δεδομένα, καθώς και από εμπειρικά δεδομένα από επιτυχημένες παρεμβάσεις. Αρχικά, περιγράφεται το θεωρητικό πλαίσιο που υποστηρίζει τη σχολική διατροφική αγωγή, τονίζοντας την ανάγκη ανάπτυξης των διατροφικών συνηθειών και τη σύνδεσή τους με την υγεία και τη μάθηση. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η μεθοδολογία σχεδιασμού ενός ολοκληρωμένου προγράμματος, προτείνοντας συγκεκριμένες στρατηγικές και δραστη-

ριότητες που έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές. Αναπτύσσονται θέματα όπως η θετικότητα, η συμμετοχή-ένταξη γονέων και της σχολικής κοινότητας, η δραστηριοποίηση των μαθητών και η χρήση διαδραστικών εργαλείων. Τα αναμενόμενα οφέλη από την εφαρμογή τέτοιων πρακτικών περιλαμβάνουν τη βελτίωση των διατροφικών γνώσεων και στάσεων, την προώθηση υγιεινών συνηθειών και τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού σχολικού περιβάλλοντος. Η συζήτηση τονίζει την κρίσιμη σημασία της υιοθέτησης ενός ολιστικού, θετικού πλαισίου, που στοχεύει στην ενδυνάμωση και όχι στη διαπαιδαγώγηση. Ο επίλογος υποστηρίζει ότι η επένδυση σε δομημένα προγράμματα διατροφικής αγωγής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί σημαντική πράξη πρόληψης και προαγωγής της μακροχρόνιας ευημερίας της νέας γενιάς.

Λέξεις-Κλειδιά: διατροφική αγωγή, πρωτοβάθμια εκπαίδευση, υγεία.

Χτίζοντας συναισθηματική ασφάλεια στο Νηπιαγωγείο: εφαρμογή προγράμματος προαγωγής ψυχικής υγείας

Κατερίνα Φυτιλή,

Νηπιαγωγός ΠΕ60, Med Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης,

5ο Νηπιαγωγείο Αλμυρού Μαγνησίας,

kfitili@yahoo.gr

Το Εργαστήριο Δεξιοτήτων με τίτλο «Κάθε αλλαγή μια φωτεινή αρχή» υλοποιήθηκε στο Νηπιαγωγείο κατά το διάστημα Οκτωβρίου 2025 – Νοεμβρίου 2026 και εντάσσεται στη θεματική ενότητα «Ζω καλύτερα – Ευ ζην: Ψυχική Υγεία». Σκοπός του προγράμματος ήταν η κοινωνικοσυναισθηματική υποστήριξη των νηπίων κατά την ομαλή προσαρμογή τους στο σχολικό περιβάλλον και η ενίσχυση της ψυχικής τους ευεξίας. Η παρέμβαση εδράζεται στις αρχές της κοινωνικο-συναισθηματικής μάθησης και της ψυχικής ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις οποίες η ανάπτυξη δεξιοτήτων αναγνώρισης και ρύθμισης συναισθημάτων λειτουργεί ως προστατευτικός παράγοντας για την ψυχική υγεία στην πρώιμη παιδική ηλικία. Η παιδαγωγική διαδικασία οργανώθηκε σε επτά (7) διαδοχικά εργαστήρια και πλαισιώθηκε από τη φανταστική ηρωίδα «Μικρή Ηλιαχτίδα», η οποία λειτούργησε ως συμβολικό μέσο διαμεσολάβησης και συναισθηματικής ασφάλειας. Μέσω βιωματικών δραστηριοτήτων, όπως αφηγήσεις, παιχνίδι ρόλων, δημιουργικές κατασκευές και ομαδικές δράσεις, τα παιδιά ενθαρρύνθηκαν να αναγνωρίσουν, να εκφράσουν και να διαχειριστούν τα συναισθήματά τους. Παράλληλα, καλλιεργήθηκαν δεξιότητες συνεργασίας, ενσυναίσθησης, αυτορρύθμισης και ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης. Η αξιοποίηση συμβολικών στοιχείων και η έμφαση στη συλλογική εμπειρία συνέβαλαν στη δημιουργία ασφαλούς και υποστηρικτικού πλαισίου αλληλεπίδρασης. Τα ποιοτικά δεδομένα από την εκπαιδευτική πρακτική υποδεικνύουν θετικές ενδείξεις ως προς τη βελτίωση της συναισθηματικής έκφρασης και τη σταδιακή

ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας των νηπίων. Το πρόγραμμα αναδεικνύει τον ρόλο της προσχολικής εκπαίδευσης ως πεδίου προαγωγής της ψυχικής υγείας και υπογραμμίζει τη σημασία οργανωμένων παιδαγωγικών παρεμβάσεων για την ενίσχυση της κοινωνικο-συναισθηματικής ανάπτυξης στην πρώιμη παιδική ηλικία.

Λέξεις-Κλειδιά: ψυχική υγεία, προσχολική εκπαίδευση, κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη, ψυχική ανθεκτικότητα, αυτορρύθμιση, Εργαστήρια Δεξιοτήτων

Ο ρόλος της οργάνωσης των κέντρων μάθησης στον εσωτερικό και εξωτερικό χώρο του νηπιαγωγείου: Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Πολυτίμη-Μαρίνα Καφαράκη,

Νηπιαγωγός ΠΕ60, Ιδιωτική υπάλληλος,

pemikafaraki@gmail.com

Αλεξάνδρα Στρουμπή,

Νηπιαγωγός ΠΕ60, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης,

alexandrastr2001@gmail.com

Η παρούσα έρευνα εστιάζει στη μελέτη του εσωτερικού και εξωτερικού χώρου του νηπιαγωγείου, με ιδιαίτερη έμφαση στα κέντρα ή γωνιές μάθησης, όπως αυτά αναδεικνύονται μέσα από σύγχρονες ερευνητικές μελέτες στον χώρο του νηπιαγωγείου. Σκοπός της εργασίας είναι η βιβλιογραφική διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η οργάνωση του χώρου του νηπιαγωγείου επηρεάζει τη μαθησιακή διαδικασία, την επικοινωνία, τη συνεργασία και την ολόπλευρη ανάπτυξη των νηπίων. Στο πλαίσιο αυτό, τέθηκε το παρακάτω ερευνητικό ερώτημα: «Ποιος είναι ο ρόλος της οργάνωσης των κέντρων μάθησης στον εσωτερικό και εξωτερικό χώρο του νηπιαγωγείου, σύμφωνα με τη σύγχρονη βιβλιογραφία;». Η βιβλιογραφία απαρτίζεται από δέκα ελληνικές πηγές και έντεκα ξενόγλωσσες. Μέσα από την ανασκόπηση διπλωματικών εργασιών, επιστημονικών άρθρων και διατριβών, προκύπτει ότι ο σχολικός χώρος λειτουργεί ως ενεργό παιδαγωγικό πλαίσιο, το οποίο, όταν είναι ευέλικτο, λειτουργικό και οργανωμένο σε θεματικά κέντρα μάθησης, ενισχύει τη συμμετοχή των παιδιών, τη δημιουργικότητα, την αυτενέργεια και την κοινωνική αλληλεπίδραση. Παράλληλα, αναδεικνύεται η σημασία της συνεχούς προσαρμογής και αναδιαμόρφωσης των γωνιών μάθησης από τον/την νηπιαγωγό, σε συνεργασία με τα παιδιά, καθώς και η ανάγκη ύπαρξης σαφών κανόνων για την ομαλή λειτουργία τους. Συνολικά, η βιβλιογραφική ανασκόπηση καταδεικνύει ότι η ποιοτική οργάνωση του χώρου και η επάρκεια της υλικοτεχνικής υποδομής αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για την αποτελεσματικότητα της παιδαγωγικής πράξης στο νηπιαγωγείο.

Λέξεις-Κλειδιά: κέντρα-γωνιές μάθησης, εσωτερικός – εξωτερικός χώρος, νηπιαγωγείο

Ψηφιακές τεχνολογίες, Τεχνητή Νοημοσύνη και εκπαίδευση

**Απόψεις μελλοντικών εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για
την εφαρμογή των ψηφιακών serious games σε μαθητές δημοτικού
με μαθησιακές δυσκολίες»**

Αντιγόνη Βαρτζώκα,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ppr00260@uoi.gr

Κωνσταντίνος Δημητρίου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

k.dimitriou@uoi.gr

Τζένη Παγγέ,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

jpagge@uoi.gr

Τα ψηφιακά serious games είναι παιχνίδια που σχεδιάζονται όχι μόνο για ψυχαγωγία, αλλά και για εκπαιδευτικούς σκοπούς, αξιοποιώντας τα κίνητρα και τη δυναμική του παιχνιδιού για την επίτευξη συγκεκριμένων μαθησιακών στόχων. Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στη διερεύνηση των απόψεων και αντιλήψεων μελλοντικών εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, σχετικά με την εφαρμογή των ψηφιακών serious games στην εκπαιδευτική διαδικασία, με ιδιαίτερη έμφαση στη συμβολή τους στη μαθησιακή εμπλοκή και την υποστήριξη μαθητών δημοτικού με μαθησιακές δυσκολίες, όπως δυσλεξία, δυσαριθμησία και διαταραχές προσοχής. Το δείγμα αποτέλεσαν 47 φοιτητές του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ενώ η έρευνα βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου στην πλατφόρμα Google Forms, στο πλαίσιο ποσοτικής ερευνητικής προσέγγισης. Το δομημένο ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου περιλάμβανε 21 ερωτήσεις δημογραφικών στοιχείων και δηλώσεις αξιολόγησης σε πεντάβαθμη κλίμακα Likert. Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του λογισμικού SPSS. Τα αποτελέσματα έδειξαν γενικά θετική στάση των μελλοντικών εκπαιδευτικών απέναντι στα ψηφιακά serious games. Οι συμμετέχοντες

αναγνωρίζουν ότι τα διαδραστικά τους χαρακτηριστικά ενισχύουν την ενεργή συμμετοχή, το ενδιαφέρον και την κατανόηση των μαθητών. Παράλληλα, εκτιμούν ότι η προσαρμοστικότητα και η οπτικοακουστική τους φύση τα καθιστούν ιδιαίτερα κατάλληλα για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, καθώς προσφέρουν εξατομικευμένη μάθηση, άμεση ανατροφοδότηση και ένα υποστηρικτικό περιβάλλον χωρίς αγχογόνες πιέσεις. Συνολικά, τα ψηφιακά serious games αντιμετωπίζονται από τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς ως ένα καινοτόμο διδακτικό εργαλείο που μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη συμπεριληπτική εκπαίδευση.

Λέξεις Κλειδιά: ψηφιακά serious games, μελλοντικοί εκπαιδευτικοί, μαθησιακές δυσκολίες, συμπεριληπτική εκπαίδευση, μαθησιακή εμπλοκή, δημοτικό σχολείο

Δημιουργώντας βίντεο στο μάθημα της Ιστορίας με τη βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης

Αλεξάνδρα Γερακίνη,

Εκπαιδευτικός ΠΕ02, Med ,PhD

alexgger@gmail.com

Το παρόν κείμενο παρουσιάζει την αξιοποίηση εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης στη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας της Β΄ Γυμνασίου. Συγκεκριμένα, μαθητές και μαθήτριες της Β΄ τάξης του 6^{ου} Γυμνασίου Καβάλας, αξιοποιώντας τα εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης Bing Image Creator και Vidnoz, δημιούργησαν σύντομα διαδραστικά βίντεο με τα οποία παρουσίασαν πρόσωπα και μορφές της Βυζαντινής εποχής στο τέλος της σχολικής χρονιάς 2024-2025. Μέσα από τη διαδικασία της δημιουργίας των βίντεο, οι μαθητές και οι μαθήτριες ήρθαν σε επαφή με εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης που έχουν εκπαιδευτική χρήση και αξία και ενίσχυσαν τις ψηφιακές τους δεξιότητες. Επιπλέον, είχαν την ευκαιρία να εμπλακούν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και να εκφραστούν δημιουργικά, παρουσιάζοντας τις γνώσεις και τις ιδέες τους με εναλλακτικούς τρόπους που συμβάλλουν στην ενίσχυση του ενδιαφέροντος τους για το μάθημα της Ιστορίας και στην εμπάθυνση της κατανόησης της διδακτέας ύλης.

Λέξεις-Κλειδιά: ιστορία, τεχνητή νοημοσύνη, βίντεο

Εκπαιδευτικό Λογισμικό και Θεωρίες Μάθησης στο Νηπιαγωγείο: Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις και Διδακτικές Προεκτάσεις

Σπυριδούλα Γεροκώστα,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pr09532@uoi.gr

Λευκοθέα Κάτσενου,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

l.katsenou@uoi.gr

Βασιλική Ντάκου,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pr09135@uoi.gr

Βασιλική Παγώνα,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pr09814@uoi.gr

Η ραγδαία εξέλιξη των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) έχει επηρεάσει σημαντικά το πεδίο της προσχολικής εκπαίδευσης, αναδεικνύοντας τον ψηφιακό γραμματισμό ως βασική δεξιότητα του 21ου αιώνα. Το εκπαιδευτικό λογισμικό, όταν αξιοποιείται με παιδαγωγικά τεκμηριωμένο τρόπο, μπορεί να λειτουργήσει ως ουσιαστικό υποστηρικτικό εργαλείο της μαθησιακής διαδικασίας στο νηπιαγωγείο. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ εκπαιδευτικού λογισμικού και βασικών θεωριών μάθησης, καθώς και η ανάδειξη παιδαγωγικά ορθών πρακτικών ενσωμάτωσης ψηφιακών εργαλείων στο πρόγραμμα σπουδών της προσχολικής αγωγής. Η μελέτη βασίστηκε σε συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση επιστημονικών πηγών από διεθνείς βάσεις δεδομένων (π.χ. Google Scholar, ERIC), με κριτήρια την εγκυρότητα, την αξιοπιστία και την παιδαγωγική συνάφεια. Αναλύονται τρία βασικά θεωρητικά πλαίσια, ο συμπεριφορισμός, ο εποικοδομισμός και η κοινωνικοπολιτισμική θεωρία, και εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο αυτά αποτυπώνονται στον σχεδιασμό και στη λειτουργία ψηφιακών εργαλείων όπως το GCompris, το Kahoot!, το SmartTools και το Padlet. Τα ευρήματα αναδεικνύουν ότι κάθε εργαλείο ενσωματώνει διαφορετικές παιδαγωγικές αρχές, υποστηρίζοντας την ενεργητική συμμετοχή, τη συνεργατική μάθηση, την άμεση ανατροφοδότηση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων ψηφιακού γραμματισμού. Συμπερασματικά, η τεχνολογία στην προσχολική εκπαίδευση δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά μέσο ενίσχυσης της μαθησιακής εμπειρίας, υπό την καθοριστική καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού. Η συνειδητή και θεωρητικά θεμελιωμένη αξιοποίηση του εκπαιδευτικού λογισμικού μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία πλούσιων, συνεργατικών και γνωστικά ενεργοποιητικών μαθησιακών περιβαλλόντων.

Λέξεις-Κλειδιά: εκπαιδευτικό λογισμικό, θεωρίες μάθησης, ψηφιακός γραμματισμός, ΤΠΕ, προσχολική εκπαίδευση

Αξιολόγηση της Εξ Αποστάσεως Διδασκαλίας: Κριτήρια, Μέθοδοι και Προκλήσεις στη Σύγχρονη Εκπαιδευτική Πραγματικότητα

Βασιλική Γιάννου,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης,
ΕΚΠΑ,

vasgiannou@sch.gr

Η εξ αποστάσεως διδασκαλία (ΕΑΔ) αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος της σύγχρονης εκπαιδευτικής διαδικασίας, αξιοποιώντας τεχνολογικά εργαλεία και ψηφιακές πλατφόρμες για την υλοποίηση της μαθησιακής εμπειρίας χωρίς φυσική συνύπαρξη διδάσκοντα και μαθητών. Η ΕΑΔ συνιστά ένα οργανωμένο σύστημα μάθησης που βασίζεται σε τεχνολογικά μέσα επικοινωνίας, ενώ ο αναδεικνύει τη σημασία της αλληλεπίδρασης ως κεντρικό στοιχείο της αποτελεσματικότητάς της. Η παρούσα εργασία εστιάζει στην αξιολόγηση της ΕΑΔ, αναγνωρίζοντας ότι η ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε ψηφιακά περιβάλλοντα δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη, αλλά απαιτεί συστηματική και πολυεπίπεδη αποτίμηση. Η ανάγκη αξιολόγησης προκύπτει από την εξάρτηση της μάθησης από τεχνολογικές υποδομές, τη διαφοροποίηση των μαθησιακών αναγκών και την απαίτηση διασφάλισης της εγκυρότητας και αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων. Στο θεωρητικό πλαίσιο αναλύονται τα βασικά μοντέλα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης: η σύγχρονη, η ασύγχρονη και η μικτή (blended learning). Το μοντέλο της μικτής μάθησης, συνδυάζει τα πλεονεκτήματα της άμεσης αλληλεπίδρασης με την ευελιξία της αυτορρυθμιζόμενης μάθησης, ενισχύοντας τη μαθησιακή εμπειρία. Παράλληλα, αναδεικνύεται ο ρόλος των Learning Management Systems (LMS), όπως το Moodle και το Blackboard, καθώς και εργαλείων σύγχρονης επικοινωνίας όπως το Zoom και το Microsoft Teams, τα οποία διαμορφώνουν το ψηφιακό μαθησιακό περιβάλλον. Η αξιολόγηση στην ΕΑΔ προσεγγίζεται μέσα από ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους. Οι ποσοτικές μέθοδοι περιλαμβάνουν ερωτηματολόγια, στατιστική ανάλυση επιδόσεων και παρακολούθηση συμμετοχής μέσω αναλυτικών εργαλείων (learning analytics), ενώ οι ποιοτικές μέθοδοι εστιάζουν σε συνεντεύξεις, παρατηρήσεις και θεματική ανάλυση εμπειριών. Η διαδραστικότητα και η ποιότητα της ανατροφοδότησης αποτελούν καθοριστικούς δείκτες εκπαιδευτικής ποιότητας στα διαδικτυακά περιβάλλοντα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εγκυρότητα των μεθόδων αξιολόγησης. Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν άμεσα τη δικαιοσύνη και την αξιοπιστία της αξιολόγησης. Επιπλέον, η έλλειψη φυσικής παρουσίας ενδέχεται να επηρεάσει την αλληλεπίδραση

και τη μαθητική συμμετοχή, καθιστώντας αναγκαία την ανάπτυξη στρατηγικών ενίσχυσης της εμπλοκής. Η εξ αποστάσεως διδασκαλία δεν αποτελεί πλέον συμπληρωματική ή έκτακτη μορφή εκπαίδευσης, αλλά ένα δυναμικό και εξελισσόμενο παιδαγωγικό πεδίο. Η διασφάλιση έγκυρων και αξιόπιστων διαδικασιών αξιολόγησης αποτελεί προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα και την ποιοτική της αναβάθμιση στο μέλλον της εκπαίδευσης.

Λέξεις-Κλειδιά: εξ αποστάσεως διδασκαλία, αξιολόγηση μάθησης, ψηφιακή εκπαίδευση

Η χρήση των αυτόματων μεταφραστών στην εκπαίδευση: Μελέτη περίπτωσης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Αικατερίνη Γούλια,

Μεταπτυχιακή, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00255@uoi.gr

Κωνσταντίνος Δημητρίου,

Υποψ.Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

k.dimitriou@uoi.gr

Τζένη Παγγέ,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

jpagge@uoi.gr

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης και η ευρεία πρόσβαση σε εργαλεία μηχανικής μετάφρασης έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην εκπαίδευση και τη μελέτη των ξένων γλωσσών. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των στάσεων των φοιτητών απέναντι στους αυτόματους μεταφραστές, καθώς και ο βαθμός στον οποίο τα εργαλεία αυτά διευκολύνουν την κατανόηση ακαδημαϊκών κειμένων και τη βελτίωση των γλωσσικών τους δεξιοτήτων. Για τη συλλογή των δεδομένων υιοθετήθηκε ποσοτική προσέγγιση με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου 21 ερωτήσεων. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε ηλεκτρονικά, ενώ η επιλογή του δείγματος έγινε με δειγματοληψία ευκολίας (convenience sampling). Το δείγμα αποτελείται από 60 φοιτητές του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ενώ η συλλογή των δεδομένων ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2025 και παραμένει σε εξέλιξη για τη μελλοντική διεύρυνση των συμμετεχόντων. Για την ανά-

λυση των δεδομένων εφαρμόστηκαν μέθοδοι περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής. Τα έως τώρα ευρήματα δείχνουν ότι οι φοιτητές είναι θετικά διακείμενοι απέναντι στη μηχανική μετάφραση, αναγνωρίζοντας τον αυξανόμενο ρόλο της στην εκπαίδευση και την προσφορά της στην εξοικονόμηση χρόνου. Ωστόσο, η αποτελεσματική αξιοποίηση αυτών των εργαλείων προϋποθέτει την ανάπτυξη ψηφιακών και κριτικών δεξιοτήτων, καθώς και την ενεργότερη συμμετοχή των διδασκόντων στη διαμόρφωση ενός παιδαγωγικά τεκμηριωμένου πλαισίου χρήσης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Λέξεις-Κλειδιά: αυτόματοι μεταφραστές, τριτοβάθμια εκπαίδευση, ακαδημαϊκή μάθηση, ψηφιακές δεξιότητες, τεχνητή νοημοσύνη

Πανεπιστημιακή Διδασκαλία και Covid-19: Καταγράφοντας τις Ανάγκες των Εκπαιδευτικών στην Ψηφιακή Μετάβαση

Κωνσταντίνος Δημόπουλος,

Υποψήφιος Διδάκτορας, ΤΕΕΠΗ, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης,

kdimopou@psed.duth.gr

Κωνσταντίνος Καραδημητρίου,

Αναπληρωτής Καθηγητής, ΤΕΕΠΗ, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης,

kkaradim@psed.duth.gr

Η πανδημία του Covid-19 αποτέλεσε μια πρωτόγνωρη κατάσταση που επηρέασε ποικίλους τομείς της κοινωνίας. Τα Πανεπιστήμια κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν σε σύντομο χρόνο αυτή την κατάσταση και να αναζητήσουν αποτελεσματικές λύσεις για τη συνέχεια του έργου τους. Σε σχέση με τη διδασκαλία, η λύση που προκρίθηκε ήταν αυτή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, μεταφέροντας το μεγαλύτερο μέρος των μαθημάτων, πλην ορισμένων εργαστηριακών, σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Οι διδάσκοντες/ουσες προκειμένου να ανταποκριθούν στις διδακτικές υποχρεώσεις τους χρησιμοποίησαν πλατφόρμες σύγχρονης ή/και ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης. Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζουμε και αναλύουμε τις ανάγκες υποστήριξης των πανεπιστημιακών δασκάλων στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως διδασκαλίας εν μέσω της πανδημίας, όπως τις ανέδειξαν οι ίδιοι/ες. Η συλλογή των δεδομένων προέκυψε από ερωτηματολόγιο που εξέταζε ευρύτερα το ζήτημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο κατά την περίοδο της πανδημίας. Εδώ εστιάζουμε στις απαντήσεις που έδωσαν οι διδάσκοντες/ουσες σε ένα ανοικτό ερώτημα που αφορούσε το είδος της υποστήριξης που θα περίμεναν να έχουν από τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα στα οποία υπηρετούσαν. Το δείγμα αποτέλεσαν 132 διδάσκοντες/ουσες από όλα τα Πανεπιστη-

μιακά Τμήματα της χώρας, χωρίς περιορισμούς ως προς το γνωστικό αντικείμενο. Έγινε ανάλυση του περιεχομένου των απαντήσεων που έδωσαν οι διδάσκοντες/ουσες από την οποία αναδείχθηκαν, ως κυριότερες, η ανάγκη για την επιμόρφωσή τους σε θέματα που αφορούν τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και την εκπαίδευση σε τεχνικά ζητήματα σε σχέση με τις πλατφόρμες τηλεεκπαίδευσης. Παράλληλα, αναδείχθηκαν ελλείψεις κυρίως ως προς την τεχνική υποστήριξη και τον υλικοτεχνικό εξοπλισμό.

Λέξεις-Κλειδιά: διδάσκοντες/ουσες, Πανεπιστήμιο, υποστήριξη της διδασκαλίας, εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Παιδεία στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης: Ψηφιακές Τεχνολογίες, Ψυχοκοινωνική Ανάπτυξη και ο Ανθρωποκεντρικός Ρόλος του Εκπαιδευτικού

Φωτεινή Καρέλη,

Εκπαιδευτικός ΠΕ70,

kareli.fot@gmail.com

Η παρούσα εισήγηση εξετάζει τον μετασχηματισμό του εκπαιδευτικού τοπίου υπό την επίδραση της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) και των ψηφιακών τεχνολογιών, εστιάζοντας στην ανάγκη για μια ανθρωποκεντρική παιδαγωγική προσέγγιση. Σε έναν κόσμο όπου η πληροφορία είναι άμεσα προσβάσιμη, η πρόκληση για το σύγχρονο σχολείο μετατοπίζεται από την απλή μετάδοση της γνώσης στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, της συναισθηματικής νοημοσύνης και του πολυγραμματισμού. Κεντρικό άξονα της ανάλυσης αποτελούν η Ψυχοκοινωνική Ανάπτυξη (βάσει της θεωρίας του Erikson) και η Κοινωνικοσυναισθηματική Αγωγή (SEL). Υποστηρίζεται ότι η TN δεν πρέπει να λειτουργεί ως υποκατάστατο, αλλά ως «συν-εκπαιδευτής» που ενισχύει τη συμπερίληψη, την εξατομίκευση της μάθησης και την προσβασιμότητα για μαθητές/-τριες με διαφορετικές ανάγκες. Παράλληλα, εξετάζεται η Ψηφιακή Τέχνη ως δυναμικό μέσο έκφρασης, η οποία προάγει τον οπτικό γραμματισμό και τον πειραματισμό χωρίς τον φόβο του λάθους. Ωστόσο, η εισήγηση επισημαίνει τους κινδύνους της υπερψηφιοποίησης —αναφέροντας το παράδειγμα της Σουηδίας— και την ανάγκη επιστροφής στις βασικές δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού επαναπροσδιορίζεται: από πληροφοριοδότη μετατρέπεται σε διαμεσολαβητή, καθοδηγητή και «ασφαλή γέφυρα» (κατά τον Καζαντζάκη), διασφαλίζοντας ότι η τεχνολογία υπηρετεί την ανθρώπινη σύνδεση. Συμπερασματικά, η ψηφιακή ενδυνάμωση επιτυγχάνεται μόνο όταν η καινοτομία συμβαδίζει με την ηθική επίγνωση και τη συναισθηματική ασφάλεια, διατηρώντας αδιαπραγμάτευτη την αξία της παιδαγωγικής σχέσης και της ενσυναίσθησης.

Λέξεις-Κλειδιά: τεχνητή νοημοσύνη, ψυχοκοινωνική ανάπτυξη, ψηφιακός γραμματισμός, ψηφιακή τέχνη, ανθρωποκεντρική παιδαγωγική

Πώς μπορούν τα Αρχαία Ελληνικά να συναντήσουν τα Μαθηματικά : Μία διαθεματική προσέγγιση μέσω της χρήσης των ΤΠΕ

Κιτσίνου Δήμητρα,

Εκπαιδευτικός ΠΕ02, Δ.Δ.Ε. Ηλείας,

kitsinoudimitra@gmail.com

Νταφογιάννη Αθηνά,

Εκπαιδευτικός ΠΕ03, ΔΔΕ Ηλείας,

athinantaf@hotmail.com

Σκουλαρίκη Ελένη,

Εκπαιδευτικός ΠΕ02, ΔΔΕ Δυτικής Αττικής,

eleniskoular@yahoo.gr

Η διαδεδομένη και πολυσυζητημένη αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση γίνεται πράξη στην παρούσα εργασία μέσω της δημιουργίας ενός εκπαιδευτικού εργαλείου που στοχεύει στην ταυτόχρονη αξιοποίηση των ανθρωπιστικών και των θετικών επιστημών. Η ταυτόχρονη διδασκαλία των Μαθηματικών και της Γεωγραφίας με τα Φιλολογικά μαθήματα γίνεται αντικείμενο έρευνας μέσω του σχεδιασμού ενός κόμικ, που θα περιλαμβάνει κείμενα και χαρακτήρες του εκάστοτε φιλολογικού μαθήματος σε συνδυασμό με εργασίες μαθηματικών και γεωγραφικούς χάρτες. Η παρούσα εργασία εξετάζει τη μέθοδο δημιουργίας ενός ψηφιακού κόμικ ως μέσου οπτικοποίησης της διδακτέας ύλης των Αρχαίων Ελληνικών (από πρωτότυπο και μετάφραση) στη Β' Γυμνασίου. Η προσέγγιση αυτή επιδιώκει τη διαθεματική σύζευξη της φιλολογικής ανάλυσης και της ιστορικής βιογραφίας με τη χωρική αποτύπωση των γεγονότων. Μέσω της χρήσης ψηφιακών χαρτών, η γεωγραφική πληροφορία μετασχηματίζεται σε μαθηματικό μοντέλο, αξιοποιώντας τις Καρτεσιανές συντεταγμένες και τη γραφική παράσταση συναρτήσεων. Στόχος της πρότασης είναι η ανάδειξη μιας ολιστικής διδακτικής πρακτικής, η οποία ενσωματώνει τις θετικές επιστήμες και τη Γεωγραφία στην ερμηνεία του κλασικού κόσμου, ενισχύοντας τη βιωματική πρόσληψη της γνώσης. Αφορμή για τη νέα αυτή προσέγγιση της διδασκαλίας αποτέλεσε η προσπάθεια διαφοροποιημένης διδασκαλίας μέσα στην ίδια την τάξη, αλλά και η ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος και της συμμετοχής του συνόλου των μαθητών. Η χρήση της εικόνας σε συνδυασμό με τις διαθεματικές δραστηριότητες βοηθά τόσο τον εκπαιδευτικό, όσο και τα παιδιά να έρθουν πιο κοντά με μαθήματα που παραδοσιακά θέλουν προσοχή στη

λεπτομέρεια και δυσκολεύουν πολλούς μαθητές, μαθητές με ήπιες μαθησιακές δυσκολίες, αλλά και μαθητές αλλόγλωσσους που προέρχονται από ένα άλλο πολιτισμικό υπόβαθρο. Η προσπάθεια επιδιώκει την καλύτερη κατανόηση του μαθήματος και τον συνδυασμό γνώσεων από διαφορετικά επιστημονικά πεδία.

Λέξεις – Κλειδιά: διαθεματικότητα, ψηφιακό κόμικ, διαφοροποιημένη διδασκαλία, οπτικοποίηση γνώσης, βιωματική μάθηση, συμπερίληψη

Πανεπιστήμονας: Το Quiz των Επιστημών **Ένα ψηφιακό διαθεματικό παιχνίδι για τη Γ' Γυμνασίου**

Κολάτου Ελένη,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος, Μεταπτυχιακών Σπουδών Ψηφιακές & ήπιες δεξιότητες στις επιστήμες της αγωγής, Εκπαιδευτικός ΠΕ04.02, ΔΔΕ Ηλείας και Διευθύντρια του Γυμνασίου Μακρυσίων,

lenakolatou@yahoo.gr

Νταφογιάννη Αθηνά,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος, Πρόγραμμα Διοίκησης & Οργάνωσης Εκπαιδευτικών Μονάδων, Εκπαιδευτικός ΠΕ03 στη ΔΔΕ Ηλείας,

athinantaf@hotmail.com

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει την εκπαιδευτική δράση που υλοποιήθηκε μέσω ψηφιακού διαθεματικού παιχνιδιού, το οποίο σχεδιάστηκε ειδικά για τους διδακτικούς στόχους της παρέμβασης και απευθύνεται σε μαθητές της Γ' Γυμνασίου. Το παιχνίδι «Πανεπιστήμονας: Το Quiz των Επιστημών» στοχεύει στην επανάληψη και εμπέδωση γνώσεων στις Θετικές Επιστήμες και καλύπτει γνωστικά αντικείμενα όπως τα Μαθηματικά, η Φυσική, η Χημεία, η Βιολογία και η Γεωγραφία, αξιοποιώντας σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες και εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης στη διδακτική πράξη. Οι εκπαιδευτικοί στόχοι της δράσης εστιάζουν στην ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των μαθητών, στην καλλιέργεια του κριτικού γραμματισμού και στην υποστήριξη της διαφοροποιημένης διδασκαλίας μέσω παιγνιοκεντρικού σχεδιασμού. Η εφαρμογή ευθυγραμμίζεται με τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού για τη Μάθηση, προσφέροντας πολλαπλούς τρόπους πρόσβασης στη γνώση και υποστηρίζοντας μαθητές με διαφορετικά μαθησιακά προφίλ. Η μεθοδολογία βασίζεται στη βιωματική μάθηση και στην παιχνιδιοποίηση, μετατρέποντας τη μαθησιακή διαδικασία σε μια ευχάριστη και δραστηρική εμπειρία. Η αξιολόγηση της δράσης πραγματοποιήθηκε κυρίως μέσω της παρατήρησης της συμμετοχής, του ενδιαφέροντος και της εμπλοκής των μαθητών κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν αυξημένη παρακίνηση,

ενεργό εμπλοκή και θετική στάση των μαθητών απέναντι στις Φυσικές Επιστήμες, επιβεβαιώνοντας τη συμβολή των ψηφιακών παιχνιδιών στον παιδαγωγικό μετασχηματισμό του σύγχρονου σχολείου.

Λέξεις-Κλειδιά: ψηφιακό παιχνίδι, παιχνιδιοποίηση, Θετικές Επιστήμες, διαφοροποιημένη διδασκαλία, Τεχνητή Νοημοσύνη

Ζωντανεύοντας το παρελθόν στην τάξη: Η ψηφιακή αφήγηση στη διδασκαλία της Ιστορίας στη ΣΤ΄ Δημοτικού

Κρανή Αικατερίνη,

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο,

kranikat@gmail.com

Η ψηφιακή αφήγηση αποτελεί μια σύγχρονη παιδαγωγική προσέγγιση που συνδυάζει τον λόγο, την εικόνα, τον ήχο και την αλληλεπίδραση, προάγοντας ενεργητικές και μαθητοκεντρικές μορφές μάθησης και μετασχηματίζοντας τον μαθητή από παθητικό δέκτη πληροφοριών σε ενεργό δημιουργό γνώσης. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της συμβολής της ψηφιακής αφήγησης στη διδασκαλία της Ιστορίας στη ΣΤ΄ τάξη του Δημοτικού, με έμφαση στην ανάπτυξη της ιστορικής κατανόησης, της ιστορικής σκέψης, του κριτικού γραμματισμού και της συνεργατικής μάθησης. Η έρευνα υλοποιήθηκε ως έρευνα εφαρμογής σε τμήμα 20 μαθητών/τριών, με διάρκεια πέντε μηνών, στο πλαίσιο της σχολικής χρονιάς 2024-2025, και κάλυψε θεματικές ενότητες της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας. Οι μαθητές εργάστηκαν σε μικρές ομάδες και κλήθηκαν να σχεδιάσουν ψηφιακές ιστορίες βασισμένες σε ιστορικά γεγονότα, αξιοποιώντας το ψηφιακό εργαλείο Canva και διαδραστικά εκπαιδευτικά βίντεο. Η διδακτική διαδικασία περιλάμβανε τη συγγραφή σεναρίου, την επιλογή και αξιοποίηση ιστορικών πηγών, καθώς και τη σύνθεση πολυτροπικού υλικού (εικόνα, κείμενο, ήχος). Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν φύλλα παρατήρησης κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, ανάλυση των παραγόμενων ψηφιακών αφηγήσεων, καθώς και αξιολόγηση των τελικών μαθητικών έργων με τη χρήση ρουμπρίκας. Τα αποτελέσματα έδειξαν βελτίωση στην κατανόηση βασικών ιστορικών εννοιών και στην ικανότητα σύνδεσης αιτίων και αποτελεσμάτων στα ιστορικά γεγονότα, καθώς και αυξημένη ενεργό συμμετοχή και συνεργασία μεταξύ των μαθητών. Παράλληλα, καταγράφηκε αυξημένο ενδιαφέρον για το μάθημα της Ιστορίας, ενίσχυση της δημιουργικής έκφρασης και καλλιέργεια της ιστορικής ενσυναίσθησης, ενώ η χρήση του Canva συνέβαλε στην ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων. Συμπερασματικά, η μακροχρόνια εφαρμογή της ψηφιακής αφήγησης αναδεικνύεται ως μια αποτελεσματική παιδαγωγική πρακτική που εμπλουτίζει τη διδασκαλία της Ιστορίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και υποστηρίζει πιο βιωματικές και κριτικές μορφές μάθησης στην ψηφιακή εποχή.

Λέξεις-Κλειδιά: ψηφιακή αφήγηση, διδασκαλία Ιστορίας, κριτικός γραμματισμός, συνεργατική μάθηση, ψηφιακές δεξιότητες

Η χρήση ψηφιακών παιχνιδιών στη διδασκαλία των Μαθηματικών: Αντιλήψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Αριστέα Ραφαέλα Κωστανάσιου,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

prr00248@uoi.gr

Κωνσταντίνος Δημητρίου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

k.dimitriou@uoi.gr

Τζένη Παγγέ,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

jpagge@uoi.gr

Τα ψηφιακά παιχνίδια αποτελούν διαδραστικά ψηφιακά περιβάλλοντα που αξιοποιούν κανόνες, στόχους και άμεση ανατροφοδότηση, υποστηρίζοντας ουσιαστικά τη μαθησιακή διαδικασία. Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση αναδεικνύονται ως σύγχρονα διδακτικά εργαλεία που μπορούν να ενισχύσουν τα μαθησιακά κίνητρα και την κατανόηση εννοιών που σχετίζονται με τη διδασκαλία των Μαθηματικών. Η βιβλιογραφία αναφέρει ότι οι στάσεις και οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την ουσιαστική παιδαγωγική αξιοποίηση των ψηφιακών παιχνιδιών. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της χρήσης ψηφιακών παιχνιδιών στη διδασκαλία των Μαθηματικών από εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και η αποτύπωση του επιπέδου γνώσεων και αποδοχής τους ως διδακτικών εργαλείων. Για τη συλλογή των δεδομένων χορηγήθηκαν ερωτηματολόγια τον Νοέμβριο 2025 σε αρχικό δείγμα ευκολίας 60 εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Π.Ε. Ιωαννίνων, ενώ η έρευνα βρίσκεται υπό εξέλιξη. Τα έως τώρα ευρήματα καταδεικνύουν γενικά θετικές στάσεις απέναντι στη χρήση ψηφιακών παιχνιδιών και αναγνώριση της συμβολής τους στην ενίσχυση του ενδιαφέροντος και της ενεργού συμμετοχής των μαθητών/τριών. Παράλληλα, η συστηματική ενσωμάτωσή τους στη διδακτική πράξη εμφανίζεται περιορισμένη. Επιπλέον, δεν προκύπτουν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις στη χρήση ψηφιακών παιχνιδιών ή στη συμμετοχή σε επιμόρφωση στις ΤΠΕ με βάση το φύλο των εκπαιδευτικών. Αντίστοιχα, η ηλικία δεν φαίνεται να σχετίζεται σημαντικά

με τη συχνότητα χρήσης ή τη συμμετοχή σε επιμορφωτικές δράσεις στις ΤΠΕ. Συμπερασματικά, τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία ενίσχυσης της ουσιαστικής και συστηματικής ενσωμάτωσης των ψηφιακών παιχνιδιών στη διδακτική πράξη των Μαθηματικών.

Λέξεις-Κλειδιά: Ψηφιακά παιχνίδια, Διδασκαλία Μαθηματικών, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Στάσεις εκπαιδευτικών, ΤΠΕ.

Ενημέρωση και Ετοιμότητα Μελλοντικών Εκπαιδευτικών σε Θέματα Πολιτικής Προστασίας: Η Περίπτωση της Πυρκαγιάς και της Πλημμύρας

Παναγιώτης Λάζαρης,

Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

ppr00251@uoi.gr

Κωνσταντίνος Δημητρίου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

k.dimitriou@uoi.gr

Τζένη Παγγέ,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

jpagge@uoi.gr

Η ετοιμότητα απέναντι στις φυσικές καταστροφές αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για τη σύγχρονη κοινωνία, καθώς η συχνότητα και η ένταση των φαινομένων αυξάνονται διαρκώς. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του επιπέδου ενημέρωσης, της αντίληψης κινδύνου και της πρακτικής ετοιμότητας των φοιτητών/-τριών απέναντι στην πυρκαγιά και την πλημμύρα. Το δείγμα της έρευνας σε αυτή τη φάση αποτέλεσαν 60 φοιτητές/-τριες (80% γυναίκες), ηλικίας 19-24 ετών, από τα τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Νηπιαγωγών και Φιλολογίας. Υιοθετήθηκε ποσοτική μεθοδολογία με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου για την αξιολόγηση των γνώσεων, των πρακτικών ετοιμότητας, της προηγούμενης εμπειρίας και της επίδρασης των νέων τεχνολογιών (μηνύματα 112). Η στατιστική ανάλυση (SPSS) περιέλαβε περιγραφική στατιστική και ελέγχους χ^2 (chi-square). Τα αποτελέσματα ανέδειξαν ένα σαφές «κενό ετοιμότητας»: παρότι το 96,7% των συμμετεχόντων διαθέτει υψηλό επίπεδο θεωρητικής γνώσης, το 53,3% στερείται σχεδίου έκτακτης ανάγκης και το 71,7% δεν έχει λάβει ποτέ πρακτική

εκπαίδευση στη χρήση πυροσβεστήρα. Επιπλέον, το 56,7% δεν συμμετείχε σε ασκήσεις εκκένωσης το τελευταίο έτος, ενώ το φύλο δεν φάνηκε να επηρεάζει σημαντικά τα επίπεδα ετοιμότητας. Συμπερασματικά, η έρευνα —η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη— υπογραμμίζει ότι η παθητική γνώση είναι ανεπαρκής και προτείνει την ενσωμάτωση βιωματικής μάθησης και ασκήσεων ετοιμότητας στον πανεπιστημιακό χώρο.

Λέξεις-Κλειδιά: πολιτική προστασία, φοιτητές, πυρκαγιά, πλημμύρα, κενό ετοιμότητας

Ψηφιακή Επάρκεια των Εκπαιδευτικών: «Ψηφιακοί Πόροι, Αξιολόγηση, Προώθηση ψηφιακών ικανοτήτων των μαθητών & Ανοιχτότητα- Δέσμευση των εκπαιδευτικών»

Ελένη Λεοντίου,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

eleleontiou@gmail.com

Τζένη Παγγέ,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

jpagge@uoi.gr

Η ψηφιακή επάρκεια των εκπαιδευτικών συνιστά καθοριστικό παράγοντα για την ουσιαστική ενσωμάτωση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στη διδακτική πράξη. Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στη διερεύνηση του επιπέδου ψηφιακής επάρκειας εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, καθώς και στην εξέταση πιθανών διαφοροποιήσεων με βάση δημογραφικούς και επαγγελματικούς παράγοντες, όπως η ηλικία, τα έτη διδακτικής εμπειρίας, το φύλο, το εκπαιδευτικό επίπεδο και η συμμετοχή σε επιμορφώσεις ΤΠΕ. Το δείγμα αποτελείται από 52 εκπαιδευτικούς, ηλικίας 21–60 ετών, από την ευρύτερη περιοχή των Ιωαννίνων. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι η έρευνα βρίσκεται εν εξέλιξη. Η έρευνα υιοθέτησε ποσοτική μεθοδολογική προσέγγιση και βασίστηκε σε δείγμα ευκολίας. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε ανώνυμα και εθελοντικά μέσω διαδικτυακού ερωτηματολογίου κατά το διάστημα 1–15 Δεκεμβρίου. Ως ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο DIGIGLO, το οποίο αποτιμά διαστάσεις όπως η επαγγελματική δέσμευση, η αξιοποίηση ψηφιακών πόρων, η διδασκαλία και μάθηση με ψηφιακά μέσα, η αξιολόγηση, η ενδυνάμωση των μαθητών, η προώθηση της ψηφιακής τους ικανότητας και η ψηφιακή ανοιχτότητα και δέσμευση. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματο-

ποιήθηκε με το στατιστικό πακέτο IBM SPSS (έκδοση 26), μέσω περιγραφικών στατιστικών, συσχετίσεων Pearson και ελέγχων t για ανεξάρτητα δείγματα. Τα ευρήματα καταδεικνύουν θετική συσχέτιση της ηλικίας και, κυρίως, της διδακτικής εμπειρίας με τις περισσότερες διαστάσεις της ψηφιακής επάρκειας. Δεν διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το φύλο, ενώ εντοπίστηκαν διαφοροποιήσεις σε επιμέρους διαστάσεις ως προς το εκπαιδευτικό επίπεδο. Η συμμετοχή σε επιμορφώσεις ΤΠΕ δεν συσχετίστηκε συστηματικά με υψηλότερα επίπεδα ψηφιακής επάρκειας.

Λέξεις-Κλειδιά: ψηφιακή επάρκεια, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, ΤΠΕ, DigCompEdu, επαγγελματική ανάπτυξη

Digital platforms and their usability at university level

Agostino Marengo,

Visiting Researcher University of Ioannina GR, University of Foggia IT,

agostino.marengo@unifg.it

Jenny Pange,

Professor, University of Ioannina,

jpagge@uoi.gr

Digital platforms have become integral to teaching and learning in higher education, supporting both asynchronous course delivery and synchronous interaction. Prior research emphasizes the role of Learning Management Systems (LMSs) in structuring learning and assessment, the pedagogical value of synchronous tools for collaboration and engagement, and the emerging impact of artificial intelligence (AI) in instructional design and research processes. However, comparative, context-based evaluations of multiple digital platforms within teacher education programs in the University of Ioannina remain limited. This study aims to examine the pedagogical effectiveness, usability, and integration of widely used digital learning platforms and AI-assisted tools in a real institutional setting, of the Department of Early Childhood Education, at the University of Ioannina, and to propose a structured framework for their systematic evaluation. A qualitative research approach was implemented during the spring semester of the academic year 2024–2025 and the winter semester of 2025–2026 Department of Early Childhood Education. The study examined the use of Moodle, Microsoft Teams, Zoom, and Google Meet across selected courses, combined with the application of AI-assisted tools for course design, literature review, and qualitative data analysis. Data sources included course implementation evidence, Moodle learning analytics, and student feedback. The findings indicate that Moodle functions effectively as the core LMS

for structured, asynchronous learning and assessment, though improvements in instructional design and user experience are required. Microsoft Teams proved most effective for interactive, small-group synchronous teaching, while Zoom was better suited for large-scale lectures and webinars. Google Meet supported short, low-intensity meetings. AI-assisted tools significantly enhanced efficiency in course design and research activities, subject to ethical and data-protection considerations. The study proposes an evaluation framework based on pedagogical fit, technical reliability, user experience, LMS integration, learner engagement, and continuous quality review, offering practical guidance for institutions seeking sustainable and high-quality digital learning ecosystems.

Keywords: online learning, teaching, usability, LMS, course design

Acknowledgements: Η εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της πρόσκλησης: «Επισκέπτες Καθηγητές/Επισκέπτες Ερευνητές», με κωδικό ΟΠΣ ΤΑ 5185218 στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» και στο πλαίσιο της Πράξης με τίτλο “Στρατηγική για την Αριστεία, την Καινοτομία και τον Εκσυγχρονισμό των Πανεπιστημίων” (Κωδικός Πράξης: 16289), η οποία υλοποιείται από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού της Ελληνικής Δημοκρατίας,

Προσεγγίσεις εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας στην μάθηση και στην πολιτιστική περιήγηση: Η περίπτωση του γεφυριού της Άρτας

Φώτιος Μπόσμος,

Υποψ. Διδάκτωρ Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

mposmos@uoi.gr

Οι τεχνολογίες εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας ενσωματώνονται σταδιακά σε όλες τις πτυχές της καθημερινότητας. Οι δυνατότητες παιχνιδοποίησης που εμπεριέχουν δεν έχουν αφήσει αμέτοχη την εκπαίδευση είτε λαμβάνει χώρα σε συμβατικά περιβάλλοντα είτε σε λιγότερο συμβατικά όπως για παράδειγμα μέσα από την πολιτιστική περιήγηση. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του βαθμού αποδοχής των τεχνολογιών εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας, σε σύγκριση με παραδοσιακές μεθόδους, καταγράφοντας συνειδητές αποκρίσεις αλλά και πιο αυθόρμητες αποκρίσεις μέσω ηλεκτροεγκεφαλογραφήματος (EEG). Το δείγμα ήταν 30 φοιτητές/τριες εξοικειωμένοι με το αντικείμενο της πληροφορικής. Κατά την εμπειρία τους οι συμμετέχοντες περιηγήθηκαν μέσω εφαρμογών εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας σε αρχαιολογικό σημείο ενδιαφέροντος (το γεφύρι της Άρτας) με

χρήση του Oculus Quest 2 VR Headset και φορητών συσκευών. Στη συνέχεια διερεύνησαν το ίδιο σημείο ενδιαφέροντος με παραδοσιακό τρόπο έρευνας. Ταυτόχρονα οι συμμετέχοντες φορούσαν περιμετρικά του κεφαλιού τους την συσκευή Muse S η οποία κατέγραφε κύματα ηλεκτροεγκεφαλογραφήματος τα οποία μετρούσαν παραμέτρους όπως η αφοσίωση κ.α. Μετά το τέλος των τριών εμπειριών καταγράφηκε με ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο η άποψη των χρηστών σχετικά με τον βαθμό ενεργοποίησής τους (κίνητρα, ανταγωνισμός) καθώς και για την αποδοχή κάθε διαδικασίας στη μάθηση. Η έρευνα διήρκησε εννιά μήνες και οι εφαρμογές VR και AR περιείχαν πολυμεσικά στοιχεία όπως ξενάγηση με animation, βίντεο, ηχητικά αποσπάσματα. Τα ευρήματα παρουσιάζουν τόνωση των κινήτρων για μάθηση και ενεργοποίηση του ανταγωνισμού με τη χρήση των εφαρμογών AR και VR, καθώς και αντίληψη των δύο εμπειριών ως ευχάριστες διαδικασίες χωρίς άγχος και αρνητικά συναισθήματα, ιδιαίτερα κατά την AR εμπειρία. Παράλληλα αναδεικνύεται ο ρόλος του εκπαιδευτικού περισσότερο ως καθοδηγητή που συντονίζει αφήνοντας χώρο για αυτενέργεια και αυτορρύθμιση.

Λέξεις-Κλειδιά: εικονική πραγματικότητα, επαυξημένη πραγματικότητα, τεχνολογίες εμπύθισης, πολιτιστική περιήγηση, παιγνιώδης μάθηση

Ψηφιακά Εργαλεία και Συμπερίληψη στο Νηπιαγωγείο: Προοπτικές στη Συμβουλευτική Γονέων Παιδιών με ΕΕΑ

Ελευθερία Μπουρνιά,

MSc, Med Αναπληρώτρια Εκπαιδευτικός ΠΕ60. ΕΑΕ,

Eleftheriabournia98@gmail.com

Η συμβουλευτική γονέων παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ) στην προσχολική ηλικία αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την ενίσχυση της γονεϊκής αυτοαποτελεσματικότητας και την εφαρμογή συνεπών παιδαγωγικών στρατηγικών. Ενώ αριθμός ερευνών αναδεικνύει ότι τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να ενισχύσουν ουσιαστικά τη συνεργασία σχολείου–οικογένειας, προσφέροντας δυνατότητες αμφίδρομης επικοινωνίας, παρακολούθησης προόδου και εξατομικευμένης καθοδήγησης, η αξιοποίησή τους παραμένει περιορισμένη. Η παρούσα έρευνα εξετάζει τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής, σχετικά με την αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων στη συμβουλευτική γονέων. Για τους σκοπούς της έρευνας σχεδιάστηκε και χορηγήθηκε σε 60 εκπαιδευτικούς προσχολικής εκπαίδευσης δομημένο ερωτηματολόγιο, το οποίο περιλάμβανε τρεις βασικές ενότητες: (α) τη συμβουλευτική γονέων παιδιών με ΕΕΑ, (β) την υφιστάμενη και τη δυνητική αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων στη συμβουλευτική γονέων και (γ) τη συνολική αξιολόγηση και τις προοπτικές για βιώσιμη αξιοποίησή τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι παρότι η πρακτική αξιο-

ποίηση των ψηφιακών εργαλείων παραμένει χαμηλή και αποσπασματική, οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν τη δυνατότητά τους να διευκολύνουν την επικοινωνία με τους γονείς, να υποστηρίζουν την παρακολούθηση της προόδου των παιδιών και να ενισχύσουν την εξατομικευμένη καθοδήγηση. Η αναγνώριση αυτή θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική στην προσχολική ηλικία, όπου η έγκαιρη ανίχνευση και υποστήριξη των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι κρίσιμη για την αναπτυξιακή τους πορεία. Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι οι εκπαιδευτικοί, ειδικότερα οι νεότεροι, μπορούν να αποτελέσουν μοχλό αλλαγής και να συμβάλουν στη διαμόρφωση ενός πιο συμπεριληπτικού και ψηφιακά ώριμου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Τα ευρήματα αναδεικνύουν, παράλληλα, την ανάγκη για στοχευμένες πολιτικές επιμόρφωσης και θεσμικής υποστήριξης, ώστε η ψηφιακή τεχνολογία να αξιοποιηθεί με βιώσιμο και αποτελεσματικό τρόπο στην ειδική και προσχολική εκπαίδευση.

Λέξεις Κλειδιά: Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, Προσχολική Εκπαίδευση, Ψηφιακά εργαλεία, Συμβουλευτική Γονέων

Η βία ως κοινωνικό και γλωσσικό φαινόμενο: Από τη σωματική επιθετικότητα στη συμβολική βία του ψηφιακού λόγου

Ελένη Μπούρου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

e.bourou@uoi.gr

Η παρούσα εισήγηση προσεγγίζει τη βία ως σύνθετο κοινωνικό και γλωσσικό φαινόμενο, το οποίο υπερβαίνει τη σωματική επιθετικότητα και εγγράφεται στον λόγο, στις κοινωνικές κανονικότητες και στους θεσμούς. Από την αρχαία διάκριση βίας και πειθούς έως τη σύγχρονη θεωρητική της διεύρυνση σε δομικές και συμβολικές μορφές, η βία αναδεικνύεται ως μηχανισμός παραγωγής και αναπαραγωγής σχέσεων ισχύος μέσω της γλώσσας. Στο ψηφιακό περιβάλλον, οι γλωσσικές αναπαραστάσεις της βίας ενισχύονται από την ανωνυμία, τη δημόσια ορατότητα και την ταχύτητα διάδοσης, λαμβάνοντας μορφές όπως ο διαδικτυακός εκφοβισμός, το trolling και η ρητορική μίσους. Η εισήγηση εντάσσεται στο πλαίσιο διδακτορικής έρευνας που διερευνά τις γλωσσικές αναπαραστάσεις της βίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις επιδράσεις τους στο γλωσσικό ρεπερτόριο μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Υποστηρίζεται ότι η κατανόηση και η αποδόμηση κανονικοποιημένων μορφών επιθετικού λόγου αποτελεί κρίσιμο πεδίο για το μέλλον της εκπαίδευσης, καθιστώντας αναγκαία την καλλιέργεια κριτικού και ψηφιακού γραμματισμού, καθώς και μιας παιδαγωγικής που ενισχύει τη δημιουργική, υπεύθυνη και δημοκρατική συμμετοχή στον δημόσιο λόγο.

Λέξεις-Κλειδιά: Βία, Συμβολική βία, Γλωσσική βία, Ψηφιακός λόγος, Κριτικός γραμματισμός, Ψηφιακός γραμματισμός

Στα βήματα του Ηρακλή: Ένας ψηφιακός άθλος συνεργασίας και εξερεύνησης

Αναστασία Παπαδοπούλου,

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Διευθύντρια Δημοτικού Σχολείου Αρκαδικού Δράμας,

siomos@sch.gr

Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σενάριο με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων σχεδιάστηκε για την κάλυψη των αναγκών του μαθήματος της Ιστορίας στην Τρίτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου. Σκοπός του εκπαιδευτικού σεναρίου είναι η γνωριμία με τους άθλους του Ηρακλή μέσω μιας διερευνητικής και βιωματικής προσέγγισης, όπου οι μαθητές, αξιοποιώντας το πλαίσιο TRACK, ανακαλύπτουν τη σημασία του ήρωα και αναπτύσσουν ψηφιακές και συνεργατικές δεξιότητες. Οι δραστηριότητες του σεναρίου ενσωματώνουν τη χρήση ψηφιακών μέσων, καθώς η παιδαγωγική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στη σχολική τάξη συμβάλλει σε «υψηλού» επιπέδου μάθηση, αφού τα παιδιά λειτουργώντας σε ομάδες αναπτύσσουν διαφορετικές πτυχές της προσωπικότητάς τους (Ματσαγγούρας, 2000) και αποκτούν διαφορετικά είδη νοημοσύνης. Τα παιδαγωγικά οφέλη για τους μαθητές από τη συμμετοχή τους σε αυτές στις δράσεις είναι πολλαπλά. Η διαθεματική προσέγγιση με τη χρήση των Τ.Π.Ε. οδηγεί στη συμμετοχή των παιδιών σε δραστηριότητες διερευνητικής μάθησης, έχοντας ως αφετηρία τις σχετικές γνώσεις και τις εμπειρίες τους. Η παρούσα διδακτική πρόταση σχεδιάστηκε με βάση τις αρχές του κοινωνικού εποικοδομισμού (Vygotski, 1978) και τις στρατηγικές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας (Tomlinson, 1999). Το σενάριο βασίζεται στο Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Ιστορίας του Δημοτικού σχολείου και καλύπτει την ανάγκη αξιοποίησης στην εκπαίδευση των ποικίλων ψηφιακών εργαλείων, ώστε ενταγμένα δημιουργικά να συνεισφέρουν στη δημιουργία του κατάλληλου για όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες κλίματος για μάθηση και δημιουργία.

Λέξεις-Κλειδιά: ψηφιακά εργαλεία, TRACK, σενάριο, μυθολογία, πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης και πολυγραμματισμοί στη διδασκαλία του λαϊκού παραμυθιού: μια διδακτική πρόταση στο πλαίσιο της αξιοποίησης των ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση

Αλέξανδρος Η. Στυλιανίδης,

Φοιτητής, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης,
alexandros.stylianidis@gmail.com

Η παρούσα εισήγηση εντάσσεται στη θεματική «Ψηφιακές Τεχνολογίες, Τεχνητή Νοημοσύνη και Εκπαίδευση» και διερευνά τον σχεδιασμό ενός διδακτικού σεναρίου για τη διδασκαλία του λαϊκού παραμυθιού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με έμφαση στην παιδαγωγική αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων και την ανάπτυξη πολυγραμματισμών. Το προτεινόμενο διδακτικό πλαίσιο εδράζεται στον κοινωνικό εποικοδομισμό (Vygotsky) και στη θεωρία των πολυγραμματισμών (Kalantzis & Cope), αναδεικνύοντας τη μάθηση ως διαδικασία κοινωνικής αλληλεπίδρασης και πολυτροπικής νοηματοδότησης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο των ψηφιακών τεχνολογιών ως γνωστικών και σημειωτικών εργαλείων (Kress), τα οποία υποστηρίζουν τη μετάβαση από τη γραμμική πρόσληψη του λογοτεχνικού κειμένου σε δυναμικές, πολυτροπικές μορφές αναπαράστασης και παραγωγής νοήματος. Η διδακτική πρόταση αξιοποιεί ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης που ενισχύουν την ενεργό συμμετοχή των μαθητών/τριών, τη συνεργατική διερεύνηση και τη δημιουργία αυθεντικών ψηφιακών προϊόντων, προάγοντας τον ψηφιακό και τον κριτικό γραμματισμό. Το σενάριο προτείνεται να εφαρμοστεί σε μαθητές Α' Γυμνασίου και εστιάζεται στην ανάλυση και αναδημιουργία αφηγηματικών δομών του λαϊκού παραμυθιού, καθώς και στη συγκριτική προσέγγιση με μυθολογικά πρότυπα. Η προσέγγιση αυτή ενισχύει τη διαθεματικότητα και την κατανόηση βασικών αφηγηματικών εννοιών, όπως η δοκιμασία και το ηθικό δίδαγμα, μέσα από σύγχρονα ψηφιακά μέσα. Η προτεινόμενη διδακτική πρακτική αναδεικνύει τη συμβολή των ψηφιακών τεχνολογιών στη διαμόρφωση μαθητοκεντρικών και συμμετοχικών μαθησιακών περιβαλλόντων. Τα αναμενόμενα μαθησιακά οφέλη περιλαμβάνουν την ανάπτυξη δεξιοτήτων πολυγραμματισμού, την ενίσχυση της κριτικής σκέψης και τη δημιουργική εμπλοκή των μαθητών/τριών στη μαθησιακή διαδικασία.

Λέξεις-Κλειδιά: δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ψηφιακές τεχνολογίες, πολυγραμματισμοί, κοινωνικός εποικοδομισμός, κριτικός γραμματισμός

Αναστοχαζόμενα Παιδιά: Η ΑΙ στην Υπηρεσία της Αξιολόγησης και της Μεταγνώσης

Κωνσταντίνα Τάλλου,

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Νηπιαγωγών, ΔΠΕ Ιωαννίνων,

ktallou@sch.gr

Η παρούσα εισήγηση διερευνά τη δυνατότητα παιδαγωγικής ενσωμάτωσης εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) στο νηπιαγωγείο, με στόχο την ενίσχυση της διαμορφωτικής αξιολόγησης, της μεταγνωστικής επίγνωσης και της αυτοαντίληψης των παιδιών. Η πρόταση υλοποιείται μέσα από ένα δημιουργικό διδακτικό σενάριο βασισμένο στο μοντέλο 5E (Engage, Explore, Explain, Elaborate, Evaluate), με κεντρικό ήρωα ένα avatar AI που λειτουργεί ως εμπυχωτής και διαμεσολαβητής, εισάγοντας τα νήπια στη διαδικασία της διερεύνησης. Κατά την εφαρμογή αξιοποιούνται εργαλεία όπως τα ChatGPT, DALL·E, Murf AI και Curipod, προκειμένου τα παιδιά να διατυπώσουν υποθέσεις, να οπτικοποιήσουν συναισθήματα, να αφηγηθούν εμπειρίες και να επανεξετάσουν τη σκέψη τους μέσα από καθοδηγούμενες ερωτήσεις μεταγνώσης. Η εισήγηση αναδεικνύει πώς η AI, όταν χρησιμοποιείται υποστηρικτικά, μπορεί να ενδυναμώσει την παιδική φωνή, να ενισχύσει την ομαδοσυνεργατική σκέψη και να καταστήσει ορατή τη γνωστική και συναισθηματική πορεία του παιδιού. Παρουσιάζονται ενδεικτικές ερωτήσεις μεταγνώσης, τρόποι αξιοποίησης της τεχνολογίας στην αφήγηση και την αυτοαξιολόγηση, καθώς και οι παιδαγωγικές προϋποθέσεις για την ουσιαστική ενσωμάτωση της AI σε περιβάλλοντα πρώιμης μάθησης. Η πρόταση καταλήγει σε ένα παιδαγωγικό όραμα: η τεχνητή νοημοσύνη δεν υποκαθιστά τον/την εκπαιδευτικό, αλλά λειτουργεί ως διαμεσολαβητής ανάμεσα στο παιδί και τη σκέψη του.

Λέξεις-Κλειδιά: αξιολόγηση, μεταγνώση, αναστοχασμός, τεχνητή νοημοσύνη, AI

Χρήση εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Κωνσταντίνα Τσιάβου,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

pgr00247@uoi.gr

Κωνσταντίνος Δημητρίου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

k.dimitriou@uoi.gr

Τζένη Παγγέ,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

jpagge@uoi.gr

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (Artificial Intelligence - AI) αποτελεί έναν δυναμικά εξελισσόμενο κλάδο που τα τελευταία χρόνια επηρεάζει σχεδόν κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Διεθνείς έρευνες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση καταδεικνύουν θετικές στάσεις φοιτητών/-τριών και εκπαιδευτικών απέναντι στα εργαλεία AI, καθώς και υψηλή συχνότητα χρήσης τους για την υποστήριξη των ακαδημαϊκών υποχρεώσεων και την ενίσχυση της δημιουργικότητας. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της εξοικείωσης και των απόψεων των φοιτητών/-τριών σχετικά με τις εφαρμογές AI. Συγκεκριμένα, η έρευνα εξετάζει τον βαθμό διείσδυσης της Τεχνητής Νοημοσύνης στην καθημερινότητά τους, τους τρόπους αξιοποίησής της στην ακαδημαϊκή τους πορεία, καθώς και τον βαθμό ικανοποίησης από τη χρήση της. Στο πλαίσιο της εργασίας διεξήχθη ποσοτική έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου σε δείγμα 104 φοιτητών/-τριών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων από διαφορετικές σχολές και τμήματα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις εφαρμογές AI, αξιοποιώντας τις σε ευρύ φάσμα των ακαδημαϊκών τους υποχρεώσεων, όπως στη συγγραφή εργασιών. Τα ευρήματα αναδεικνύουν την ανάγκη για συστηματική ενημέρωση και εκπαίδευση των φοιτητών/-τριών αναφορικά με την ορθή και δεοντολογική χρήση των σχετικών εφαρμογών.

Λέξεις-Κλειδιά: τεχνητή νοημοσύνη, τριτοβάθμια εκπαίδευση, φοιτητές, χρήση εφαρμογών AI

Ο ρόλος της εξατομικευμένης μάθησης μέσω Τεχνητής Νοημοσύνης στην (προ)σχολική εκπαίδευση: δυνατότητες, περιορισμοί και παιδαγωγικές προϋποθέσεις

Φατσέας Νικόλαος,

Πτυχιούχος Τμήματος Φυσικής ΕΚΠΑ

Master in Public Policy & Public Management

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

n.fatseas@uoi.gr

Τζένη Παγγέ,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

jpagge@uoi.gr

Η εξατομικευμένη μάθηση (personalized learning) προβάλλεται διεθνώς ως μία από τις πλέον υποσχόμενες εφαρμογές της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) στην εκπαίδευση, καθώς επιτρέπει την προσαρμογή του περιεχομένου, του ρυθμού, της ανατροφοδότησης

και της αξιολόγησης στα χαρακτηριστικά και στις ανάγκες κάθε παιδιού. Ειδικά στην (προ)σχολική εκπαίδευση, η συζήτηση για την εξατομίκευση απαιτεί αναπτυξιακά κατάλληλη οπτική: η μάθηση θεμελιώνεται στο παιχνίδι, στη γλώσσα και στην κοινωνική αλληλεπίδραση και δεν μπορεί να περιοριστεί σε ατομικές, οθονικοκεντρικές «διαδρομές εξάσκησης». Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να συνθέσει βιβλιογραφικά τους βασικούς μηχανισμούς εξατομίκευσης μέσω TN (προσαρμοστικά συστήματα/ευφυή συστήματα διδασκαλίας, learning analytics, συστήματα συστάσεων, εργαλεία φυσικής γλώσσας και παραγωγική TN) και να αναδείξει τόσο τα πιθανά οφέλη (υποστήριξη διαφοροποίησης, έγκαιρες παιδαγωγικές παρεμβάσεις, στοχευμένη ανατροφοδότηση) όσο και τους κρίσιμους περιορισμούς (ιδιωτικότητα/δεδομένα ανηλίκων, αλγοριθμικές προκαταλήψεις, διαφάνεια, υπερεξάρτηση και υποβάθμιση της συλλογικής μάθησης). Καταλήγουμε σε αρχές υπεύθυνης ενσωμάτωσης: ανθρώπινη εποπτεία (teacher-in-the-loop), ελαχιστοποίηση και προστασία δεδομένων, αξιολόγηση μεροληψίας, και σχεδιασμό μαθησιακών εμπειριών που παραμένουν ενεργές, νοηματοδοτημένες και κοινωνικά διαμεσολαβημένες.

Λέξεις-Κλειδιά: εξατομικευμένη μάθηση, τεχνητή νοημοσύνη, προσχολική εκπαίδευση, προσαρμοστικά συστήματα, δεοντολογία/ιδιωτικότητα

Χρήση Εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης από Φοιτητές: Οφέλη, Κίνδυνοι, Κριτική Σκέψη και Ηθικά Όρια

Μαρίνα Χαραλαμπίδη,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

ppr00263@uoi.gr

Κωνσταντίνος Δημητρίου,

Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

k.dimitriou@uoi.gr

Τζένη Παγγέ,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

jpagge@uoi.gr

Η ανάπτυξη της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) μετασχηματίζει την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, επηρεάζοντας τον ρόλο του φοιτητή στη μαθησιακή διαδικασία. Ωστόσο, η άκριτη χρήση της εγείρει ζητήματα ακαδημαϊκής ακεραιότητας, αυθεντικότητας του

γραφτού λόγου και ανάπτυξης της κριτικής σκέψης. Σκοπός της υπό εξέλιξη μελέτης είναι η διερεύνηση της χρήσης εργαλείων ΤΝ από φοιτητές/τριες στην εκπαιδευτική διαδικασία και των αντιλήψεών τους σχετικά με τα οφέλη, τους κινδύνους και τα ηθικά όρια στη συγγραφή ακαδημαϊκών εργασιών. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 60 μεταπτυχιακοί φοιτητές/τριες του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, οι οποίοι επιλέχθηκαν με τη μέθοδο της δειγματοληψίας ευκολίας. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε ηλεκτρονικά, ανώνυμα και εθελοντικά. Η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε ήταν ποσοτική, βασισμένη σε δομημένο ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου, με ανάλυση των δεδομένων μέσω περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής. Τα πρώτα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η χρήση εργαλείων ΤΝ για ακαδημαϊκούς σκοπούς είναι μέτρια έως συχνή, με την πλειοψηφία να τα αξιολογεί ως αποτελεσματικά εργαλεία στη συγγραφή. Η πλειονότητα θεωρεί ότι η ΤΝ μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση των εργασιών, ενώ παρατηρείται διχασμός απόψεων σχετικά με την επίδραση στη δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη και την αυθεντικότητα των κειμένων. Υπογραμμίζεται η ανάγκη για σαφή παιδαγωγικά πλαίσια χρήσης και ορθές πρακτικές αξιοποίησης των εργαλείων ΤΝ.

Λέξεις-Κλειδιά: Τεχνητή Νοημοσύνη, Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Οφέλη, Κίνδυνοι, Ηθικά όρια.

Ψυχολογικές και κοινωνικοσυναισθηματικές διαστάσεις της μάθησης

Αποξένωση από την μαθησιακή διαδικασία στην σχολική αίθουσα

Λάζαρος Μαλαμίδης,

Φοιτητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,

lmalamidis@uth.gr

Σταυρούλα Καλδή,

Επίκουρη Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,

kaldi@uth.gr

Η μαθητική αποξένωση είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται όλο και πιο έντονα στις σχολικές τάξεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Είναι μια σύνθετη διαδικασία που δεν περιορίζεται στην φυσική απουσία των μαθητών, αλλά συχνά πλέον εμφανίζεται και ως «εσωτερική παραίτηση», κατά την οποία ο μαθητής/μαθήτρια βρίσκεται τυπικά στην τάξη, αλλά χωρίς να τον/την ενδιαφέρει τι διαδραματίζεται εντός αυτής. Έχοντας ως θεωρητικό υπόβαθρο τη θεωρία αναγνώρισης του Honneth, τη θεωρία προσδοκιών-αξιών, την εξουθένωση των και την κριτική παιδαγωγική η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην καταγραφή και ανάλυση των απόψεων μαθητών/μαθητριών λυκείου αναφορικά με την παιδαγωγική αντιμετώπιση που λαμβάνουν από τους εκπαιδευτικούς, τη στάση που αυτοί επιδεικνύουν απέναντι τους καθώς και με τους μαθησιακούς, συναισθηματικούς, κοινωνικούς παράγοντες που συμβάλλουν στη μαθητική αποξένωση. Το δείγμα αποτέλεσαν 12 μαθητές/μαθήτριες Λυκείου από διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Για την διεξαγωγή της έρευνας αξιοποιήθηκε η ποιοτική προσέγγιση με ημιδομημένες συνεντεύξεις. Η περίοδος συνεντεύξεων και απομαγνητοφωνήσεων κράτησε περίπου ενάμιση μήνα. Από τη θεματική ανάλυση των δεδομένων προκύπτει ότι στην πλειοψηφία των περιπτώσεων υπάρχει σημαντικό χάσμα μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, τόσο στο κομμάτι της επικοινωνίας όσο και του αλληλοσεβασμού. Οι μαθητές στην πλειοψηφία τους θεωρούν την εκπαίδευση στο λύκειο καταπιεστική, το πρόγραμμα υπερφορτωμένο και αμφιβάλλουν αν το λύκειο τους βοηθά να χτίσουν το μέλλον τους ουσιαστικά. Αίτημα της πλειοψηφίας των μαθητών είναι η αναβάθμιση στην ποιότητα της παρεχόμενης λυκειακής εκπαίδευσης.

Λέξεις-Κλειδιά: μαθητική αποξένωση, λυκειακή εκπαίδευση, μαθητές, εκπαιδευτικοί

Η τέχνη ως γλώσσα συναισθημάτων: Δημιουργική έκφραση και οριοθέτηση στην προσχολική ηλικία

Αργυρούλα Μπαρμακέλλη,

Εκπαιδευτικός ΠΕ60,

barmakelli@gmail.com

Κατερίνα Μαρκοπούλου,

Εκπαιδευτικός ΠΕ60,

katerinaamarkopoulou@gmail.com

Η παρούσα εισήγηση διερευνά τον ρόλο της τέχνης ως θεμελιώδες εργαλείο για τη ψυχο- συναισθηματική ανάπτυξη και τη βιωματική οριοθέτηση στην προσχολική ηλικία (3–6 ετών). Σκοπός είναι η ανάδειξη της δημιουργικής έκφρασης όχι μόνο ως καλλιτεχνική δραστηριότητα, αλλά ως μέσο καλλιέργειας της συναισθηματικής νοημοσύνης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Μέσα από οργανωμένες καλλιτεχνικές εμπειρίες, τα παιδιά ενισχύουν τη κοινωνικο-συναισθηματική τους ανάπτυξη και μαθαίνουν να λειτουργούν σε πλαίσιο ορίων με σεβασμό αρχικά προς τον εαυτό τους και εν συνεχεία προς τους άλλους. Το θεωρητικό πλαίσιο αντλεί στοιχεία από τις μελέτες των Lowenfeld και Gardner για την ενδοπροσωπική νοημοσύνη, καθώς και τις θεωρίες των Vygotsky, Piaget και Kohlberg για την κοινωνικο-πολιτισμική μάθηση και την ηθική ανάπτυξη. Μέσα από τη συνδυαστική χρήση εικαστικών, δραματοποίησης και μουσικοκινητικών δράσεων, τα παιδιά ενισχύουν την αυτογνωσία τους και μαθαίνουν να διαχειρίζονται τα συναισθήματά τους σε ένα ασφαλές κοινωνικό περιβάλλον. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι η τέχνη επιτρέπει την κατανόηση των ορίων και των κανόνων με τρόπο φυσικό, αποφεύγοντας τη διδακτική επιβολή. Η δημιουργική διαδικασία μετατρέπεται σε ένα πεδίο αυτορρύθμισης και συνεργασίας, όπου η συμμεόρφωση προκύπτει μέσα από τη θετική εμπειρία. Συμπερασματικά, η εισήγηση προτείνει την ένταξη αυτών των βιωματικών πρακτικών στην καθημερινή παιδαγωγική διαδικασία, υποστηρίζοντας την ολιστική ψυχοκοινωνική εξέλιξη των νηπίων και την ομαλή τους ένταξη στο κοινωνικό σύνολο.

Λέξεις-Κλειδιά: ψυχο-συναισθηματική - κοινωνική ανάπτυξη, έκφραση συναισθημάτων, τέχνη, οριοθέτηση, αυτορρύθμιση

Αντιλήψεις παιδιών προσχολικής ηλικίας για την αποδοχή και απόρριψη από τον/τη νηπιαγωγό: συσχετίσεις με την ψυχολογική και συμπεριφορική προσαρμογή

Μαρία Πανταζή,

Νηπιαγωγός ΠΕ60 Υποψ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

mar.pantazi@uoi.gr

Αρτεμης Γιώτσα,

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

agiotsa@uoi.gr

Η αποδοχή που λαμβάνει ένα παιδί από τα σημαντικά πρόσωπα του περιβάλλοντός είναι ζωτικής σημασίας για τη γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική του ανάπτυξη, ενώ η απόρριψη συνδέεται με αρνητική ψυχολογική προσαρμογή και σοβαρά προβλήματα συμπεριφοράς. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο τα νήπια αντιλαμβάνονται την αποδοχή ή την απόρριψη από τη νηπιαγωγό τους και της σχέσης αυτών των αντιλήψεων με τη συμπεριφορά τους στο νηπιαγωγείο, όπως αξιολογείται από την εκπαιδευτικό. Το δείγμα περιλάμβανε 203 νήπια και 35 νηπιαγωγούς. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν: α) το *Ερωτηματολόγιο Αποδοχής–Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία για τον Εκπαιδευτικό* (ECTARQ) και β) το *Ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών* (SDQ) για εκπαιδευτικούς. Τα αποτελέσματα έδειξαν υψηλά επίπεδα αντιλαμβανόμενης αποδοχής από τη νηπιαγωγό. Ωστόσο, προέκυψαν σημαντικές έμφυλες διαφοροποιήσεις: τα αγόρια ανέφεραν χαμηλότερη ζεστασιά ($p<.001$), υψηλότερη εχθρότητα ($p=.003$) και μεγαλύτερη συνολική απόρριψη ($p<.001$) σε σύγκριση με τα κορίτσια. Επιπλέον, τα νήπια εμφάνισαν υψηλότερα επίπεδα αντιλαμβανόμενης αδιαφορίας σε σχέση με τα προνήπια ($p=.019$). Οι συσχετίσεις μεταξύ των διαστάσεων αποδοχής–απόρριψης και των δεικτών του SDQ έδειξαν ότι η αυξημένη ζεστασιά σχετίζεται με μειωμένες συναισθηματικές δυσκολίες, λιγότερα προβλήματα συμπεριφοράς και λιγότερες δυσκολίες στις σχέσεις με συνομηλίκους. Αντίθετα, η αυξημένη εχθρότητα και απόρριψη από τη δασκάλα συνδέονται με περισσότερα προβλήματα συμπεριφοράς και μειωμένη κοινωνικότητα. Η κατανόηση των αντιλήψεων των παιδιών για τη σχέση τους με τη νηπιαγωγό μπορεί να συμβάλει στον σχεδιασμό στοχευμένων παρεμβάσεων που ενισχύουν τις κοινωνικές δεξιότητες και τη συναισθηματική ρύθμιση. Η μελέτη αναδεικνύει τον καθοριστικό ρόλο των διαπροσωπικών σχέσεων στην πρώιμη παιδική ηλικία και προσφέρει νέα δεδομένα για την ανάπτυξη υποστηρικτικών πρακτικών στο σχολικό πλαίσιο.

Λέξεις- Κλειδιά: Αποδοχή–Απόρριψη από τον/την εκπαιδευτικό, σχέση δασκάλου–παιδιού, προσχολική, εκπαίδευση, ψυχολογική και συμπεριφορική προσαρμογή, Ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών (SDQ)

Role models, απεξάρτηση και πρόληψη: Από την ανάκαμψη στην ενίσχυση δεξιοτήτων ζωής στις μικρές ηλικίες

Μαρία Τσιέπα,

Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

tsiepamaria@gmail.com

Η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών συνιστά έναν πολυπαραγοντικό κοινωνικό και υγειονομικό φαινόμενο με σημαντικές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και την κοινωνική συνοχή. Η απεξάρτηση και η πρόληψη της υποτροπής δεν αποτελούν αποκλειστικά ατομικές διαδικασίες, αλλά εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο κοινωνικών σχέσεων, υποστηρικτικών δικτύων και προτύπων συμπεριφοράς. Στο πλαίσιο αυτό, η έννοια του role model, δηλαδή του ατόμου που έχει βιώσει την εξάρτηση και έχει επιτύχει σταθερή ανάρρωση ή διατηρεί μακροχρόνια αποχή, αναδεικνύεται ως κρίσιμος παράγοντας ενίσχυσης της θεραπευτικής πορείας και πρόληψης νέων περιστατικών χρήσης. Η παρούσα εργασία αποτελεί βιβλιογραφική ανασκόπηση διεθνών και ελληνικών ερευνητικών δεδομένων σχετικά με τον ρόλο των κοινωνικών προτύπων στην απεξάρτηση και στην πρόληψη χρήσης ουσιών. Στόχος είναι η αποτύπωση των βασικών θεωρητικών πλαισίων που ερμηνεύουν τη δράση των προτύπων (όπως η θεωρία κοινωνικής μάθησης και οι προσεγγίσεις της ανάκαμψης μέσω ομοτίμων), η ανάλυση των μηχανισμών επιρροής τους στη διατήρηση της αποχής και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας παρεμβάσεων που βασίζονται σε peer recovery και θεραπευτικές κοινότητες. Η μεθοδολογία της ανασκόπησης περιλαμβάνει την αναζήτηση και επιλογή επιστημονικών άρθρων από διεθνείς βάσεις δεδομένων (ScienceDirect, PubMed, ArXiv), καθώς και ελληνικών ακαδημαϊκών εργασιών. Συμπεριλήφθηκαν μελέτες που εξετάζουν την επίδραση των κοινωνικών δεσμών και των προτύπων στην πρόληψη και την υποτροπή, τόσο σε εφήβους όσο και σε ενήλικες. Τα δεδομένα προέρχονται από συστηματικές ανασκοπήσεις και μετα-αναλύσεις βασισμένες σε τυχαιοποιημένες ελεγχόμενες δοκιμές (RCTs), καθώς και από ποιοτικές έρευνες με ημιδομημένες συνεντεύξεις και ανάλυση grounded theory, οι οποίες διερευνούν τη βιωματική διάσταση και τους μηχανισμούς δράσης των peer providers. Τα ευρήματα της βιβλιογραφίας καταδεικνύουν ότι η παρουσία θετικών προτύπων ενισχύει την αυτοαποτελεσματικότητα, την ταυτότητα ανάκαμψης και την κοινωνική επανένταξη, μειώνοντας τον κίνδυνο υποτροπής. Παράλληλα, αναδεικνύονται παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, όπως η ποιότητα της σχέσης πρότυπου–ωφελούμενου, το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο και η ενσωμάτωση των προγραμμάτων σε οργανωμένες θεραπευτικές δομές. Συμπερασματικά, τα role models φαίνεται να λειτουργούν ως καταλύτες αλλαγής, γεφυρώνοντας την ατομική προσπάθεια με τη συλλογική υποστήριξη. Η ενίσχυση και συστηματική ενσωμάτωσή τους σε προγράμματα πρόληψης και απεξάρτησης δύναται να συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση των θεραπευτικών αποτελεσμάτων και στη μακροπρόθεσμη διατήρηση της αποχής.

Λέξεις-Κλειδιά: Role models, απεξάρτηση, πρόληψη χρήσης ουσιών, peer recovery, δεξιότητες ζωής

Φυσικά και Περιβαλλοντικά Χαρακτηριστικά Παιδικών Χαρών του Δήμου Ιωαννιτών ως Μικροσυστήματα Ανάπτυξης: Μια Προσέγγιση με Βάση το Οικολογικό Μοντέλο του Bronfenbrenner

Νεκταρία Μάνου,

ΜΑ, Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,

n.manou@uoi.gr

Το υπαίθριο παιχνίδι συνιστά κρίσιμη συνιστώσα της ολόπλευρης ανάπτυξης των παιδιών, ενισχύοντας τη σωματική δραστηριότητα, τη γνωστική λειτουργία, τη δημιουργικότητα και τις κοινωνικο-συναισθηματικές δεξιότητες. Η παρούσα μελέτη εξετάζει τα φυσικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά υπαίθριων χώρων παιχνιδιού, υιοθετώντας το οικολογικό μοντέλο του Bronfenbrenner ως θεωρητικό πλαίσιο ερμηνείας. Η έρευνα ακολουθεί μικτή μεθοδολογική προσέγγιση, συνδυάζοντας ποσοτική και ποιοτική ανάλυση δεδομένων. Ειδικότερα, μέσω συστηματικής παρατήρησης καταγράφηκαν και αξιολογήθηκαν τα φυσικά χαρακτηριστικά, οι τύποι παιχνιδιού και τα περιβαλλοντικά στοιχεία σε τριάντα (30) υπαίθριους χώρους παιχνιδιού του Δήμου Ιωαννιτών. Για τη διαδικασία της παρατήρησης αξιοποιήθηκε δομημένη κλίμακα αξιολόγησης, βασισμένη στο εργαλείο των Woolley και Lowe (2013), ενώ παράλληλα συλλέχθηκαν ποιοτικά δεδομένα μέσω σχολίων των συμμετεχόντων. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι, παρότι ορισμένα βασικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, όπως ο σταθερός εξοπλισμός και οι χώροι για κινητικές δραστηριότητες, εμφανίζονται σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα, παρατηρούνται σημαντικές ελλείψεις σε κρίσιμες διαστάσεις, όπως η διαθεσιμότητα κινητού εξοπλισμού, η πρόσβαση σε νερό και άμμο, καθώς και η ποικιλία γεωμορφολογικών στοιχείων. Επιπλέον, η περιορισμένη παρουσία ανοικτού τύπου υλικών (loose parts) και η χαμηλή διαφοροποίηση των επιφανειών περιορίζουν τις δυνατότητες για δημιουργικό, διερευνητικό και κατασκευαστικό παιχνίδι. Σε επίπεδο περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών, τα διαθέσιμα ερεθίσματα και οι ευκαιρίες μάθησης καταγράφονται κυρίως σε μέτρια επίπεδα, ενώ οι προκλήσεις και η συμπεριληπτικότητα εμφανίζουν υψηλότερο βαθμό επάρκειας. Ωστόσο, η συνολική αποτίμηση υποδηλώνει ότι το μικροσύστημα της παιδικής χαράς δεν αξιοποιείται πλήρως ως αναπτυξιακό περιβάλλον. Συνολικά, τα αποτελέσματα αναδεικνύουν την ανάγκη συστηματικής αναβάθμισης των υπαίθριων χώρων παιχνιδιού, προκειμένου να ενισχυθεί η ποιότητα των εμπειριών που προσφέρουν και να υποστηριχθεί αποτελεσματικότερα η ολιστική ανάπτυξη των παιδιών.

Λέξεις-Κλειδιά: υπαίθριο παιχνίδι, ποιότητα παιδικών χαρών, φυσικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, οικολογικό μοντέλο Bronfenbrenner περιβαλλοντικός σχεδιασμός

Βιωματικά Εργαστήρια

Έννοια, εξέλιξη και διαστάσεις της ανθεκτικότητας: διερεύνηση στα παραμύθια πέντε χωρών

Νίκη Κοντού,

Καθηγήτρια ΠΕ05, Κοινωνική Λειτουργός,

nikikontou@hotmail.com

Τζεσίλντα Κάμπερ,

Κοινωνική Λειτουργός ΜΑ,

tzenikamber@gmail.com

Το παρόν βιωματικό εργαστήριο εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο τα παραμύθια μπορούν να αξιοποιηθούν ως μέσο προώθησης της ανθεκτικότητας στα παιδιά. Βασίζεται σε ευρήματα ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου πέντε πολυπολιτισμικών παραμυθιών, προερχόμενων από πέντε διαφορετικές χώρες και αντιπροσωπευτικών των πέντε ηπείρων, στα οποία οι πρωταγωνιστές έρχονται αντιμέτωποι με αντιξοότητες και ενεργοποιούν προσωπικούς και κοινωνικούς πόρους για να τις υπερβούν. Σκοπός του εργαστηρίου είναι να αναδείξει πώς η ανθεκτικότητα αποτυπώνεται στις αφηγήσεις των παραμυθιών, με βάση αφενός την τυπολογία των επτά τάσεων του Ungar και αφετέρου τους παράγοντες προστασίας και κινδύνου που αναδύονται μέσα από τη δράση των ηρώων. Παράλληλα, επιδιώκεται η σύνδεση των αφηγηματικών αυτών στοιχείων με την εκπαιδευτική και κοινωνικοπαιδαγωγική πρακτική. Μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, ομαδική επεξεργασία αποσπασμάτων και αναστοχαστική συζήτηση, οι συμμετέχοντες/ουσες θα έχουν τη δυνατότητα να αναγνωρίσουν δείκτες ανθεκτικότητας στα παραμύθια, να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφοροποιήσεις μεταξύ πολιτισμικών πλαισίων και να διερευνήσουν τρόπους αξιοποίησης του παραμυθιού σε παρεμβάσεις με παιδιά. Το εργαστήριο απευθύνεται σε Κοινωνικούς Λειτουργούς, εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά, αναδεικνύοντας το παραμύθι ως παιδαγωγικό και υποστηρικτικό εργαλείο για την καλλιέργεια κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας.

Λέξεις-Κλειδιά: ανθεκτικότητα, παραμύθια, βιωματικό εργαστήριο, πολυπολιτισμικότητα, ποιοτική ανάλυση περιεχομένου

Ψηφιακές τεχνολογίες στην εκπαίδευση

Μελίνα Γιαννακοπούλου,

Φοιτήτρια, Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών,

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου,

melgian2005@gmail.com

Αντωνία Καρβουνοπούλου,

Φοιτήτρια, Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών,

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου,

k2002jj@gmail.com

Στην παρούσα εργασία, παρουσιάζεται ένα διδακτικό σενάριο, που υλοποιήθηκε και αξιολογήθηκε στο πλαίσιο του πανεπιστημιακού μαθήματος «*Παιδαγωγική των Ψηφιακών Τεχνών II, Τέχνες και Τεχνολογία στην Εκπαίδευση*», του τμήματος Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Το δείγμα αποτέλεσαν μαθητές της τρίτης δημοτικού, σε σχολείο του αστικού ιστού. Η ταυτότητα του συγκεκριμένου διδακτικού σεναρίου αφορά τη ψηφιακή διαδραστική αφήγηση. Συνεπώς, κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, οι μαθητές τίθενται, να παρακολουθήσουν την αφήγηση του παραμυθιού «*Ασημάκης το Πολύχρωμο Ψαράκι*» σε ψηφιακή μορφή. Το παραμύθι προβάλλει και ενισχύει αξίες όπως η φιλία, η προσφορά, και η ενσυναίσθηση. Μέσω της ανάγνωσής του, ενισχύεται η ικανότητα κατανόησης κειμένου των μαθητών, ενώ εξοικειώνονται και με τις νέες τεχνολογίες. Ταυτόχρονα, κατά τη διάρκεια της αφήγησης δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές, να απαντούν σε ερωτήσεις, που αφορούν τις δικές τους σκέψεις κατά τη διάρκεια της ιστορίας. Επομένως, οι μαθητές μαθαίνουν βιωματικά, μέσω των νέων τεχνολογιών και επεμβαίνουν σε αυτές. Αντίστοιχα προάγεται ο διάλογος, με κατευθυνόμενη ερωταπόκριση και οι μαθητές ενθαρρύνονται, να συμμετέχουν ενεργά. Με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, ακολουθεί μία ομαδική εικαστική δραστηριότητα, που αφορά το νόημα, που αποδίδεται στο παραμύθι. Πιο συγκεκριμένα, όλοι οι μαθητές αναλαμβάνουν να χρωματίσουν χαρακτηριστές από το παραμύθι, ανάλογα με το πως εξέλαβε το νόημα του παραμυθιού και τις αξίες, που διερευνά, το κάθε παιδί ξεχωριστά. Με το τέλος της δραστηριότητας, σε ένα μεγάλο μπλε χαρτόνι, που απεικονίζει τον ωκεανό, τα παιδιά κολλάνε τους χαρακτηριστές της ιστορίας, που έχουν ζωγραφίσει. Στο τέλος τα καλλιτεχνικά αποτελέσματα των μαθητών, αναρτώνται στο Blog του σχολείου. Συνεπώς, οξύνεται η φαντασία τους και η κριτική τους αντίληψη, καθώς επιτυγχάνεται η σύνδεση μέσω λογοτεχνίας και εικαστικών. Οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της διδακτικής διαδικασίας, λόγω χάρη τα τεχνολογικά πολυμέσα και ο καλλιτεχνικός εξοπλισμός, δεν αποτελούν τα παραδοσιακά εργαλεία εκμάθησης. Όλα τα οπτικοακουστικά ερεθίσματα που προβάλλονται, διεγείρουν το ενδιαφέρον των μαθητών και διαμορφώνουν την εκπαιδευτική διαδικασία μαθητοκεντρική.

Λέξεις-Κλειδιά: Ψηφιακή αφήγηση, πολυμέσα, ενεργητική μάθηση, εικαστικά, διάλογος, δημοτικό

Ο Δράκος του Θυμού και οι Ιππότες του Θάρρους: Βιωματική παρέμβαση κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης για την καλλιέργεια ενσυναίσθησης και κοινωνικών δεξιοτήτων στο νηπιαγωγείο

Μαρία Γαλάνη,

Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου,

galani.maria@ucy.ac.cy

Το πρόγραμμα «Ο Δράκος του Θυμού και οι Ιππότες του Θάρρους» αποτελεί μια καθολική παρέμβαση κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης (SEL) για παιδιά νηπιαγωγείου, που στοχεύει στην ενίσχυση της αναγνώρισης και ρύθμισης συναισθημάτων, της ενσυναίσθησης και της διαχείρισης συγκρούσεων στον χώρο της τάξης. Μέσα από αφήγηση, συμβολισμό και οργανωμένες δραστηριότητες, δημιουργείται ένα ασφαλές μαθησιακό περιβάλλον που προάγει τις κοινωνικές δεξιότητες και το θετικό κλίμα, συμβάλλοντας στην πρόληψη πρώιμων μορφών επιθετικής συμπεριφοράς. Η θεωρητική του θεμελίωση βασίζεται στη διεθνή βιβλιογραφία για την κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση και την πρώιμη παρέμβαση. Σκοπός του εργαστηρίου είναι η παρουσίαση και βιωματική γνωριμία των συμμετεχόντων με το πρόγραμμα, καθώς και η κατανόηση τρόπων καλλιέργειας βασικών κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων στην προσχολική εκπαίδευση. Το εργαστήριο αξιοποιεί τον «Δράκο του Θυμού» και τους «Ιππότες του Θάρρους» ως συμβολικά εργαλεία μάθησης, μέσα από ιστορίες, παιχνίδι ρόλων και ομαδικές δραστηριότητες που συνδέονται με την καθημερινή σχολική ζωή. Η μεθοδολογία είναι συμμετοχική και ενεργητική, ενσωματώνοντας συνεργασία, ρητή διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων και αναστοχασμό. Οι συμμετέχοντες εμπλέκονται σε δραστηριότητες που προσομοιώνουν πραγματικές καταστάσεις τάξης, ενισχύοντας την πρακτική αξιοποίηση των προτεινόμενων στρατηγικών. Η βασική δομή του εργαστηρίου περιλαμβάνει εισαγωγή στο θεωρητικό πλαίσιο της SEL και στους πρώιμους δείκτες συμπεριφοράς, παρουσίαση του προγράμματος, εφαρμογή δραστηριοτήτων, αναστοχαστική συζήτηση και σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη, καθώς και προτάσεις αξιολόγησης της παρέμβασης. Το εργαστήριο αναμένεται να συμβάλει στην ενίσχυση της επαγγελματικής επάρκειας των εκπαιδευτικών και στη δημιουργία υποστηρικτικών και συμπεριληπτικών μαθησιακών περιβαλλόντων.

Λέξεις-Κλειδιά: κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση, προσχολική εκπαίδευση, ενσυναίσθηση, συναισθηματική ρύθμιση, σχέσεις συνομηλίκων

Η Αξιοποίηση της Θετικής Εκπαίδευσης στη σχολική πράξη: καινοτόμες παιδαγωγικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της μαθησιακής και ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης

Δημητροπούλου Φωτεινή,

Καθηγήτρια ΠΕ06-Σύμβουλος Θετικής Εκπαίδευσης

1^ο Γυμνάσιο Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ζακύνθου

difotini68@gmail.com

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τη συμβολή της Θετικής Ψυχολογίας στην εκπαίδευση (Θετική Εκπαίδευση) ως σύγχρονη και καινοτόμα παιδαγωγική προσέγγιση στη σχολική πράξη, με έμφαση στη σύνδεση της γνωστικής μάθησης με την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Η Θετική Εκπαίδευση, αντλώντας θεωρητικά και εφαρμοσμένα στοιχεία από τη Θετική Ψυχολογία, προάγει τη συναισθηματική ευημερία, την ανθεκτικότητα, την ενσυναίσθηση και την ενεργή συμμετοχή των μαθητών/τριών στη μαθησιακή διαδικασία. Στο πλαίσιο της εργασίας παρουσιάζεται ένας πρακτικός οδηγός παιδαγωγικών παρεμβάσεων, ο οποίος περιλαμβάνει βιωματικές δραστηριότητες ενσυνειδητότητας, συναισθηματικής ρύθμισης, καλλιέργειας αισιοδοξίας και ευγνωμοσύνης, καθώς και δράσεις ενδυνάμωσης των διαπροσωπικών σχέσεων και του θετικού κλίματος στην τάξη. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες είναι ευέλικτες και προσαρμόσιμες σε διαφορετικά ηλικιακά και γνωστικά επίπεδα, ενισχύοντας το αίσθημα του «ανήκειν», τη συνεργασία και τη μαθησιακή εμπλοκή. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη σημασία της φροντίδας και της ψυχοκοινωνικής ενδυνάμωσης του/της εκπαιδευτικού, ως βασική προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού μαθησιακού περιβάλλοντος. Η εργασία αναδεικνύει τη Θετική Εκπαίδευση ως ένα εφαρμόσιμο παιδαγωγικό πλαίσιο που συμβάλλει ουσιαστικά στη σύνθεση γνώσης και δημιουργικότητας και ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες της σχολικής παιδαγωγικής.

Λέξεις-Κλειδιά: Θετική ψυχολογία, ψυχοκοινωνική ανάπτυξη, συναισθηματική ευημερία, ενεργή συμμετοχή, πρακτικός οδηγός.

Μίλα μου για να ανθίσω: Η γλώσσα ως εργαλείο ενδυνάμωσης στο σχολείο

Θεοδώρα Τζώρτζη,

Εκπαιδευτικός Π.Ε.11, Εκπαιδευτήρια Νέα Παιδεία, Χαϊδάρι, Αττική

dora_tzortzi@yahoo.gr

Το παρόν βιωματικό εργαστήριο εστιάζει στη δύναμη της γλώσσας ως παιδαγωγικού εργαλείου που διαμορφώνει την αυτοεικόνα, τις πεποιθήσεις και την ψυχική ανθεκτικότητα των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον. Σκοπός του είναι η καλλιέργεια επίγνωσης σχετικά με τον διαμορφωτικό ρόλο του λόγου των εκπαιδευτικών και η ανάπτυξη δεξιοτήτων ενδυναμωτικής επικοινωνίας που ενισχύουν τη μαθησιακή κινητοποίηση και το θετικό σχολικό κλίμα. Οι δραστηριότητες του εργαστηρίου έχουν εφαρμοστεί συστηματικά επί 22 χρόνια, σε μαθητές από την Α΄ έως τη Δ΄ Δημοτικού, στο πλαίσιο της καθημερινής σχολικής πρακτικής. Παρά την απουσία καταγεγραμμένων σημειώσεων, η συνεχής εφαρμογή και η παρατήρηση των αντιδράσεων των μαθητών επιτρέπουν την τεκμηρίωση της αποτελεσματικότητας των ασκήσεων. Το εργαστήριο βασίζεται σε βιωματικές τεχνικές, πρακτικές εμπύχωσης ομάδων και αυθεντικά παραδείγματα από τη σχολική πράξη. Οι συμμετέχοντες θα εμπλακούν σε ασκήσεις αναπλαισίωσης περιοριστικών δηλώσεων σε διερευνητικές και αναπτυξιακές διατυπώσεις, θα εξασκηθούν σε τεχνικές ενισχυτικής ανατροφοδότησης και θα συμμετάσχουν σε καθοδηγούμενο αναστοχασμό γύρω από τη δική τους γλωσσική στάση. Μέσα από τη διαδικασία αυτή επιδιώκεται η ενίσχυση της ενσυναίσθησης, η διαμόρφωση υποστηρικτικού παιδαγωγικού πλαισίου και η ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών ως φορέων θετικής αλλαγής στο σχολείο.

Λέξεις-Κλειδιά: γλώσσα, ενδυνάμωση, αυτοεικόνα, ενσυναίσθηση, ανατροφοδότηση

Πριν-Τώρα-Μετά: διερευνώντας την έννοια του χρόνου μέσα από το θεατρικό παιχνίδι

Φλώρα Φκιώλα,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

loraf1983@gmail.com

Το βιωματικό αυτό εργαστήριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, παιδαγωγούς και φοιτητές προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης και εστιάζει στη διερεύνηση της έννοιας του χρόνου (παρελθόν-παρόν-μέλλον) μέσα από τις παιδαγωγικές πρακτικές του θεατρικού παιχνιδιού. Ο χρόνος αποτελεί μια αφηρημένη, σύνθετη και συχνά δυσνόητη έννοια για τα παιδιά, καθώς η κατανόησή του βασίζεται κυρίως σε βιωματικές εμπειρίες, σωματικές δράσεις και συναισθηματικές αναπαραστάσεις. Το εργαστήριο στοχεύει να αναδείξει τρόπους με τους οποίους οι μελλοντικοί και οι εν ενεργεία εκπαιδευτικοί μπορούν να μετασχηματίσουν αυτή την αφηρημένη γνώση σε ουσιαστική και κατανοητή μαθησιακή εμπειρία μέσα στην τάξη. Η μεθοδολογία βασίζεται στις αρχές της παιδαγωγικής του θεάτρου, αξιοποιώντας τεχνικές όπως ο αυτοσχεδιασμός, το παι-

χνίδι ρόλων, η σωματική έκφραση, η αφήγηση, η παγωμένη εικόνα και ο αναστοχασμός. Οι συμμετέχοντες καλούνται να εμπλακούν ενεργητικά σε ατομικές αλλά και ομαδικές δραστηριότητες, βιώνοντας οι ίδιοι τη μαθησιακή διαδικασία, ώστε να κατανοήσουν σε βάθος τις παιδαγωγικές της δυνατότητες. Η βασική δομή του εργαστηρίου οργανώνεται σε τρεις θεματικούς άξονες, που αντιστοιχούν στις διαστάσεις του χρόνου: πριν – τώρα – μετά και θα παρουσιαστεί με τις τέσσερις φάσεις του θεατρικού παιχνιδιού: α) απελευθέρωση β) αναπαραγωγή, γ) σκηνικός αυτοσχεδιασμός και δ) ανάλυση-συζήτηση. Το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα για ένα εργαστήριο διάρκειας 90 λεπτών διαμορφώνεται ως εξής:

- 20' προθέρμανση και ενεργοποίηση ομάδας,
- 50' αναπαραγωγή και σκηνικός αυτοσχεδιασμός,
- 20' αναστοχασμός, συζήτηση και παιδαγωγική σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη.

Σκοπός του εργαστηρίου είναι οι φοιτητές και οι εκπαιδευτικοί να αποκτήσουν πρακτικά εργαλεία, ιδέες και διδακτικές στρατηγικές για τη βιωματική προσέγγιση της έννοιας του χρόνου, ενισχύοντας τη δημιουργικότητα, τη συνεργασία και την ενεργητική μάθηση στην προσχολική και σχολική τάξη.

Λέξεις Κλειδιά: Χρόνος, θεατρικό παιχνίδι, δημιουργικότητα, συνεργασία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΡΟΚΟΣ

Panartion
BAKERY & COFFEE

ISSN 3057-4870

ISBN 978-960-233-314-3

ISBN 978-960-233-314-3

9 789602 333143